

Kompetens ger resultat

Årsöversikt 2009

VÅR ENERGI GÖR LIVET BÄTTRE IDAG OCH FÖR KOMMANDE GENERATIONER

Fortum är ett ledande energibolag som fokuserar på Norden, Ryssland och området runt Östersjön. Vår affärsverksamhet omfattar produktion, försäljning och distribution av el och värme samt drift och underhåll av kraftverk. Vi erbjuder tjänster som leder till en hållbar utveckling - nu och i framtiden.

Under 2009 uppgick Fortums omsättning till 5,4 miljarder euro och rörelseresultatet till 1,8 miljarder euro. Företaget har ca 11 500 anställda. Fortum Abp:s aktie är noterad på NASDAQ OMX Helsinki.

Inre pärm: CO₂-fri* vattenkraft är en av de mest använda energikällorna i Norden.
Pärm: En detalj från det nya kraftvärmeverket (CHP) i Esbo, Finland. Anläggningen återinvigdes i december 2009.

Årsöversikt 2009

Fortum i korthet	02	KAPITEL 5: DIVISIONER	53
Finansiell sammanfattning	04	Power	54
Kompetenser '09	06	Heat	56
KAPITEL 1: FORTUM ÅR 2009	15	Electricity Solutions and Distribution: Distribution	58
Intervju med den verkställande direktören	16	Electricity Solutions and Distribution: Markets	60
Strategi	19	Russia	62
KAPITEL 2: VÅR OMVÄRLD	23	KAPITEL 6: FÖRVALTNING	65
Marknadsutveckling	24	Bolagsstyrningsrapport	66
KAPITEL 3: INVESTERINGAR I FRAMTIDEN	31	Ersättningar	74
Investeringar	32	Styrelsen	78
Trender	36	Koncernens ledningsgrupp	80
Forskning och utveckling	38		
KAPITEL 4: HÅLLBAR UTVECKLING	41		
Miljöansvar	42		
Socialt ansvar	46		
Medarbetare	48		
Ekonomiskt ansvar	50		

*) I denna rapport innebär CO₂-fri utsläpp, som uppkommer under energi-produktion med vind-, vatten- och kärnkraft samt under produktion med biomassa.

Fortum i korthet

Fortum är ett ledande energiföretag med fokus på Norden, Ryssland och Östersjöområdet, där företaget har en god grund för fortsatt tillväxt.

■ Elnät

Norge

Värmeförsäljning	0,2 TWh
Elnät, kunder	99 500
Elhandel, andel av kunderna	2,7 %
Antal anställda	143

Ryssland

Kraftproduktionskapacitet	2 785 MW
Värmeförsäljning	25,6 TWh
Antal anställda	4 853

Sverige

Kraftproduktionskapacitet	5 885 MW
Värmeförsäljning	9,8 TWh
Elnät, kunder	894 700
Elhandel, andel av kunder	11,4 %
Antal anställda	2 445

Estland

Värmeförsäljning	1,0 TWh
Elnät, kunder	24 100
Antal anställda	357

Finland

Kraftproduktionskapacitet	5 096 MW
Värmeförsäljning	8,0 TWh
Elnät, kunder	610 700
Elhandel, andel av kunder	13,4 %
Antal anställda	2 700

Litauen

Värmeförsäljning	0,1 TWh
Antal anställda	72

Polen

Värmeförsäljning	3,7 TWh
Antal anställda	756

Lettland

Värmeförsäljning	0,2 TWh
Antal anställda	98

Koncernstruktur

Division Power

Division Power består av Fortums kraftproduktion, planering och trading på den fysiska marknaden för el samt drift, underhåll och utveckling av kraftverken. Divisionen förser dessutom övriga producenter på marknaden med servicetjänster.

Division Heat

Division Heat har ansvar för kraftvärmeproduktion, fjärrvärmeverksamhet och värmelösningar för företag.

Division Electricity Solutions and Distribution

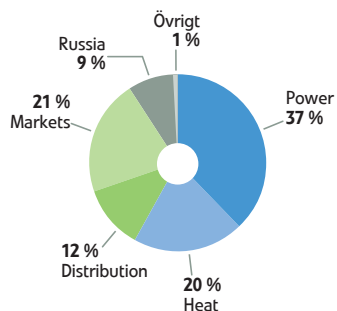
Division Electricity Solutions and Distribution ansvarar för Fortums elförsäljning och ellösningar samt distribution av el. Divisionen består av två affärsenheter: Distribution och Markets.

Division Russia

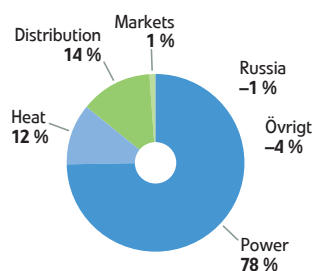

Division Russia består av kraft- och värmeproduktion samt försäljning i Ryssland. Den omfattar OAO Fortum och Fortums över 25 procentiga ägande i TGC-1.

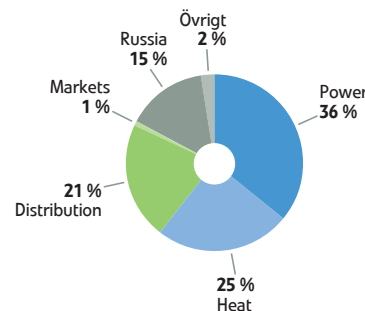
Omsättning, 5 435 milj. euro

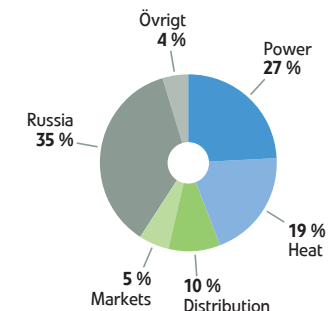
Jämförbart rörelseresultat, 1 888 milj. euro

Operativt kapital, 15 347 milj. euro

Antal anställda, 31.12., 11 613

Finansiell sammanfattning

Nyckeltal

milj. euro eller enligt angivelse	2009	2008	2007
Omsättning	5 435	5 636	4 479
EBITDA	2 292	2 478	2 298
Rörelseresultat	1 782	1 963	1 847
Jämförbart rörelseresultat	1 888	1 845	1 564
Periodens resultat, aktieägarnas andel	1 312	1 542	1 552
Systemiskt kapital	15 350	15 911	13 544
Räntebärande nettoskuld	5 969	6 179	4 466
Räntebärande nettoskuld/EBITDA ¹⁾	2,6	2,5	2,2
Avkastning på systemiskt kapital, % ¹⁾	12,1	15,0	14,0
Avkastning på eget kapital, % ¹⁾	16,0	18,7	15,8
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	862	1 108	655
Bruttoinvesteringar i aktier	67	1 516	317
Kassaflöde från den löpande verksamheten	2 264	2 002	1 670

¹⁾Justerat för vinster avseende REC och Lenenergo 2007.

Nyckeltal per aktie

euro eller enligt angivelse	2009	2008	2007
Resultat per aktie	1,48	1,74	1,74
Kassaflöde per aktie	2,55	2,26	1,88
Eget kapital per aktie	9,04	8,96	9,43
Utdelning per aktie	1,00 ⁽¹⁾	1,00	1,35
Utdelning per aktie, %	67,6 ⁽¹⁾	57,5	77,6
Direktavkastning på utdelning, %	5,3 ⁽¹⁾	6,6	4,4

¹⁾Styrelsens förslag till bolagsstämman i mars 2010.

+ Finansiella nyckeltal för åren 1998–2009 presenteras på www.fortum.se/investerare.

+ Definitioner för nyckeltalen redovisas på www.fortum.se/investerare.

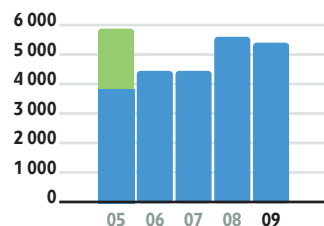
Nyckeltal per division/affärsenhet

milj. euro eller enligt angivelse	Omsättning			Jämförbart resultat			Jämförbart RONA%		
	2009	2008	2007	2009	2008	2007	2009	2008	2007
Power	2 596	2 892	2 350	1 469	1 528	1 095	26,6	28,0	18,9
Heat	1 394	1 466	1 356	227	250	290	7,2	7,3	9,2
Distribution	800	789	769	262	248	231	8,6	8,2	7,6
Markets	1 449	1 922	1 683	22	-33	-1	18,6	-15,3	-0,6
Russia	623	489	-	-26	-92	-	-0,3	-3,8	0,0
Övrigt	74	83	81	-66	-56	-51	-18,7	-1,7	-2,1
Elimineringar	-1 501	-2 005	-1 760	-	-	-	-	-	-
Totalt	5 435	5 636	4 479	1 888	1 845	1 564			

Rörelseresultat exklusive poster av engångskaraktär, effekter från marknadsvärdering av derivat som ej erhåller säkringsredovisning och justeringar för kärnavfallsfonden.

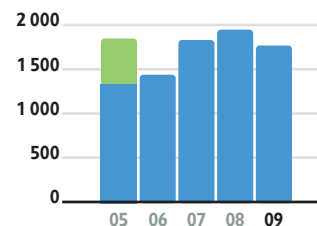
Jämförbart rörelseresultat inklusive resultat från andelar i intressebolag dividerat med jämförbart operativt kapital.

Omsättning, milj. euro

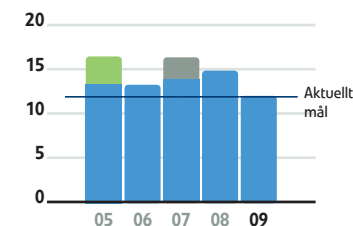
■ Avvecklade oljeverksamheter

Rörelseresultat, milj. euro

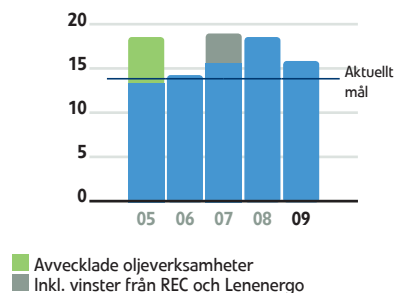
■ Avvecklade oljeverksamheter

Avkastning på systemiskt kapital, %

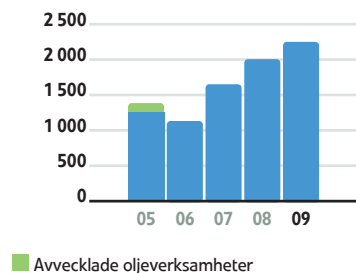

■ Avvecklade oljeverksamheter
■ Inkl. vinster från REC och Lenenergo

Avkastning på eget kapital, %

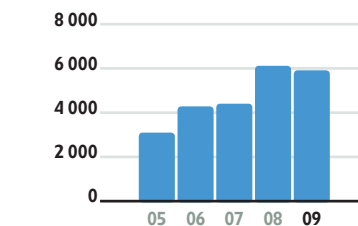
Kassaflöde från den löpande verksamheten, milj. euro

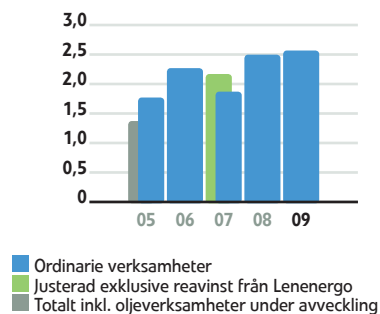
Investeringar i materiella anläggningstillgångar och bruttoinvesteringar i aktier, milj. euro

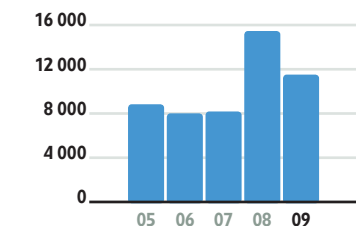
Räntebärande nettoskuld, milj. euro

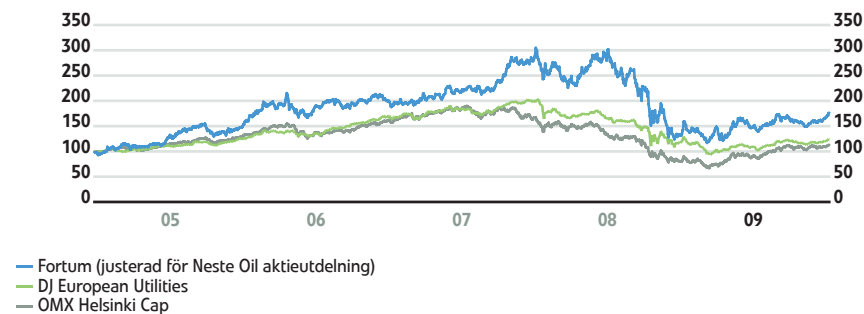
Nettoskuld/EBITDA

Antal anställda, 31.12.

Aktiens kursutveckling 2005–2009, index 100 = notering 3.1.2005

KOMPETENS: VI ÄR STARKA PRODUCENTER

En av Fortums styrkor ligger i vår produktionsmix. Vår mångsidiga och flexibla produktionsmix gör att vi kan planera vår handel och produktion på ett effektivt, ekonomiskt och miljövänligt sätt. Tillgängligheten på våra kraftverk är i världsklass och vi är stolta över att de specifika utsläppen från vår kraftproduktion ligger bland de lägsta i världen inom branschen: 91 % av Fortums produktion i EU 2009 var koldioxidfri.

Vi är internationellt erkända för vår höga kompetens inom kärnkraftsområdet. Vår gedigna kompetens inom drift, kärnsäkerhet och hantering av använt kärnbränsle – för att nämna några exempel – har säkerställt att vi under tre decennier har kunnat bibehålla en mycket hög driftssäkerhet vid vårt kärnkraftverk i Lovisa, Finland. De konsult- och tekniktjänster som enheten Nuclear Engineering erbjuder de kärnkraftsbolag där vi är delägare samt våra kunder runt om i världen är mycket uppskattade och omfattar alla delar av kärnkraftsverksamheten.

Anni Nurmela, Manager, Nuclear Engineering

KOMPETENS: VI ÄR EXPERTER PÅ KRAFTMARKNADEN

En av de viktigaste faktorerna bakom Fortums framgångar är kloka val på den nordiska och ryska kraftmarknaden. Det är därför vi så noga analyserar utvecklingen av priser på bränsle- och CO₂-utsläppsrätter samt den ekonomiska utvecklingen globalt. Vår omvärldsbevakning är en av grundstenarna till Fortums framgång, hela vägen från vårt tradingrum till Fortums strategiska utvecklings- och investeringsplanering.

Vi tror att en effektiv och marknadsdriven energimarknad ökar leveranssäkerheten och konkurrensen, vilket i sin tur möjliggör konkurrenskraftig prissättning. Det är också förutsättningen för att vi kostnadseffektivt ska uppnå de europeiska klimatmålen. För att komma närmare dessa mål har Fortum under mer än ett decennium aktivt arbetat för att skapa en marknadsbaserad nordisk kraftmarknad. Fortum har också deltagit i arbetet att skapa en kraftmarknad i Ryssland. Under de kommande åren ser vi fram emot att kunna använda våra kunskaper också i integrationen av den europeiska marknaden.

Johan Linnarsson, Chief Analyst,
Trading and Industrial Intelligence

KOMPETENS: VI ÄR FÖREGÅNGARE I KLIMATVÄNLIG FORSKNING OCH UTVECKLING

Som energibolag är det vårt ansvar att delta i arbetet för att motverka klimatförändringen. Därför prioriterar vi att öka vår kompetens inom energiteknik och stöder övergången till ett så gott som koldioxidfritt energisystem. Vårt långsiktiga mål är att bli ett helt koldioxidfritt företag. Vi är också övertygade om att åtgärder för att motverka klimatförändringen blir en affärsmässig framgångsfaktor för företag i framkant.

Vi fokuserar på att utveckla system för avskiljning och lagring av koldioxid (CCS), undersöker möjligheterna att öka kraftvärmeproduktionen i anslutning till kärnkraftverk och möjligheterna att öka användningen av förnybara energikällor. Vi ser också utvecklingen av hållbara samhällen som mycket viktig för vårt framtida klimat. I detta spelar smarta elnät och infrastruktur för elbilar en central roll i våra forsknings- och utvecklingsaktiviteter.

Mikko Iso-Tryckäri, Manager,
Business Development

KOMPETENS: VI KAN RYSSLAND

Fortum har verkat i Ryssland i över 50 år och under de senare åren har företaget aktivt deltagit i moderniseringen av Rysslands elmarknad. För mer än tio år sedan förvärvade Fortum en del av TGC-1 som ligger i nordvästra Ryssland och våren 2008 förvärvade Fortum OAO Fortum i området Ural där jag arbetar.

Privatiseringen av elmarknaderna har gått framåt enligt planerna och vi är fast beslutna att vår verksamhet i Ryssland ska bli en framgång. Vårt effektivitetsprogram går framåt i god fart och våra årliga effektivitetsvinster beräknas öka till 100 miljoner euro år 2011. Vi har framgångsrikt anammat Fortums arbetssätt och har ett nära samarbete med våra kollegor i Norden och Baltikum i syfte att ytterligare utveckla vår affärsverksamhet. Särskild nytta har vi haft av vår gemensamma kompetens inom kraftvärmeproduktion. Vi är mycket stolta över att vår koncern, OAO Fortum inräknat, är världens fjärde största värmeproducent.

Verena Gatina, Head of Construction and Technical Development, OAO Fortum

VÅR KRAFTPRODUKTION I EU ÄR CO₂-FRI TILL **91%**

Vattenkraft står för över en tredjedel av Fortums årliga kraftproduktion och är en ren energikälla som inte förorenar klimat, vatten eller jord. Bilden är tagen vid ett av Fortums mindre vattenkraftverk i Svartån i södra Finland. Kraftverkets effekt är 6,5 MW.

KAPITEL 1 FORTUM ÅR 2009

Jan

Feb

Mars

April

Maj

Juni

Juli

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

17/3
Fortum emitterar obligationer för 1,5 miljarder euro

17/4
Fortum och polska PGE inleder samarbete inom utveckling av avskiljning och lagring av koldioxid

1/5
Tapio Kuula tillträder som Fortums nya verkställande direktör

15/6
Fortum erhåller ett lån på 250 miljoner euro från Europeiska Investeringsbanken

21/7
Fortum väljer entreprenör till kraftverksprojektet i Njagan, Ryssland

3/9
Fortum fortsatt med i Dow Jones Sustainability Index

1/10
Ny organisationsstruktur för Fortum

13/11
Fortum och ABB inleder ett samarbete för utveckling av smarta elnät

10/1
Fortums nya kraftvärmeverk invigs i Esbo, Finland

15/12
Fortum, TVO och Maersk inleder samarbete för avskiljning och lagring av koldioxid i Meri-Pori

16/12
Fortum in på den polska elmarknaden

17/12
Fortum säljer sina aktier i Swedegas till EQT Infrastructure

15/1 Fortum och Göteborg Energi inleder ett energieffektivt samarbete

15/1 Fortum och Infratek slår samman sin infrastrukturverksamhet

5/2 Fortum lämnade in ansökan för att bygga en ny kärnkraftsenhet i Lovisa, Finland

23/2 Fortum förnyar sin prissättning i Finland – Kesto-avtalets pris uppdateras varje kvartal

26/2 Storebrands globala branschjämförelse - Fortum rankat som mest ansvarsfulla energibolag

30/6 Fortum och Mitsubishi inleder ett samarbete för att påskynda övergången till elbilar

6/8 Fortum och Valmet Automotive inleder ett samarbete för utveckling av elbilsteknik

28/8 Fortum investerar 170 miljoner euro i automatisk mätaravläsning i Finland

14/10 Fortum och TVO inleder samarbete med Siemens Energy gällande avskiljning och lagring av koldioxid

25/11 Fortum påbörjar MKB-förfarande för byggandet av fem vindkraftverk på ön Bergö i Malax kommun, Finland

30/11 Metso, Fortum, UPM och VTT ska tillsammans utveckla ett rent energialternativ med bioolja

4/5 Fortum och Seabased Industry ansöker om investeringsstöd för vägförstärkning på den svenska västkusten

5/5 Den första helt eldrivna taxin börjar köra i huvudstadsregionen i Finland

11/5 Fortum och Metso inleder ett gemensamt FoU-projekt

26/5 Fortum och Skanska inleder samarbete kring framtidens hållbara städer

29/5 Fortum säljer torvverksamheten i Mellersta Finland till Vapo

29/5 Fortums nya kraftvärmeverk invigs i Tartu, Estland

31/7
Fortum säljer sitt kraftverk i Karleby, Finland

Intervju med den verkställande direktören

Fortum klarade den svåra ekonomiska situationen under 2009 och levererade än en gång goda resultat. Företaget fokuserade på verksamhetens resultat och inledde en omstrukturering för att förbereda sig inför kommande möjligheter tillsammans med Fortums nya VD och koncernchef Tapio Kuula.

Tapio Kuula, koncernchef och VD, vilka är Fortums styrkor?

När det gäller kraft- och värmeproduktion ligger vår styrka i produktionsportföljen där förnybara energikällor stöder en hållbar utveckling med endast små koldioxidutsläpp. Vår mångsidiga produktion och gedigna kompetens inom energimarknaden garanterar att vi även under skiftande marknadsförhållanden kan vara flexibla och ha konkurrenskraftiga priser. Jämfört med många andra energibolag i väst har vi lång erfarenhet av verksamhet i Ryssland, vilket har förstärkts ytterligare efter förvärvet av OAO Fortum och bidragit till att vi närmast oss våra mål enligt plan.

I drygt tio år har du arbetat i Fortums koncernledning – hur ska du i din nya roll som VD utveckla Fortum till ett ännu bättre företag?

Min ambition är att göra vår organisation smidigare och effektivare. Vår nya organisationsstruktur, som började gälla den 1 oktober 2009, förbättrar våra möjligheter att anpassa oss till omvärldens förändringar. Våra fyra nya affärsdivisioner har bättre förutsättningar för effektivare beslutsfattande och

verksamhetsstyrning, vilket gör oss mer flexibla på marknaden.

Under 2010 kommer vi att noggrant utvärdera vilka framtida möjligheter och utmaningar som energibranschen ställer Fortum inför.

Vilka var de viktigaste förändringarna inom branschen under 2009?

Förra året såg vi tydligt att Norden och Europa inte är isolerade öar i den globala ekonomiska cykeln. På grund av den ekonomiska nedgången minskade den nordiska elanvändningen med cirka 5 % under 2009. I det läget är det ännu viktigare att utveckla branschens konkurrenskraft. För att öka effektiviteten inom energimarknaderna och möta de utmaningar som klimatförändringen medför krävs en marknadsdriven integration och en konsekvent energipolitik inom hela EU. Bland annat behövs en harmonisering av de nationella stödssystemen eftersom energimarknaden inte längre är nationell eller regional utan i allt större utsträckning en europeisk marknad. Det ligger i allas intressen att skapa en europeisk elgrossistmarknad som ökar konkurrensen, förbättrar leveranssäkerheten och gör det möjligt att nå klimat-

målen med lägsta möjliga kostnader för samhället.

Hur skulle du beskriva Fortums resultat för 2009?

Vi är nöjda med vårt resultat för 2009. Trots förändringar i vår omvärld var vår lönsamhet god. Vi förbättrade vårt resultat jämfört med förra året och vårt jämförbara rörelseresultat ökade tydligt under det fjärde kvartalet. Fortum har en stark balansräkning, nettoskulden/EBITDA uppgick till 2,6. En stark balansräkning och god lönsamhet är viktiga för Fortum. Dessa faktorer ger oss flexibilitet i genomförandet av vår strategi och våra investeringar, samt säkerställer att vi är redo att ta tillvara och utnyttja nya möjligheter som blir aktuella.

Ryssland har drabbats av finanskrisen. Hur kan Ryssland bli en framgång för Fortum?

Rysslands ekonomi kommer att återhämta sig snabbare än många europeiska ekonomier. Efterfrågan och prisutvecklingen på olja är viktiga för Fortum eftersom vår verksamhet ligger i den olje- och naturgasproducerande Tiumenregionen. Dessutom ser läget för tung-

”UNDER 2010 KOMMER VI ATT UTVÄRDERA VILKA MÖJLIGHETER OCH UTMANINGAR SOM ENERGIBRANSCHEN STÅR INFÖR.”

metallindustrin betydligt bättre ut än under hösten 2009, vilket ökar efterfrågan i Tjeljabinsk, ett annat viktigt geografiskt område för oss. Detta gör att vi känner oss trygga med att resultatet för vår division Russia kommer vara tydligt positivt 2010 som vi tidigare har konstaterat.

Trots finanskrisen har arbetet med kraftreformen i Ryssland fortsatt enligt plan. Vid årsskiftet privatiserades ytterligare 10 % av elgrossistmarknaden och nu säljs totalt 60 % av elen på de avreglerade grossistmarknaderna. De ryska myndigheterna har deklarerat att grossistmarknaderna för el ska konkurrensutsättas helt i början av år 2011.

Klimatförhandlingarna i Köpenhamn ses allmänt som en besvikelse. Hur bedömer du effekterna av detta?

I Köpenhamn nåddes visserligen inga konkreta åtaganden, men vikten av att minska utsläppen är nu globalt erkänd. Tillsammans med EU är nu även de stora utsläppsländerna för växthusgaser, som Kina och USA, beredda att motverka klimatförändringen. Det målmedvetna arbetet att motverka klimatförändringen kan därmed drivas på bredare front. Detta kommer även att ändra förutsättningarna för energibranschens agerande.

En konsekvens av detta är det ökade behovet av energieffektivisering. Elens andel av den totala energianvändningen kommer att öka väsentligt allteftersom den ersätter annan typ av energi. Då

minskar den totala energianvändningen och även utsläppen. Fortum har ett bra utgångsläge för att möta framtidens utmaningar eftersom hållbar utveckling är en av våra hörnstenar och så mycket som 91 % av den el vi producerar i Europa är koldioxidfri.

Efterfrågan på el från industrin i Norden minskade och enligt vissa beräkningar kommer förändringen att bestå. Kommer vi då att behöva mer kärnkraft?

Det finns många skäl att öka produktionen av kärnkraft. Efterfrågan på el kommer att öka trots förra årets kris. På kort sikt beror efterfrågan på hur fort

industriproduktionen återhämtar sig. Den ökade andelen el i den totala energianvändningen kommer att skynda på tillväxten på längre sikt. Förutom förnybara energikällor behövs även annan typ av miljövänlig energiproduktion, till exempel kärnkraft, för att möta efterfrågan.

En annan viktig anledning är att en stor del av vår kärnkraftskapacitet blir för gammal och måste ersättas med ny produktion. Ny kärnkraft är ett mycket intressant och konkurrenskraftigt alternativ eftersom vi då har minimalt utsläpp av skadliga växthusgaser. Att bygga ett kärnkraftvärmeverk, som Lovisa 3, är en unik möjlighet att ytterligare minska

koldioxidutsläppen. Jag anser att vi måste utnyttja denna möjlighet.

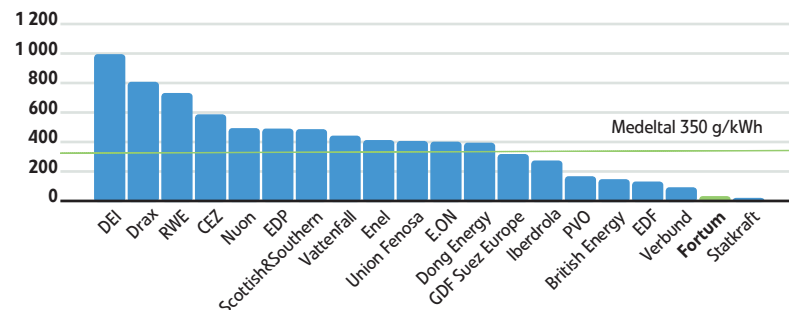
Som ny VD har du möjlighet att utveckla företagets strategi och flytta fram Fortums position ytterligare. Hur kommer du att fortsätta driva utvecklingen framåt?

Jag är väldigt glad över att vår kundnöjdhet ökade förra året. Vi har förbättrat vårt anseende och har fått erkännande för våra satsningar på hållbar utveckling. Även antalet aktieägare blev avsevärt fler under 2009. Fortum har nu nästan 90 000 aktieägare. Jag anser att det tydligt visar att Fortum upplevs som ett intressant företag. Vi kommer att göra

allt vi kan för att Fortums aktie även i framtiden kommer vara väl värd att köpa och äga.

I samband med vår organisationsförändring förra året startade vi ett målmedvetet utvecklingsarbete och under 2010 kommer vi att fokusera på strategiska frågor. Jag vill tacka alla medarbetare för deras engagemang och vilja att utveckla Fortum till ett ännu bättre företag trots en utmanande omvärld. Ett stort tack riktas även till våra kunder och samarbetspartners för ett framgångsrikt år. Vi befinner oss i en bra position för att utveckla Fortum vidare.

Fortums koldioxidutsläpp i EU är bland de lägsta av Europas kraftproducenter, Kraftproduktion gCO₂/kWh, 2008

Källa: PWC & Enerpresse, 2009, Changement climatique et Electricité.

Koncernens finansiella mål

	Mål	2009	2008
Avkastning på sysselsatt kapital, %	12	12,1	15,0
Avkastning på eget kapital, %	14	16,0	18,7
Kapitalstruktur: nettoskuld / EBITDA	3,0–3,5	2,6	2,5

Strategi

Fortums strategiska fokus under det senaste decenniet har varit att koncentrera sig på kraft- och värmeverksamheten i Norden, Ryssland och Östersjöområdet samt att målmedvetet utveckla en koldioxidfri och flexibel produktionsportfölj. Som en marknadsorienterad aktör arbetar vi aktivt för att utveckla avreglerade energimarknader.

Fortums vision är att vara en förebild bland kraft- och värmebolagen och en föregångare inom hållbar utveckling. Visionen visar vårt starka engagemang för att skapa en verksamhet i världsklass. Den är också ett tecken på vår övertygelse på att hållbar utveckling – där det ekonomiska, sociala och miljömässiga ansvaret är i balans – är en framgångsfaktor för företaget. Vår strategi är direkt kopplad till Fortums grundläggande syfte: ”Vår energi gör livet bättre idag och för kommande generationer”. Detta grundläggande syfte och våra gemensamma värderingar utgör grunden för vårt dagliga arbete.

Ett marknadsorienterat produktionsbolag

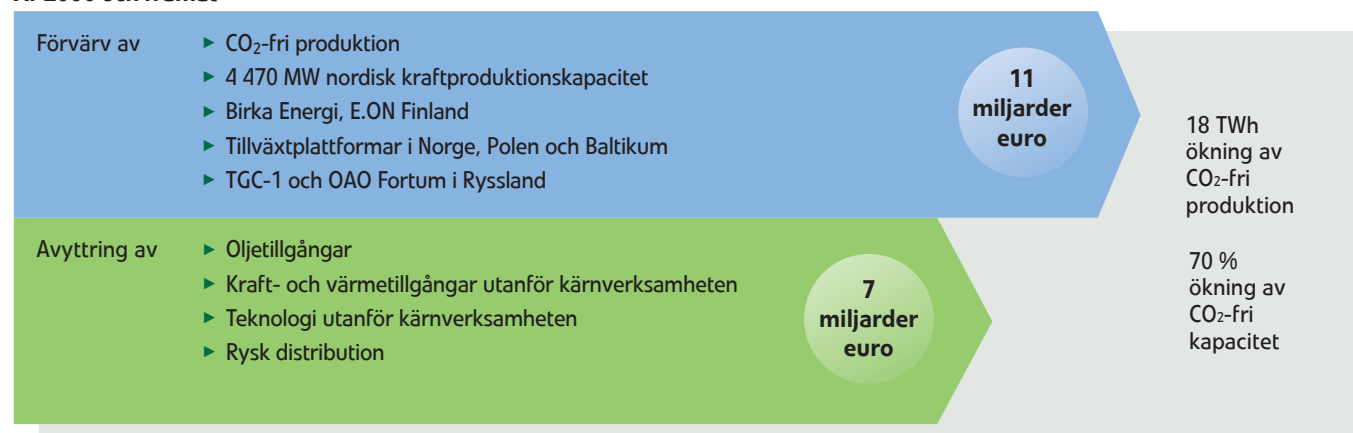
Klimatförändringen, begränsade naturtillgångar och den långsiktigt ökande efterfrågan på energi ställer stora krav på hela energibranschen. Som en ansvarsfull aktör arbetar Fortum ständigt för att hitta lösningar på dessa problem. Vi har konsekvent utvecklat vår produktionsportfölj med fokus på låga utsläpp och flexibilitet och den består därför främst av koldioxidfri kärnkraft och vattenkraft samt av energieffektiv kraftvärmeproduktion (CHP). Tack vare detta är våra specifika utsläpp från elproduktion bland de lägsta inom branschen i Europa. Vi tror att sammansättningen av vår

produktionsportfölj utgör grunden för vår framgång även i framtiden. Därför är vårt pågående investeringsprogram för Europa till 95 % CO₂-fritt. I Ryssland, där Fortums produktion huvudsakligen baseras på naturgas, har vi förbundet oss till att energieffektivisera våra anläggningar och på det sättet minska miljöpåverkan från våra kraft- och värmeverk i framtiden.

Att vara ansvarsfull innebär enligt oss även att energiproduktionen och utsläppsminskningarna ska ske med de mest samhällsekonomiska metoderna. Enligt Fortum är det bästa sättet att stödja målet att skapa en konkurrenskraftig inre energimarknad och börja

Strategin har blivit konsekvent implementerad

År 2000 och framåt

använda marknadsbaserade stödmekanismer för förnybar energi. Fortum har i över ett decennium aktivt stöttat den marknadsbaserade utvecklingen av den nordiska elmarknaden och har varit med och utvecklat de ryska elmarknaderna. Vi tror att vår erfarenhet kommer vara en framgångsfaktor för Fortum när den inre elmarknaden i Europa skapas.

Nya tekniker ger konkurrensfördelar

Fortum tror att kampen mot klimatförändringen skapar möjligheter för dem som är föregångare. Vi forskar kring framtidens utsläppsfria och förnybara produktionsmetoder, som vågkraft och nya biobränslen, samt kring möjligheterna att i vår befintliga produktion minska utsläppen till exempel med hjälp av avskiljning och lagring av koldioxid. Den planerade nya kärnkraftsenheten i Lovisa skulle ge en unik möjlighet att ytterligare minska koldioxidutsläppen om enheten blir ett kärnkraftvärmeverk. Eftersom Lovisa ligger nära Finlands huvudstadsregion kunde fjärrvärmen användas i stor skala. Enligt planen ska kärnkraftsanläggningen stå klar under 2020-talet, vilket sammanfaller väl med att gamla kol- och naturgaskraftverk då kommer tas ur drift på grund av hög ålder.

Allteftersom energieffektivitetskraven blir striktare kommer elens relativa andel av den totala energianvändningen att öka. När elen ersätter andra

Kompassen

VÅR VISION speglar vårt starka engagemang när det gäller förstklassiga prestationer inom alla verksamhetsområden. Den förmedlar vår övertygelse om att motverkandet av klimatförändringarna är en framgångsfaktor för de som ligger i framkant.

FORTUMS STRATEGI definierar vårt marknadsområde och de element som ska göra att Fortum kan fortsätta att skapa lönsam tillväxt även i framtiden.

GEMENSAMMA VÄRDERINGAR styr det sätt vi arbetar på inom Fortum och även hur vi samarbetar med varandra och med våra partners och intressenter.

DET GRUNDLÄGGANDE SYFTET sammanfattar varför Fortum finns.

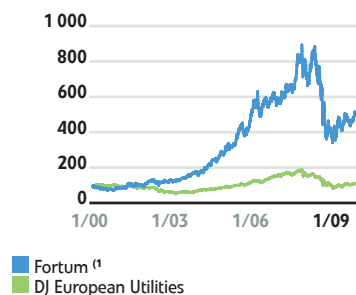
energiformer minskar det totala energi-behovet och även utsläppen. Exempel på detta är utvecklingen av passivhus och av elfordon. Fortums mål är att bidra till en snabb och storskalig lanse-ring av elfordon, genom att erbjuda konsumenterna laddställen och genom att samarbeta med en mängd olika aktörer.

Målet är att vara bland de bästa i all verksamhet

Ett typiskt kännetecken för Fortum är vår strävan att ständigt bli bättre när det gäller effektivitet, resultat och verksamhet. Vi vill nå toppresultat i alla våra affärs- och stabsfunktioner. För att nå

detta mål förnyade och förenklade vi vår organisationsstruktur 2009. Den nya strukturen hjälper oss att göra strategiska prioriteringar och förbereda oss för framtidens utmaningar och tillväxt.

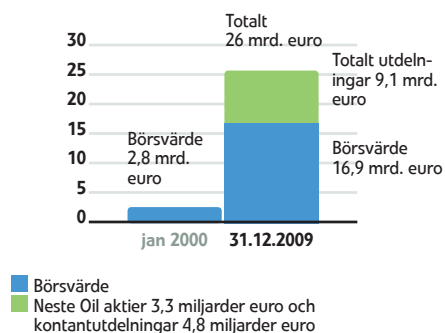
Fortums aktiekurs sedan 2000, index

¹⁾ Justerad för Neste Oil aktieutdelning

Fortums aktie har överträffat sina jämförbara europeiska konkurrenter under de sex senaste åren. Under 2009 förstärktes Fortums aktie cirka 23 %, medan Dow Jones European Utility index sjönk med 1 %. OMX Helsinki Cap index höjdes med 31 %.

Ökat aktieägarvärde 23,2 miljarder euro, mrd. euro

Strategisk agenda

Fortums strategiska agenda uppdateras årligen och kompletterar Fortums kompass och anger fokusområden för hela organisationen. Den ser till att utvecklingen går i samma riktning i hela företaget och ligger i linje med både vår strategi och vision. Respektive divisions affärsplaner, beslut och åtgärder ska spegla den relevanta strategiska agendan.

Fokus på utmärkta prestationer och riskhantering

- ▶ säkra ekonomisk självständighet – fokus på resultat och kassaflöde
- ▶ skapa och upprätthålla en hög prestationsnivå på nyckelområden
- ▶ hantera strategiska och affärsmässiga risker
- ▶ ta initiativ för medarbetarnas delaktighet

Utveckla affärsmodellen och organisationen

- ▶ färdigställa den nya organisationen

Hantera vårt anseende, våra samhällsrelationer samt regelverk

- ▶ utveckla Fortums image
- ▶ främja en marknadsdriven utveckling av energimarknaden
- ▶ säkra en fungerande affärsmodell på en reglerad marknad

Hitta tillväxt genom FoU och utveckling av nya affärsmöjligheter

- ▶ avskiljning och lagring av koldioxid, el för transporter, energieffektiva lösningar
- ▶ hitta strategiska partners för att driva utveckling

Skapa beredskap för tillväxt och de nästa strategiska stegen

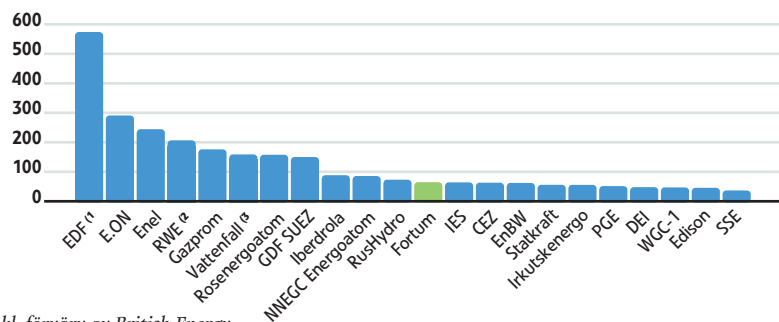
STOCKHOLMS STAD HAR MINSKAT SINA SPECIFIKA KVÄVEUTSLÄPP MED 51 % OCH SVAVELUTSLÄPP MED **87 %** SEDAN 1990

Stockholms Stad har tagit flera ambitiösa initiativ för att minska klimatpåverkan. Hammarby Sjöstad är ett bostadsområde där Fortum, Stockholm Vatten och Stockholms Renhållningsförvaltning tillsammans har utvecklat ett demonstrationsprojekt för ett slutet kretsloppssystem. Alla hus i området, tekniska installationer och trafikmiljö har planerats för att från första dagen uppfylla strikta miljökrav.

KAPITEL 2 VÅR OMVÄRLD

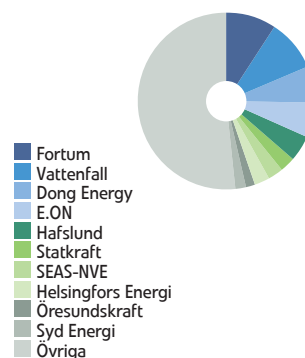
De största elproducenterna i Europa och Ryssland, TWh/år

¹⁾ inkl. förvärv av British Energy
²⁾ inkl. Essent
³⁾ inkl. Nuon

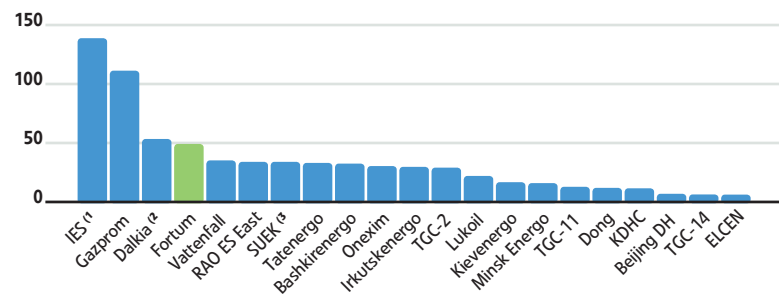
De största försäljarna av el i Norden

~350 aktiva företag, 14 miljoner kunder

Den globala efterfrågan och de globala handelsvolymerna minskade under hösten 2008 vilket speglade de sjunkande energipriserna. Nedgången stabiliserades dock under våren 2009. Under senare delen av året märktes en försiktig global förbättring och energipriserna började återhämta sig. EU:s interna energipaket godkändes sommaren 2009 och avregleringen av av den ryska elmarknaden fortsatte som planerat trots finanskrisen. De internationella klimatförhandlingarna accelererade och kulminerade på FN:s klimatkonferens i Köpenhamn i december.

De största värmeproducenterna i världen, TWh/år

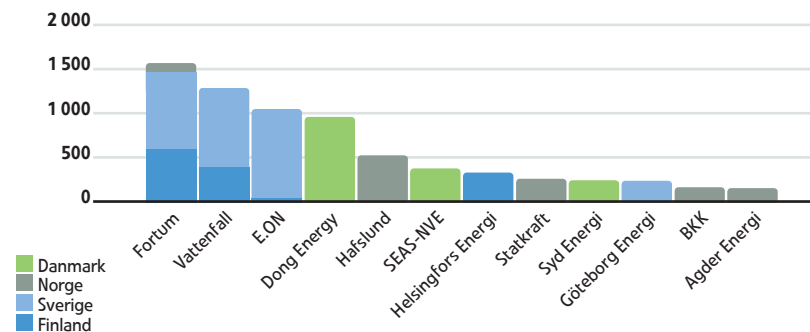

¹⁾ inkl. TGC-5, TGC-6, TGC-7, TGC-9
²⁾ 2007
³⁾ inkl. TGC-12, TGC-13

Källa: Fortum, företagsinformation, 2008 års siffror. Effekten av de senaste strukturförhandlingarna har beaktats.

De största eldistributörerna i Norden, kunder, tusental

~500 företag, 14 miljoner kunder

Marknadsutveckling

Den globala finanskrisen kulminerade under våren 2009, men den globala efterfrågan förblev svag under hela året. Under andra halvåret kunde vissa smärre förbättringar i den globala produktionen skönjas, stimulerade av offentliga åtgärder.

Den ekonomiska krisen har drabbat exportdrivna europeiska ekonomier så som Sverige, Finland och Tyskland hårt. Även Norge drabbades av lägre exportpriser på olja och gas. De svenska och norska valutakurserna sjönk tidigt under krisen gentemot euron, och bidrog till en något förbättrad konkurrenskraft under 2009. Den energiintensiva industrin i Norden led av svag exportefterfrågan under året. Detta speglades i lågt kapacitetsutnyttjande i produktionen under 2009. Detta var speciellt synligt i Finland, på grund av strukturförändringar i skogsindustrin.

Den totala elförbrukningen minskade med 5 % i Nord Pool-området, huvudsak-

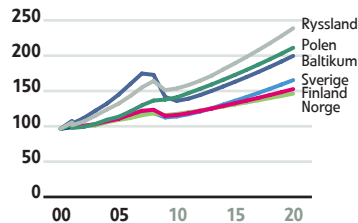
ligen beroende på den minskade industriproduktionen. Den största minskningen skedde i Finland, där elförbrukningen minskade med 7 %. I Sverige minskade elförbrukningen med 5 %, i Norge med 5 % och i Danmark med 4 %. Det årliga genomsnittspriset på el på elbörsen Nord Pool var 35 euro per megawattimme (MWh) vilket jämfört med föregående år innebär en 22 % sänkning.

Den ryska ekonomin visade sig under finanskrisen vara mer cyklisk än de nordiska ekonomierna. När råvarupriserna föll minskade den totala produktionen i Ryssland med en tiondel under våren 2009. Dessutom förlorade rubeln närmare en tredjedel av sitt värde tidigt

under våren. Under hösten 2009 började den ryska ekonomin återhämta sig i snabb takt, främst tack vare stigande råvarupriser och ökad efterfrågan på råvaror.

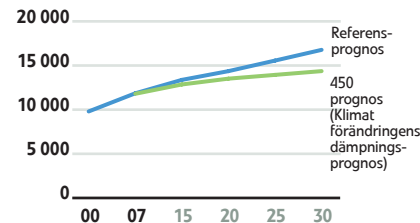
Jämfört med 2008 sjönk elförbrukningen i Ryssland med 5 % under 2009. Under året varierade den regionala efterfrågan på el väsentligt. I Tiumenområdet, som domineras av stora olje- och gasindustrier, bibehölls den totala elförbrukningen på föregående års nivå medan elförbrukningen i Tjeljabinskområdet, som domineras av metallindustri, minskade med 11 % under 2009. I nordvästra Ryssland sjönk elförbrukningen med 3 % under 2009. I den europeiska

Ekonomisk återhämtning på Fortums marknader, BNP index: 2000=100

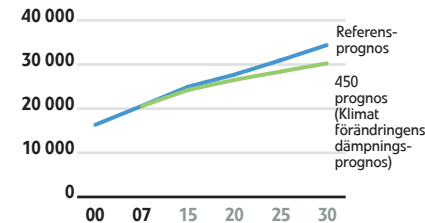
Källa: IMF World Economic Outlook (oktober 2009) till 2014 och årens 2013–2014 medeltals-tillväxt för perioden 2015–2020

Efterfrågan på primärenergi i världen, Mtoe/år

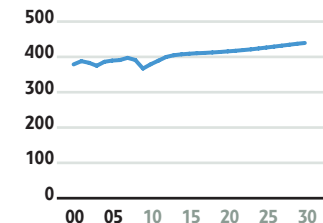
Källa: IEA WEO 2009, skalan är inte linjär

Världens kraftproduktion, TWh/år

Source: IEA WEO 2009, skalan är inte linjär

Efterfrågan på el i Norden, TWh/år

Källa: Fortum analys

delen av Ryssland och i Uralområdet minskade det genomsnittliga spotpriset på el, exklusive kapacitetspriset, till 666 RUB per MWh 2009 (jämfört med 708 RUB/MWh 2008).

Återhämtningen till motsvarande produktionsnivåer inom Fortums marknadsområde som före den ekonomiska krisen beror på hur fort den globala ekonomin och efterfrågan återhämtar sig. Under 2009 kunde endast några större asiatiska ekonomier, som Kina och Indien, visa goda tillväxtsiffror, vilket stödde efterfrågan på vissa råvaror, så som metaller. En liten förbättring var synlig i de industrialiserade länderna senhösten 2009.

Den ekonomiska krisen medförde att den primära energiförbrukningen sjönk på ett globalt plan under 2009, något som inte hänt sedan 1981. Den internationella energiorganisationen, International Energy Agency (IEA), bedömer att efterfrågan på energi kommer att öka igen 2010. Den fortsatta utvecklingen påverkas mycket av hur omfattande de klimatmässiga åtgärderna, som planeras efter Kyotoperioden, kommer att se ut. IEA beräknar i sitt referensscenario att den globala efterfrågan på el kommer att öka med 2,5 % årligen fram till år 2030. För att den globala uppvärmningen ska stanna vid 2 grader måste kraftproduktionen i större utsträckning ske med låga koldioxidutsläpp eller helt koldioxidfria metoder.

Motverka klimatförändringarna

De internationella klimatförhandlingarna kulminerade vid FN:s klimatkonferens i Köpenhamn i december 2009. Till mångas besvikelse ledde konferensen enbart till en politisk deklARATION, den så kallade Copenhagen Accord, där världens politiska ledare enades om att den globala uppvärmningen måste begränsas till 2 grader, men de lyckades inte enas om en bindande utsläppsminskning. Länderna fick tid till slutet av januari 2010 att meddela sina utsläppsminskningmål. Innan tidsgränsen hade 55 länder, motsvarande 78 % av världens energiutsläpp, meddelat sina utsläppsminskningmål. Klimatförhandlingarna fortsätter under 2010. Fortsättningen av klimatförhandlingarna innebär en fortsatt ovisshet om klimatpolitiken. Fortum anser att ett globalt pris för koldioxid bör fastställas och en global utsläppshandelsmarknad skapas. Osäkerheten om vad som ska hända efter Kyotomekanismerna år 2012 fortsätter.

För den Europeiska unionen (EU) är det fortsättningsvis viktigt att visa ledarskap i processen. I Copenhagen Accord återger EU sitt tidigare mål att minska utsläppen med 20 % från 1990 års nivåer fram till år 2020. EU har dock antytt att medlemsländerna är beredda att minska utsläppen med upp till 30 % om andra stora utsläppsländer aviserar större utsläppsminskningar. Utsläppshandelssektorn ska hantera merparten av den ökade bördan.

Inom EU började implementeringen av EU:s gröna paket (Klimat- och energidirektiven) under 2009. I paketet ingår också förberedelserna av de allmänna auktionsreglerna för utsläppsrätter samt regler för hur de fria utsläppsrättigheterna distribueras 2013-2030. Direktivet baseras på det omarbetade utsläppshandelsdirektivet och ska leda till att utsläppshandeln harmoniseras i hela EU-området. Auktionsförfarandet av utsläppsrätter som startar år 2013 kommer att beröra nästan hela kraftindustrin. Värmeproduktionen kommer att delvis vara avgiftsfri fram till år 2027. Också vissa industribranscher utsatta för koldioxidläckor kommer att vara avgiftsfria fram till år 2020.

Priset på koldioxidutsläpp som skapades genom ett Cap and Trade System (CTS) anses allmänt som det ekonomiskt mest effektiva sättet att minska utsläppen. EU vill skapa en utsläppsmarknad där alla OECD-länder ingår. Den skulle kunna knytas till CTS senast 2015 och inkludera samtliga mest utvecklade länder senast år 2020. USA kommer troligen att godkänna ett nationellt CTS-system under 2010 och förhandlingar om liknande nationella utsläppshandelsystem pågår också bl.a. i Japan och Australien.

I förhandlingarna om utsläppshandelsdirektivet i mars 2009 kom man överens om att 300 utsläppsrätter ska användas till att finansiera de fullskaliga demonstrationsprogrammen för

avskiljning och lagring av koldioxid, Carbon Capture and Storage (CCS), samt innovativa förnybara energiprojekt. I oktober 2009 föreslog EU-kommissionen att sju CCS-projekt ska få stöd från EU:s ekonomiska återhämtningsfonder. Projekten som ska tas med i demonstrationsprogrammet (European Flagship Programme) väljs under 2011. Fortum strävar efter att kraftvärmeverket i Meri-Pori, Finland, som är ett samarbete med TVO, antas i demonstrationsprogrammet.

Flera politiska initiativ för att motverka klimatförändringen togs i de nordiska länderna under 2009. Den svenska regeringen presenterade en klimat- och energipolitisk överenskommelse i februari 2009. Huvudinriktningen är att öppna upp möjligheten för ny kärnkraft samt satsningar på förnybar energi och energieffektivisering. Istället för det tidigare målet att fasa ut kärnkraften har regeringen nu öppnat möjligheten att ersätta de nuvarande reaktorerna med ny kapacitet vartefter de gamla tas ur drift. Regeringens förslag innehåller också justeringar av flera energiskatter som kommer att träda i kraft 2010-2011.

I september 2009 kom Sverige och Norge överens om att skapa en gemensam marknad för gröna elcertifikat. Marknaden planeras komma igång under januari 2012 och vara teknikneutral. För att klara av den förväntade ökningen av förnybar elproduktion ska den stödjas av "omfattande utveckling" av nya överförings- och distributionsnät

i Norden. Fortum stöder initiativet eftersom ett marknadsbaserat system för gröna certifikat vid sidan av ett utsläppshandelssystem (Emission Trading System, ETS), är det effektivaste sättet att introducera förnybara energiformer med minsta möjliga kostnad för konsumenterna och samhället i stort.

I Finland planerar regeringen att skapa inmatningstariffsystem för vind- och biogaskraft. Det systemet kommer troligen att bli mycket dyrare för samhället än systemet med gröna elcertifikat. I en proposition från april 2009 föreslog det finländska arbetsmarknads- och näringsministeriet att vind- och bioproducenter skulle garanteras speci-

ella inmatarpriser för en tolvårsperiod, vilket elkonsumenterna står för. I mars 2009 kom den finländska regeringen även överens om att skapa en "wind fall"-skatt på vinster som energibolagen gör på utsläppsfri gammal produktionskapacitet. Som ett resultat av beslutet skulle skatten gälla äldre vatten- och kärnkraftproduktion från och med år 2011.

I Ryssland godkändes i oktober 2009 en lag om energieffektivisering. Lagen innehåller de juridiska, ekonomiska och institutionella ramarna för stöd till tekniker som sparar energi.

Under 2009 ökade energiindustrin sina ansträngningar för att minska sina koldioxidutsläpp och för att skapa

nya energilösningar efter 2012. Fortum undertecknade Declaration of Climate Change, Electricity Markets and Supply Security tillsammans med andra energiföretag i mars 2009. Tillsammans representerar de undertecknande företagen 70 % av EU:s energiproduktion. Deklarationen erkänner behovet att gå över till koldioxidneutral kraftproduktion senast 2050. Effektiv elanvändning spelar en viktig roll för att kunna minska koldioxidutsläppen även i andra sektorer, som till exempel inom transport.

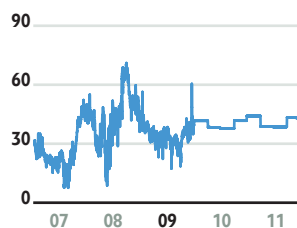
De nordiska och baltiska kraftmarknaderna

Integrationen av kraftmarknaderna

Nord Pool, Centraleuropa (EPEX) och de baltiska länderna fortsatte under 2009. I EU:s stimulanspaket betonas vikten av att investera i kraftnät som möjliggör sammankopplingar av olika marknader. EU:s energiprogram för återhämtning stöder detta med medel för en ny elledning mellan Finland och Estland (Estlink 2), mellan Sverige och Litauen (NordBalt), mellan Danmark och Nederländerna (Cobra Link) samt mellan Danmark och Tyskland (Kriegers Flak).

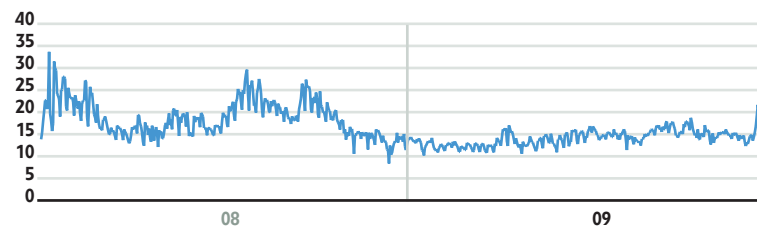
De nordiska, baltiska och polska stamnätsoperatörerna (TSO) uttalade sommaren 2009 behovet att skapa fler elförbindelser både inom Baltikum och mellan olika regioner för att ytterli-

Nordiskt börspris på el, Nord Pool, euro/MWh

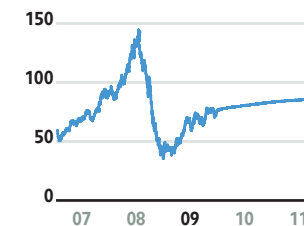
Källa: Nord Pool, terminer från 30.12.2009

Elpriset ⁽¹⁾ på "day ahead" marknaden i den europeiska delen av Ryssland, euro/MWh

¹⁾ Kapacitetstariffer exkluderade
Källa: ATS

Oljepris (ICE Brent), USD/bbl

Källa: ICE, terminpris från 31.12.2009

gare kunna förbättra energimarknadens effektivitet i Östersjöregionen. Estland förväntas bli ett nytt prisområde inom Nord Pool under 2010. Innan detta kan genomföras måste det estniska parlamentet dock godkänna vissa lagändringar. Till exempel måste elpriser avregleras för stora industriella kraftkunder. Det litauiska bolaget TSO Lietuvos Energija utvecklade tillsammans med Nord Pool en teknisk lösning för den litauiska elbörsen. Lösningen togs i bruk i januari 2010. Elbörsen fungerar ungefär på motsvarande sätt som Nord Pool och möjliggör en nordisk-baltisk marknadsintegration i framtiden.

Ökad användning av de nuvarande

näten och bättre handelslikviditet är viktiga faktorer bakom integrationen av kraftmarknaderna. Marknaderna i Danmark (Nord Pool) och Tyskland (EEX Spot) är återigen sammankopplade sedan november 2009, vilket optimerar kraftflöden mellan dessa två områden. Under hösten 2009 kom nordiska och central-europeiska stamnätsoperatörer i nio länder överens om att utveckla ihopkopplingen av marknader enligt en så kallad priskopplingsprincip.

Även den nordiska balanskraftmarknaden utvecklades under året då de nordiska länderna beslöt om gemensamma balansprinciper. I mars 2009 togs även Norge med i balansmarknaden

Elbas. I Elbas ingår nu Sverige, Finland, Norge, Danmark och Tyskland.

I maj 2009 föreslog de nordiska regleringsmyndigheterna att de nordiska länderna borde skapa en harmoniserad privatkundsmarknad för el senast år 2015. De nordiska energiministrarna godkände förslaget i oktober 2009. Fortum stöder initiativet, eftersom fördelarna med ökad effektivitet och fler valmöjligheter för kunderna på en mer utvecklad och integrerad nordisk konsumenthandelsmarknad för el är klart påtagliga.

Svenska Kraftnät föreslog i november 2009 att Sverige bör delas upp i fyra separata prisområden på den nordiska elbörsen. Syftet med prisområdena

är att hantera flaskhalsar på grund av begränsad distributionskapacitet. Fortum anser att systemet skulle försvåra konkurrensen på slutkundsmarknaden i Sverige men vi stöder samtidigt kommissionens ambition att skapa en gemensam europeisk grossistmarknad.

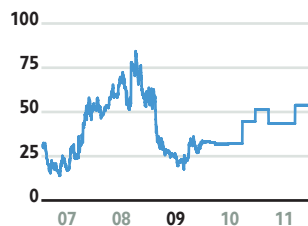
EU:s interna elmarknad

Lissabonfördraget godkändes slutligen i november 2009. Fördraget innehåller en särskild artikel om energipolitik, vilket innebär att EU nu har en rättslig grund för sina energipolitiska initiativ, vilket den inte har haft tidigare. Artikeln betonar vikten av solidaritet och ömsesidigt beroende mellan EU:s medlemsländer i energifrågor, dvs. den stöder målet om en gemensam energimarknad. Den nya EU-kommissionen, som börjar sitt arbete vintern 2010, kommer att ha ett generaldirektorat avsett enbart för energifrågor, vilket ytterligare förstärker EU:s roll i den framtida energipolitiken.

Under 2009 delade EU-kommissionen ut omfattande anslag till strategiska energiprojekt från det ekonomiska återhämtningspaketet. Totalt föreslås 3,5 miljarder euro för investeringar i avskiljning och lagring av koldioxid (CCS), vindkraftsprojekt utanför kusten och i sammanlänkingsprojekt av gas och el.

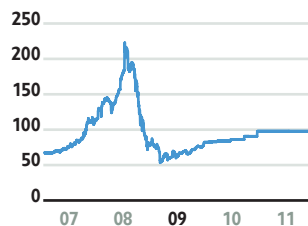
Under 2009 fattades inte många stora politiska beslut inom EU eftersom det var valår till det europeiska parlamentet och förhandlingarna om den nya EU-kommissionen pågick under större

Gaspris (ICE NBP), GBP/therm

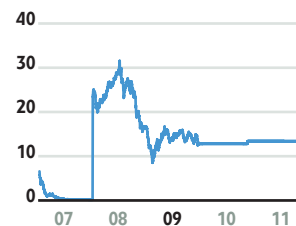
Källa: ICE

Kolpris (ICE Rotterdam), USD/t

Källa: ICE

CO₂-utsläppsrätter (EU), euro/tCO₂

Källa: Nord Pool, terminer från 30.12.2009

delen av hösten. Den nya kommissionen valdes i december 2009. Några viktiga beslut implementerades under 2009. EU:s inre marknadspaket godkändes formellt i juni 2009. Implementeringen av lagstiftningen för den inre marknaden inleddes med grundandet av nya samarbetsorganisationer: en för systemoperatörerna, ENTSO-E, och en för myndigheterna, ACER. Dessa kommer att ha en central roll i implementeringen av projektet. ENTSO-E startade sin verksamhet i juli 2009 och ersätter de tidigare sammanlutningar som de 42 operatörerna i 34 länder hade. Det inre marknadspaketet kräver också att distribution och produktion skiljs åt. Därför måste Fortum och

Pohjolan Voima avstå från sitt innehav i den finländska stamnätsoperatören Fingrid från början av år 2012.

Ett direktiv om kärnsäkerhet godkändes 2009. Direktivet anger de minimikrav för kärnsäkerhet som alla medlemsländerna ska följa. Under 2010 planerar EU-kommissionen att lämna ett direktivförslag om hanteringen av kärnavfall. Det här är början på gemensamma EU-lagar inom kärnkraftsområdet där medlemsländerna inte tidigare har klarat av att komma överens om en gemensam lagstiftning. Det här är ett exempel på konsekvenserna av marknadsintegrationen, då gemensamma regler blir en förutsättning för integrationen.

Den ryska kraftmarknaden

Liberaliseringen av den ryska elmarknaden har gått framåt som planerat trots finanskrisen. Sedan 2007 har andelen kraft som säljs till konkurrenskraftiga priser successivt ersatt den tariffbaserade prissättningen. Under första halvåret 2009 såldes 30 % av kraften till konkurrenskraftiga priser. Andelen ökade till 50 % i juli 2009 och vidare till 60 % i början av 2010. På den reglerade delen tilläts elpriserna följa ökningen av bränslepriser och inflationen. Enligt planen ska grossistmarknaden för elkraft liberaliseras helt i början av år 2011. Försäljningen till hushåll (och konsumenter som jämfälls med hushåll) ska även efter

2011 vara reglerad, men priserna ska gradvis öka mot marknadsprisnivån.

Reglerna för den långsiktiga kapacitetsmarknaden, från 2011 och framåt, håller på att utarbetas och ett federalt regeringsbeslut väntas i början av 2010. Under tiden ska de nuvarande reglerna för effektmarknaden gälla fram till 2011. Kapacitetsmarknaden upprättades för att garantera säkerhet i systemet, öka energieffektiviteten samt skapa förutsägbara förhållanden på kraftmarknaden.

Rysslands grossistmarknad för framtida elhandel, ARENA, planerar att börja handel med finansiella kraftderivat under första halvåret 2010. Marknaden för sidotjänster förväntas också lanseras under

Kraftproduktion per källa i de nordiska länderna

TWh	2009	2008	2007	2006
Vattenkraft	203	225	215	192
Kärnkraft	72	83	87	87
Övrig värmekraft	80	77	85	97
Vindkraft	11	10	10	8
Totalt	366	395	397	384
Nettoimport ¹⁾	8	-1	3	11

¹⁾ import-export

Källa: Nationell Statistik. Preliminär information för 2009.

Kraftproduktion per källa i Ryssland

TWh	2009	2008	2007	2006
Vattenkraft	176	166	179	173
Kärnkraft	164	164	160	156
Övrig värmekraft	652	706	676	665
Totalt	992	1 036	1 015	994

Källa: 2006-2007 IEA, 2008-2009 från preliminär rysk statistik.

2010. Tjänster som primär och sekundär frekvensreglering, reaktiv kraftreglering, och kontroll av reservkraftsnäten kommer att säljas på separata auktioner som systemoperatören arrangerar.

Regeringen beslöt att revidera den långsiktiga planen för elkraft, generalplanen, som antogs år 2007. Dokumentet sätter mål för utvecklingen av kraftbranschen fram till år 2020 med syftet att garantera tillförlitliga och effektiva leveranser av el och värme. En ändring av planen behövdes eftersom det finns en avsevärd avvikelse mellan aktuell efterfrågeutveckling och de ursprungliga målen. En uppdaterad långsiktig generalplan förväntas bli klar under 2010.

Värmedistribution i Ryssland är en reglerad verksamhet och priserna sätts årligen med hjälp av en kostnadsmetod. Förändringen av prissystemet är i gång och man diskuterar att införa ett RAB (Regulatory Asset Base) system år 2012. Ökade krav på energieffektivitet har ökat trycket på att ändra det nuvarande regelverket så att det sporrar till höjd effektivitet och investeringar. Det finns även planer på att stegvis minska stödformer mellan olika kundgrupper under de kommande åren.

Fokus på effektiva energitjänster

Efterfrågan på energitjänster ökade kraftigt innan finanskrisen slog till. Den

globala lågkonjunkturen och nedgången i efterfrågan tvingade elbolagen att senarelägga och stoppa investeringar. Lågkonjunkturen satte press på elbolagen att fokusera på effektivitet och lönsamhet. Europeiska aktörer har presenterat många olika åtgärder och program för att öka effektiviteten. Många bolag har planerat att rationalisera verksamheter och organisationer samt sälja tillgångar som inte tillhör kärnverksamheten. Vissa bolag har också lyft nytt kapital från marknaden för att stärka sina balansräkningar.

Det kommer att finnas ett stort behov av investeringar i kraftproduktion överallt i Europa. Under de kommande decennierna kommer en stor del av produktions-

kapaciteten tas ur bruk av åldersskäl. Efterfrågan på el förväntas också öka efter lågkonjunkturen, dock i mindre utsträckning än tidigare förväntat.

Organisk tillväxt är fortfarande med på agendan för de flesta bolag, eftersom marknaderna integreras och efterfrågan beräknas öka i Europa. Dock är det troligt att större förvärv inte förväntas ske under den närmaste tiden eftersom de flesta aktörerna är ovilliga att genomföra stora lånefinansierade förvärv. Men konsolideringen fortsätter troligen på lång sikt.

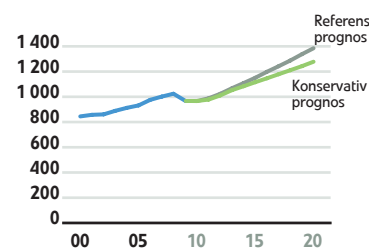
Större politiskt fokus på klimatförändringarna och på produktion med låga koldioxidutsläpp ökar istället intresset för organisk tillväxt. Eftersom EU:s medlemsländer vill fullfölja sina mål för förnybar produktion måste ny kapacitet för förnybar kraft byggas. Dessutom håller många länder på att ändra sin inställning till kärnkraft. IEA säger i sin årliga rapport World Energy Outlook 2009 att den globala kärnkraftskapaciteten måste fördubblas fram till 2050 om vi ska kunna nå målet att minska koldioxidutsläppen med 80 %. Många europeiska länder planerar därför att bygga nya kärnkraftverk, bland annat Finland, Frankrike, Litauen, Slovakien, Italien, Storbritannien, Bulgarien, Rumänien, Ungern, Polen och Tjeckien. Även bl.a. USA, Kina och Sydafrika har liknande planer. Sverige och Tyskland har ändrat sina tidigare planer för utfasning av kärnkraft.

Elförbrukning i Norden och Ryssland

TWh	2009	2008
NORDEN	374	395
Finland	81	87
Sverige	136	144
Norge	122	128
Danmark	35	36
RYSSLAND	959	1 019

Källa: ENTSO-E, Nationell Statistik. Preliminär information för 2009.

Efterfrågan på el i Ryssland, TWh

Källa: APBE (institution som ansvarar för uppdateringen av grundplanen)

JÄMFÖRT MED EN BENSINDRIVEN BIL KAN ELBILENS CO₂- UTSLÄPP BLI **90 %** LÄGRE UNDER BILENS HELA LIVSCYKEL

Transportsektorn står för ca 14 % av de globala växthusgasutsläppen. Tack vare elmotorns mycket högre energi-effektivitet minskar ett eldrivet fordon den primära energiefterfrågan med 75 % jämfört med ett fordon med förbränningsmotor. Om en tredjedel av alla bilar i världen skulle vara eldrivna år 2030 skulle 1-3,5 gigaton CO₂-utsläpp kunna undvikas.

KAPITEL 3 INVESTERINGAR I FRAMTIDEN

Energiföretagen har ett stort ansvar. De måste ha stor kapacitet för kraft- och värmeproduktion, säker distribution av el samt tjänster med hög kvalitet för både hushåll och industrin. Samtidigt spelar de en viktig roll för att motverka klimatförändringarna eftersom den största delen av växthusgaser alstras ur både produktion och konsumtion av energi. Investeringsbeslut som fattas i dag påverkar generationer framöver eftersom den genomsnittliga livslängden på kraftverk är 40–60 år.

År 2030 kommer grunden i energisystemet inte att ha ändrats dramatiskt, även om nya innovationer, vars mål är att öka energieffektiviteten och att minska klimatpåverkan i elproduktion, har tagits i bruk.

För Fortums investeringar är utgångspunkten att alltid nå en ekonomiskt lönsam balans mellan ökad efterfrågan och målen att minska utsläppen. Fortum vill utveckla och använda nya teknologier för att stödja utvecklingen mot ett koldioxidfritt energisystem. Alla resurser behövs – det är inte bara en fråga om teknik. Det mest effektiva sättet att minska miljöpåverkan är att använda energi på ett smart sätt.

Europeiska energisystem 2030 →

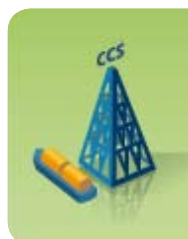
Kärnkraftvärme

Kärnkraft används i stor omfattning i produktionen av el och värme. Moderna kärnkraftverk producerar koldioxidfri baslastenergi för europeisk industri. Kärnkraftvärme används för att ersätta fossila bränslen i värmeproduktion.

Solkraft, vindkraft, vågkraft

I västra Europa produceras mycket vindenergi och i söder används allt mer solenergi. Vid kusterna kan även vågkraft användas.

CCS

Fossila bränslen kommer att vara viktiga energikällor under flera decennier framåt. Deras klimatpåverkan kan minskas genom att avskilja och lagra koldioxid. Genom att även använda tekniken på biokraftverk kan mängden koldioxid som avskiljs och lagras öka kraftigt.

Smarta nät

Decentraliserad elproduktion är vanligt. Smarta nät gör det bl.a. möjligt att hantera en större mängd oregelbunden elproduktion i systemet.

Vattenkraft

Vattenkraft används mycket särskilt i Norden. Elen som vattenkraftverken producerar är helt koldioxidfri och har en viktig roll som reglerkraft till vindkraftproduktionen.

Elbilar

En europeisk standard för laddning av elfordon har antagits. Med rätt infrastruktur och beskattning på basis av bilarnas utsläpp kommer antalet elbilar öka snabbt. Batterierna i elbilar kan också användas för att lagra energi.

Bio-CHP

Biomassa används mycket i skogsområden i Norden där bränslet kan användas kostnads-effektivt. Biomassa är ett koldioxid neutralt sätt att producera el, värme och bränsle.

Sameuropeisk elmarknad

Tack vare bättre distributionsförbindelser och en gemensam europeisk marknad kan elkonsumenten själv välja varifrån elen köps.

Investeringar

Under den globala finanskrisen stramade Fortum upp sitt investeringsprogram, vilket nu uppgår till cirka 0,8-1,2 miljarder euro om året. Med en stark balansräkning och flexibilitet i det årliga investeringsprogrammet kommer Fortum att kunna positionera sig väl när marknaden nu börjar återhämta sig.

929 milj. euro

Fortums investeringar i anläggningstillgångar och placeringar i aktier uppgick till 929 miljoner euro.

Den globala finanskrisen bromsade den ekonomiska tillväxten under 2009 och den påverkade även efterfrågan på el. Fortum fokuserade starkt på att behålla sin finansiella flexibilitet och lade mycket kraft på att strama upp kostnadsstrukturen och investeringarna i anläggningstillgångar. Fortum står nu starkt rustat när ekonomierna börjar återhämta sig igen från den svåra krisen.

Enligt den aktuella investeringsplanen kommer huvuddelen av Fortums ökade investeringar att ske inom divisionerna Heat och Russia. Inom affärsenheten Distribution kommer Fortum att investera i automatisk mätaravläsning i Finland, efter att ha slutfört detta projekt i Sverige under 2009.

Lönsamma investeringar är högsta prioritet

Fortums investeringar i anläggningstillgångar och placeringar i aktier uppgick till totalt 929 (2008: 2 624) miljoner euro. Investeringar exklusive förvärv uppgick till 862 (2008: 1 108) miljoner euro.

Investeringarna i underhåll och produktivitetshöjande åtgärder uppgår till cirka 400-500 miljoner euro om året. Investeringarna i ny kraftproduktionskapacitet i Ryssland kommer att fortsätta under 2010-2015 och beräknas uppgå till cirka 1,8 miljarder euro. I genomsnitt innebär detta 300 miljoner euro om året. Resterande del av investeringarna i anläggningstillgångar kommer att ske

i Norden och i Baltikum. Huvudsakligen kommer man att bygga nya kraftvärmeverk (CHP).

Investeringar inom Heat fortsätter

Under 2009 började produktionen i två nya kraftvärmeverk (CHP):

- Tartu, Estland (mars, biomassa/torv, 25 MW el, 50 MW värme)
- Finno, Finland (december, gas, 240 MW el, 220 MW värme)

Under 2010 förväntar sig Fortum att två nya kraftvärmeverk ska tas i kommersiellt bruk:

- Częstochowa, Polen (tredje kvartalet, biobränslen och kol, 65 MW el,

120 MW värme)

- Pärnu, Estland (i slutet av 2010, biobränslen och torv, 20 MW el, 45 MW värme)

Division Heat planerar dessutom att avsevärt minska koldioxidutsläppen i kraft- och värmeproduktion under nästa årtionde. I Stockholm innebär det en ökad andel förnybar energi, från nuvarande 45 % till 70 % 2015, vid kraftvärmeverket Värtan i Stockholm. Värtan är den största produktionsanläggningen i Stockholm med kapacitet om 389 MW el, 1 700 MW värme och 125 MW fjärrkyla. Vidare undersöker Heat möjligheten att investera i flera nya produktionsen-

Fortums europeiska investeringsplan från och med 2009

Anläggning	Bränsle	Planerad kraftproduktionskapacitet (MW)			Driftsättning
		Värme	Elektricitet		
Tartu, Estland	Biomassa/pellet	50	25		2009
Finno, Finland	Gas	220	240		2009
Oskarshamn 3, Sverige	Kärnkraft		110 ¹⁾		2009
Częstochowa, Polen	Biobränsle/kol	120	65		2010
Pärnu, Estland	Biobränsle/torv	45	20		2010
Forsmark 1 och 2, Sverige	Kärnkraft		50 ¹⁾		2009-2011
Oskarshamn 2, Sverige	Kärnkraft		100 ¹⁾		2011
Olkiluoto 3, Finland	Kärnkraft		400 ¹⁾		2012
Forsmark 3, Sverige ²⁾	Kärnkraft		30 ¹⁾		2013
Brista, Sverige ²⁾	Avfall	20	60		2013
Klaipėda, Litauen	Biobränsle/avfall	50	20		2013
Renovering av vattenkraftverk, Norden	Vatten		100-150		> 2015

¹⁾ Fortums andel

²⁾ Inväntat beslut

heter. Dessa inkluderar en ny enhet för avfallförbränning i Brista kraftvärmeverk som ska kunna tas i drift under 2013. Enligt planerna kommer den nya enhetens kapacitet vara 20 MW el och 60 MW värme. I de preliminära planerna ingår också en ny biobränsleeldad enhet i Värtan kraftvärmeverk som ska kunna tas i drift under 2016.

Investeringar i rysk kraftproduktionskapacitet fortsätter

Under 2008 tog Fortum ett viktigt strategiskt steg i Ryssland genom förvärvet av ryska Territorial Generating Company 10 (TGC 10) som är verksamt i det olje- och gasproducerande Ural-området

och i de västra regionerna i Sibirien. 2009 ändrades företagens namn till OAO Fortum. I slutet av 2009 uppgick Fortums ägarandel i OAO Fortum till cirka 95 %.

Fortum har förbundit sig att genomföra OAO Fortums investeringsprogram om 2 300 megawatt fram till år 2015. När programmet är genomfört kommer kraftproduktionskapaciteten på OAO Fortum att öka med cirka 80 %, från dagens cirka 2 800 MW till 5 050.

Investeringsprogrammet omfattar sju enheter. Fortum planerar att skjuta upp byggandet av tre av de planerade sju enheterna med 1-3 år. Den sammanlagda kapaciteten på dessa tre kraftverk är cirka hälften av den planerade nya

kapaciteten på 2 300 MW.

I slutet av 2009 beräknades värdet på investeringsprogrammet för 2010-2015 uppgå till cirka 1,8 miljarder euro.

Under 2010 planeras tre nya enheter att tas i bruk i Ryssland:

- Tiumen 1, kapacitet 190 MW el (tredje kvartalet, gas)
- Tobolsk, kapacitet 210 MW el (tredje kvartalet, gas)
- Tjeljabinsk 3, kapacitet 220 MW el (fjärde kvartalet, gas)

Investeringsprogrammet fortlöpte väl under 2009. Utöver de tre enheterna som förväntas tas i kommersiellt bruk

under 2010 fortsätter byggandet av det nya kraftverket i Nyaganskaya i norra Uralområdet. När kraftverket blir klart kommer det att ha tre 400 MW naturgaseldade kraftverksenheter. När det gäller Tiumen CHP-2 fortsätter planerandet för att bygga den femte enheten. När den naturgaseldade enheten blir klar kommer den att ha en kraftproduktionskapacitet om 450 MW.

Stark agenda för kärnkraft

Inom division Power kommer bolag där Fortum är delägare att bygga ny kärnkraftskapacitet i Finland och i Sverige sker kapacitetsökningar genom uppgraderingar vid de existerande kärnkraft-

Omfattande investeringsprogram i Ryssland

Anläggning	Bränsle	Kraftproduktionskapacitet (MW)		
		Befintlig	Planerad	Totalt
Tiumen CHP-1	Gas	472	190	662
Tobolsk CHP	Gas	452	210	662
Tjeljabinsk CHP-3	Gas	360	220	580
Tiumen CHP-2	Gas	755	450	1 205
Njagan GRES	Gas		3x400	1 200
Argajasj CHP	Kol, gas	195		195
Tjeljabinsk CHP-1	Kol, gas	149		149
Tjeljabinsk CHP-2	Kol, gas	320		320
Tjeljabinsk GRES	Gas	82		82
OAO Fortum		2 785	2 270	5 055

verken i Forsmark och Oskarshamn. Hur mycket som ska investeras i detta redovisas av de bolag där Fortum är minoritetsägare, vilka inte är konsoliderade i Fortums redovisning.

Framsteg i Olkiluoto 3

Fortum deltar i byggandet av den femte kärnkraftsenheten (Olkiluoto 3, 1 600 MW) i Finland. Fortum äger cirka 25 % av aktierna i Teollisuuden Voima (TVO) som bygger anläggningen. AREVA-Siemens Consortium som är huvudleverantör till Olkiluoto 3 har meddelat att anläggningens startdatum kommer att skjutas upp till år 2012. TVO tror att projektet kan komma att försenas ytterligare.

TVO:s investering finansieras huvudsakligen med externa lån (cirka 75 % av den totala investeringen), emissioner och med aktieägarlån från TVO:s ägare. Under TVO:s årsmöte 2009 beslöt man att öka bolagets aktiekapital med 100 miljoner euro, varav Fortums andel var 25 miljoner euro. Det ökade aktiekapitalet ingick som en del i Fortums totala finansiering av projektet Olkiluoto 3. Totalt investerar Fortum 180 miljoner euro i projektet. Fortums inbetalning av det ökade aktiekapitalet till TVO skedde under 2009. Dessutom undertecknade TVO:s aktieägare 2009 ett avtal om ett aktieägarlån på 300 miljoner euro till TVO. Det här arrangemanget gäller till

slutet av 2013. Fortums andel av lånet är högst 75 miljoner euro.

Tillväxt genom ny kärnkraft i Finland

I februari 2009 lämnade Fortum in en ansökan till den finländska regeringen för att få ett principbeslut om byggandet av en ny kärnkraftsenhet i Lovisa. Den nya enheten kommer att byggas som ett kärnkraftvärmeverk (CHP-redo). Enligt planen kommer den nya enheten att kunna tas i bruk i början av 2020 och dess livslängd ska vara minst 60 år. Ansökan består av fem olika anläggningsalternativ som alla uppfyller de stränga finländska säkerhetsnormerna när kraftverket är färdigställt. Fortum är en av tre sökande

som har lämnat in en ansökan om principbeslut i Finland.

Fortum är också minoritetsägare i TVO som 2008 lämnade in sin ansökan om principbeslut för byggandet av en fjärde kärnkraftsenhet i Olkiluoto.

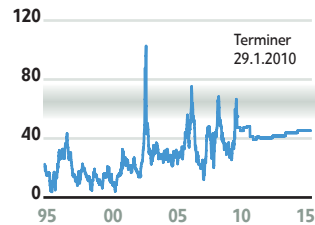
Den finländska regeringen kommer troligen i början av 2010 lämna sitt förslag till den finländska riksdagen om vilka av de tre sökande som får ett positivt principbeslut. Riksdagen förväntas rösta om förslaget under slutet av 2010.

Svenska reaktorer uppgraderas

Kapacitetsökningen vid kärnkraftsverken i Forsmark och Oskarshamn är planerade att genomföras inom de

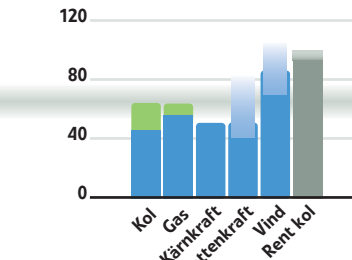
Ny kapacitet, förutom kärnkraft, kräver ett kraftpris på över 60 euro/MWh

euro/MWh

Källa: Nord Pool

euro/MWh

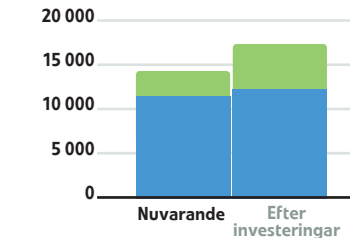

■ CO₂ kostnader
■ Andra kostnader (variation)

Beräknad genomsnittlig nominell livstidskostnad enligt 2014 terminpris.

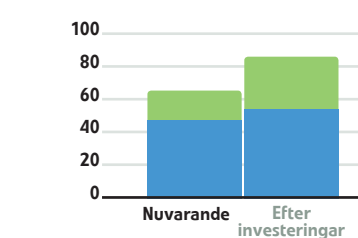
Stora kostnadsvariationer i fråga om ny vatten- och vindkraft på grund av lokalisering och villkor.

Fortums kapacitet i kraftproduktion före och efter investeringsprogrammet, MW

■ OAO Fortum
■ I Europa

Fortums kraftproduktion före och efter investeringsprogrammet, TWh/år

■ OAO Fortum
■ I Europa

närmaste åren. Fortum äger cirka 23 % av Forsmarks Kraftgrupp AB och cirka 43 % av OKG AB (Oskarshamn). Som minoritetsägare kommer Fortum att delta i dessa kapacitetsökningar. Fortums andel av de planerade kapacitetsökningarna är cirka 290 MW. Vissa av dessa projekt väntar fortfarande på tillstånd. Investeringarna i de svenska kärnkraftbolag där Fortum är delägare finansieras huvudsakligen med aktieägarlån och storleken på de lån som varje aktieägare ger baseras på aktieägarnas ägarandel i kärnkraftbolagen.

Uppgraderingen av Oskarshamn 3 började 2009 och kärnreaktorn på 1 152 MW var stängd från början av mars till mitten av december 2009. Kärnreaktorns kapacitetseffekt ökades från 1 152 MW till cirka 1 400 MW. Fortums andel av effektökningen är cirka 110 MW.

Den svenska kärnkraften är planerad att uppgredas enligt följande tidtabell:

- 2010: Oskarshamn 3, som togs i bruk i slutet av 2009, ska börja producera med full kapacitet (Fortums andel 110 MW, cirka 0,8 TWh om året)
- 2009-2011: Kapacitetsökningen av kärnkraftenheterna Forsmark 1 och Forsmark 2 ska genomföras (Fortums andel 50 MW, cirka 0,4 TWh om året)
- 2012: Kapacitetsökningen av Oskarshamn 2 (Fortums andel 100 MW, cirka 0,7 TWh)
- Efter 2013: Kapacitetsökningen av Forsmark 3

I Sverige har regeringen presenterat en klimat- och energiöverenskommelse som öppnar upp för diskussioner att ersätta de befintliga reaktorerna med nya.

Investeringar i förnybar energi

Investeringsprogrammet för division Power innehåller också investeringar i många vattenkraftverk för att öka produktionskapacitet och säkerhet samt för att upprätthålla en hög tillgänglighet. Investeringarna ingår i kapitalkostnaderna för underhåll/produktivitet på koncernnivå. Moderniseringen av vattenkraftverken kommer att öka Fortums elproduktionskapacitet med 20–30 MW om året fram till år 2015.

Fortum undersöker flera olika vindkraftsprojekt i de nordiska länderna, både vindkraftsparkar utanför kusten och på land.

I Finland har Fortum och den statliga skogsstyrelsen Forststyrelsen startat ett samarbetsprojekt för att undersöka om det är möjligt att bygga en vindkraftspark i området Kuolavaara-Keulakkopää, som ligger i kommunerna Kittilä och Sodankylä i norra Finland. Enligt preliminära planer går det att bygga cirka 18 vindkraftverk om 2–3 MW vardera i området. Totalt kan de producera 100–120 GWh förnybar energi per år.

Dessutom har Fortum börjat förhandlingar om de miljömässiga konsekvenserna för byggandet av fem vindkraftsverk på ön Bergö i kommunen Malax, Finland. Den totala kapaciteten för vindkrafts-

verken skulle bli 15–20 MW.

I Sverige har Fortum och vågkraftsleverantören Seabased Industry i februari 2010 fått beslut om investeringsstöd om 14 miljoner euro av Energimyndigheten för att utveckla och bygga en fullskalig anläggning på Västkusten. När den är färdigställd och börjar producera el blir anläggningen den största i sitt slag, med en kapacitet på 10 MW, i världen. Investeringen uppgår till cirka 25 miljoner euro. Fortum har ännu inte fattat ett investeringsbeslut.

Trender

För att motverka klimatförändringarna krävs grundläggande förändringar i hur vi bygger och lever i våra städer. Morgondagens moderna "ekostäder" baseras på intelligenta lösningar när det gäller elnät, miljöeffektiva byggnader, klimatvänliga transporter och förnybara värmelösningar.

60 %

Den urbana populationen i världen beräknas stiga till 60 % före år 2030.

Den snabba urbaniseringen av världens befolkning från 1900-talet och framåt finns beskrivet i FN:s World Urbanization Prospects -rapport från 2005. Den världsomfattande urbaniseringen har ökat dramatiskt, från 13 % (220 miljoner) år 1900, till 29 % (732 miljoner) år 1950 och till 49 % (3,2 miljarder) år 2005. År 2008 blev majoriteten av världens befolkning för första gången stadsbor och enligt FN kommer urbaniseringen att öka på alla kontinenter. Den urbana befolkningen kommer troligen öka globalt till 60 % (4,9 miljarder) före 2030. Denna urbana utveckling skapar ofta problem med utsläpp i vattnet och luften, trafikstockningar, bostadsbrist och sociala problem.

Morgondagens hållbara städer skapar ett minimalt koldioxidavtryck

En hållbar stad är en stad som har planerats med hänsyn till att minimera dess miljöpåverkan. I en hållbar stad strävar invånarna efter att både minimera förbrukningen av energi, vatten och mat samt reducera mängden av överskottsvärme och klimatpåverkande utsläpp i luft och vatten.

En hållbar stad kan med hjälp av förnybara energikällor producera den el som staden använder. Målet är minsta möjliga ekologiska fotavtryck, minimalt genererade utsläpp och effektiv markutnyttjan. Använt material ska komposteras, återanvändas eller användas för

energiproduktion. Alla dessa åtgärder minskar stadens totala klimatpåverkan.

Fortum har aktivt deltagit i utvecklingen av hållbara städer. Ett storskaligt exempel på en hållbar miljö är stadsdelen Hammarby Sjöstad i Stockholm. Fortum, Stockholm Vatten AB och Stockholm Avfalls AB samarbetar kring ett hållbart system där energin tas tillvara i alla led. Alla fastigheter i området, de tekniska installationerna samt trafiklösningarna har sedan starten planerats för att uppfylla strikta miljökrav.

Smarta nät och tekniker gör det möjligt att bygga hållbara städer

Fortums mål är att bli en ännu bättre samarbetspartner när det gäller att bygga hållbara städer. Smarta nät, som med hjälp av tvåvägs digitalteknik kan distribuera el från elproducenter till konsumenter och som möjliggör att konsumenter kan bli producenter samt att den småskaliga produktionen kan integreras, är en av de viktigaste komponenterna i morgondagens hållbara städer. En av de främsta drivkrafterna bakom utvecklingen av smartare elnät är behovet att kunna integrera mer förnybar energiproduktion i systemet och förbättra energieffektiviteten. Den snabba utvecklingen av energiteknik och informationsteknologi gör det möjligt att skapa intelligenta nätlösningar.

När det gäller byggandet av framtidens smarta nät har Fortum särskilt koncentrerat sig på att utveckla elnät,

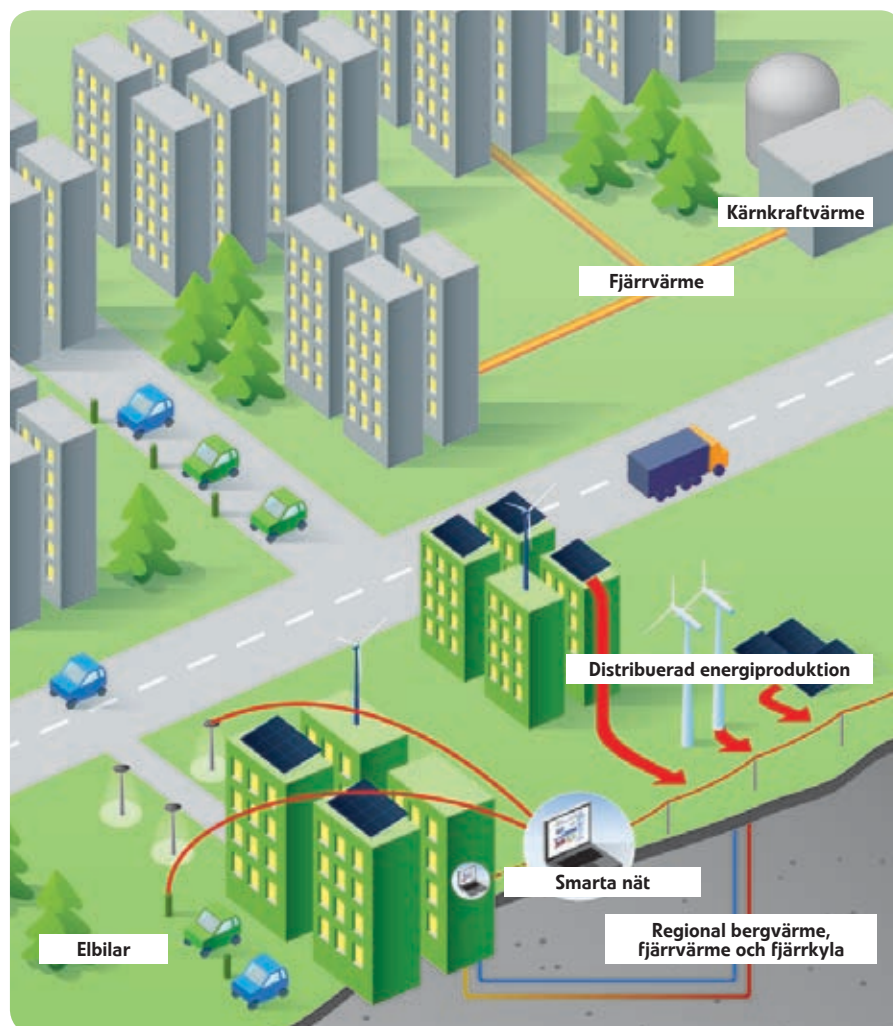
lösningar för integrering av småskalig lokal produktion i energisystemet och smarta lösningar för hemmen. Ett exempel på Fortums nyskapande arbete är det flexibla, effektiva elnät som Fortum utvecklar i Stockholms nya miljöstadsdel Norra Djurgårdsstaden i samarbete med ABB.

➔ *Läs mer på sidan 39.*

Smarta hem med möjlighet att styra energianvändningen

Smarta hem-lösningar kommer att finnas i hus som använder extremt lite energi och som har olika mät- och kontrollinstrument för att optimera energianvändningen. Fjärravlästa elmätare kan ge en mängd information om hushållets energianvändning. Med hjälp av tjänster som möjliggörs av fjärravlästa elmätare blir det möjligt för konsumenterna att ta del av hur mycket el som används i hemmet, när och till vad. Fortum har redan installerat 844 000 elmätare i Sverige, och i Finland börjar installationerna i början av 2010.

Framtidens hållbara städer erbjuder helt nya affärsmöjligheter när det gäller småskalig energiproduktion, till exempel små vindkraftverk eller solpaneler på hustaken. Ibland producerar kunderna mer el än de behöver för eget bruk och då vill de kanske sälja överskottseln till sin elproducent. Därmed kan konsumenterna även bli elproducenter.

Ett konkret exempel på hur en hållbar stad kan fungera jämfört med dagens system av enbart centraliserad kraftproduktion och envägs kraftflöde.

Renare trafik för stadsbor

En viktig aspekt i utvecklingen av smarta hem-lösningar är utvecklingen mot en ökande användning av el istället för fossila bränslen i transportsektorn. Utöver bättre energieffektivitet ser Fortum att elbilarna ger goda möjligheter till att minska utsläppen, särskilt om elen som bilarna laddas med produceras utan koldioxidutsläpp. Då blir elbilens koldioxidutsläpp nära noll under sin livstid. Bilarnas batterier kan i framtiden laddas hemma, antingen med el från elnätet eller med el från lokal, småskalig elproduktion.

Miljövänliga värmelösningar minskar utsläppen

Fortum har aktivt utvecklat kraftvärme-produktion, vilket betyder att ett kraftverk producerar både el och värme. Kraftvärmeproduktionens höga effekt, med en verkningsgrad på nästan 90 %, gör kraftvärme till ett intressant alternativ för kommuner.

Ett annat exempel på miljövänlig värme är avfall som används som bränsle i produktionen av el och fjärrvärme eller nedkylning. Genom att använda avfall som bränsle kan växthusgasutsläppen minskas eftersom avfallet ersätter andra bränslen. Fortums kraftvärmeanläggning i Högdalen, Stockholm, har producerat energi av avfall sedan 1970. Anläggningen har ständigt utvecklats och är idag en av Europas modernaste anläggningar.

Bergvärme är också ett ekonomiskt sätt att producera miljövänlig värme.

Fortum, YIT och Uponor har utvecklat ett bergvärmesystem för ett helt bostadsområde och systemet tas först i bruk i bostadsområdet Nupurböle i Esbo, Finland. Området kommer att ha 500-600 bostäder och både bostäderna och varmvattnet ska värmas upp energieffektivt och helt utan koldioxidutsläpp.

Forskning och utveckling

Fortum anser att framtidens energisystem borde baseras på elproduktion utan koldioxidutsläpp och möjliggöra en hög energieffektivitet. Detta bekräftas också i Fortums forsknings- och utvecklingsarbete vars mål är att skapa en koldioxidfri och hållbar framtid.

Kunskap om energiteknik är nödvändig vid utvecklingen av effektiv, tillförlitlig och utsläppsfri energiproduktion samt nya hållbara energilösningar. För att vi ska lyckas bromsa klimatförändringen måste övergången till ett i stort sett koldioxidfritt energisystem ske under en relativt kort period. Fortums forskning och utveckling (FoU) har fyra fokusområden som gör det möjligt att förverkliga visionen om att skapa en koldioxidfri och hållbar framtid för Fortum. Områdena fokuserar på ständig förbättring av nuvarande verksamhet, skapande av tillväxtmöjligheter, motverkade av klimatförändringen och bidragande till den långsiktiga utvecklingen av ett energisystem utan

utsläpp. Utgångspunkten för Fortums forsknings- och utvecklingsarbete bygger på att skapa nätverk och partnerskap med ledande forskningsorganisationer, konstruktionsföretag samt med teknik- och anläggningsleverantörer.

Under 2009 togs viktiga initiativ inom Fortums FoU för utveckling av kraftvärmeproduktion (CHP) på kärnkraftverk, smarta elnät och infrastruktur för laddning av elbilar.

Kärnkraftvärme

Kärnkraft har alltid varit ett viktigt område för Fortums forskning och utveckling. När ansökan om principbeslutet för Lovisa 3 lämnades in 2009

inleddes ett aktivt utvecklingsarbete för att göra det möjligt att producera fjärrvärme av överskottsvärmen från kärnkraftverket.

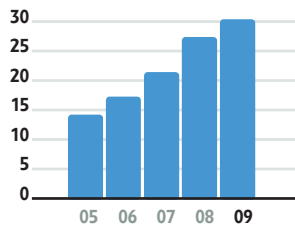
Möjligheten att använda överskottsvärme från kärnkraftverket i Lovisa till fjärrvärmeproduktionen skulle minska behovet att producera värme med kol- och gaseldade kraftvärmeverk. Detta skulle minska Finlands koldioxidutsläpp med cirka fyra miljoner ton om året. I Helsingfors och dess närkommuner skulle koldioxidutsläppen minska med 60 %. Den här lösningen ökar avsevärt verkningsgraden i kärnkraftverket från cirka 40 % till 55-70 %, beroende på storleken på kärnkraftverket.

All ånga som ett kärnkraftverk producerar används normalt för kraftproduktion, men i kraftvärmeproduktion kan en del av ångan användas som fjärrvärme eller som processvärme för industrin.

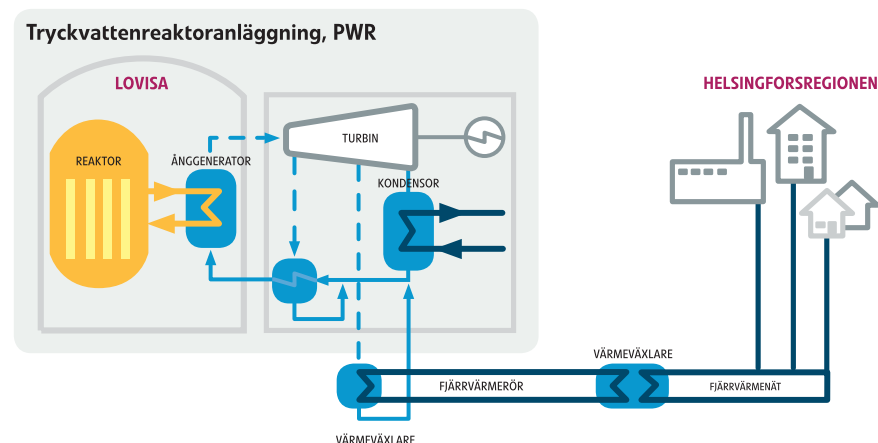
Fortum samarbetar med turbintillverkare för att utveckla metoder att avskilja ånga för att hitta en optimal balans mellan el- och värmeproduktion. En av de största tekniska utmaningarna är att bygga ett transportsystem för värmen. Enligt preliminära planer kan rören placeras i en stor bergtunnel, vilket skulle ge stabila förhållanden och underlätta underhållsarbeten.

Fortum har modellerat och simulerat värmetransportsystem med hjälp av dataprogrammet Apros som är ett resultat av ett långvarigt samarbete mellan Fortum och forskningsorgani-

Utgifter för forskning och utveckling, milj. euro

Kärnkraftvärme

sationen VTT i Finland. Resultaten ger information om hur säkerhetssystemen bör byggas och hur väl värmetransportlösningen fungerar. Senare kan man integrera simuleringsmodellen av värmetransport med kärnkraftverkets modell för omfattande kärnsäkerhetsanalyser. På så sätt kan man försäkra sig om att kärnsäkerheten inte påverkas negativt då överskottsvärmen tas tillvara i kärnkraftverket.

Utvecklingen av smarta elnät

Smarta elnät blev år 2009 en viktig prioritet för Fortums forskning och utveckling. Smarta nät är elnät som kan integrera aktiviteterna för de som är kopplade till nätet, dvs. elproducenter och konsumenter. Med smarta nät kan man distribuera el effektivt, hållbart, ekonomiskt och säkert.

Fortum har under 2009 startat flera konkreta utvecklingsprojekt kring smarta nät. Tillsammans med ABB har Fortum inlett ett samarbetsprojekt med målsättningen att bygga Europas första smarta nät i stor skala i en ny stadsdel i Stockholm. Detta forsknings- och utvecklingsprojekt syftar till att möjliggöra för stadsdelens aktörer och de boende att bidra till de högt ställda miljö- och klimatmålen för den nya stadsdelen Norra Djurgårdsstaden i Stockholm. Fortum och ABB planerar att utveckla flera olika lösningar för att garantera att områdets överskottsel, producerad av förnybara

energikällor som till exempel solpaneler på hustaken, kan leverera el till elmarknaden via det smarta elnätet. Även elbilar ska kunna laddas från nätet eller omvänt leverera el till nätet. Systemet ska också göra det möjligt att lagra energi, vilket gör energikonsumtionen och -produktionen mer flexibel. Detta bidrar till att minska konsumtionen och miljöbelastningen.

Smarta elnät och energimarknader (SGEM) är ett fem år långt FoU-program som inleddes i Finland år 2009. Det är det första programmet som startades av företaget Cleen Ab, strategiskt centrum för teknik och innovationer inom energi- och miljöområdet i Finland. Fortum deltog aktivt i planeringen av programmet under året. Demonstration av olika innovativa lösningar i praktiken är en viktig del av programmet. Fortum deltar i många delprogram, till exempel gällande trender i kundbeteenden när nya nät utvecklas. En annan viktig aspekt är att förstå hur de olika faserna kommer att påverka verksamheten i övergången från dagens nät till ett nytt smart nät. Fortum handleder flera diplomarbeten samt en doktorsavhandling inom ramen för detta program.

Elbilar för renare körning

Elbilar spelar en viktig roll när man pratar om framtidens transporter. När man använder förnybar el i elbilar är det helt utsläppsfritt att köra dem. Fortum stöder introduktionen av laddhybrid-

och elbilar genom att utveckla laddinfrastruktur för bilarna. Detta kommer att öka efterfrågan på dessa bilar.

Under 2009 fortsatte Fortum att aktivt utveckla initiativ kring el inom transportsektorn. Till Fortums samarbetspartners i Finland och Sverige hör städerna Esbo, Stockholm och Karlstad. Dessutom påbörjade Fortum ett samarbete med Valmet Automotive för att utveckla en ny och helt eldriven konceptbil som ska presenteras på bilutställningen i Genève i mars 2010. Under 2009 samarbetade Fortum också med Mitsubishi för att marknadsföra iMiEV, den första batteridrivna elbil som är utvecklad för en större marknad. Dessutom har Fortum deltagit i ett

pionjärprojekt på gräsrotsnivå som heter "Finska elbilar - nu!". I Sverige har Fortum inlett ett samarbete med bensinbolaget Preem, med vilket Fortum testat olika laddsystem vid Preems bensinstationer.

FoU-investeringar

Fortumkoncernens samlade FoU-investeringar uppgick 2009 till 30 miljoner euro (2008: 27). Den ökade investeringen beror framför allt på ökade aktivitetsnivåer inom avskiljning och lagring av koldioxid och kring el inom transportsektorn. Fortums FoU-investeringar var 0,5 % av nettointäkterna under året (2008: 0,5 %) och 0,9 % av totala utgifter (2008: 0,8 %).

⊕ Läs mer på www.fortum.com/research

CCS

Tillsammans med Siemens och Maersk utvecklar Fortum och TVO ett system med avskiljning och lagring av koldioxid (CCS) till anläggningen i Meri-Pori, vilken ska stå klar år 2015. Projektet FINNCAP har som mål att Meri-Pori blir godkänd som ett av EU:s storskaliga demonstrationsprojekt med avskiljning och lagring om 1,2 miljoner ton koldioxid om året. Projektet kommer att minska Finlands koldioxidutsläpp med cirka 1,5 %. Även utsläppen av svaveldioxid och partiklar kommer att minska avsevärt. Projektet har förutsättningar att ha en stor positiv inverkan på den lokala och nationella ekonomin och kan skapa ett nytt teknikkluster i Finland.

Vintervy från Hästholmen, där kärnkraftverket i Lovisa är lokaliserat. Produktionen av kärnkraft skapar inga koldioxidutsläpp och har därför en viktig roll när det gäller att motverka klimatförändringen. Under sin livscykel skapar kärnkraften lika lite koldioxidutsläpp som vind-, vatten- och solkraft.

FORTUM HAR MINSKAT DE SPECIFIKA KOLDIOXIDUTSLÄPPEN I SIN ENERGIPRODUKTION MED **50 %* MELLAN 1990 OCH 2009**

* De totala koldioxidutsläppen från Fortums energiproduktion 1990 och 2009 divideras med den sammanlagda produktionen av el och värme under respektive år.

KAPITEL 4 HÅLLBAR UTVECKLING

Hållbar utveckling är en integrerad del av Fortums strategi och vision som tydligt visar vår tro att hållbar utveckling är en framgångsfaktor i vår affärsverksamhet. Etik, ett av Fortums kärnvärden, har en stark koppling till våra åtaganden inom hållbar utveckling.

Vår hållbarhetspolicy och dess relaterade arbetsmetoder, vilka finns att läsa på vår hemsida, anger fokusområden och verktyg för Fortums hållbar-

hetsarbete. Policyn förverkligas genom Fortums agenda för hållbar utveckling, vilken anger koncernens långsiktiga och medellånga mål. Agendan utgör riktlinjer för varje divisions årliga mål och verksamhetsplan. Resultaten rapporteras på Fortums hemsida (www.fortum.se/hallbarutveckling) och i årsöversikten.

Fortums önskade position när det gäller hållbar utveckling är baserad på företagets grundläggande syfte "Vår

energi gör livet bättre idag och för kommande generationer". Vi vill möjliggöra ett samhälle med låga koldioxidutsläpp och bli erkända som ett ansvarsfullt energibolag som erbjuder hållbara energilösningar till våra kunder.

Fortums uppförandekod ställer upp generella principer för affärsrelationer inom hela koncernen. Alla Fortums medarbetare förväntas följa denna kod utan undantag. Uppförandekoden bygger

på Fortums värderingar och innehåller bland annat principer för medarbetarnas rättigheter, våra relationer gentemot kunder och affärspartners, socialt ansvar, miljöansvar samt arbetsmiljö och säkerhet.

Fortums internrevision bevakar att företaget följer gällande lagar och regler samt företagets egna verksamhetsprinciper och riskhanteringspolicy.

Fortums hållbarhetsmål för år 2020

- ▶ Marknadsledare inom klimatsmarta produkter och energieffektiva lösningar
- ▶ Framgångsrika tillämpningar av klimatanpassad forskning och utveckling
- ▶ Energiföretaget med ett av de lägsta utsläppen
- ▶ Minimal miljöpåverkan från egen verksamhet
- ▶ Förebild i att ge alla medarbetare lika möjligheter
- ▶ Bästa säkerhetsresultaten inom branschen
- ▶ Respekterad för vårt samhällsansvar

Resultatindikatorer

Önskad position

Miljöansvar

Fortums mål är att förbli ett av de energibolag som släpper ut minst växthusgaser. Att motverka klimatförändringen är en central del i Fortums strategi.

99 %

I slutet av 2009 var uppskattningsvis 99 % av Fortums affärsverksamheter inom EU miljöcertifierade.

Produktion och användning av energi skapar huvuddelen av världens växthusgasutsläpp. Därför har energiindustrin en skyldighet att ta en aktiv roll när det gäller att bromsa klimatförändringen. Klimatförändringen är också en grundläggande drivkraft för Fortum, med både risker och möjligheter.

Ambitiösa utsläppsmål

Fortums långsiktiga vision är att bli ett koldioxidfritt kraft- och värmebolag. För att nå dit har Fortum satt upp mål för koldioxidutsläppen från sin el- och värmeproduktion. Med dessa mål strävar Fortum efter att ha bland de lägsta koldioxidutsläppen inom branschen. Under

2009 var 69 % av hela Fortums kraftproduktion koldioxidfri och inom EU var 91 % av kraftproduktionen koldioxidfri.

Fortums specifika koldioxidutsläpp 2009:

- CO₂-utsläpp från elproduktion i Europa, ett femårigt genomsnitt: 58 g/kWh
- Utsläpp från kraftproduktion minskade med 4,1 % från 2006 års nivå

Fortums resultat under 2009, andra miljöansvarsmål:

- 87 % av all verksamhet miljöcertifierat, inom EU 99 %
- Koldioxidutsläppen från bolagsrelaterade flygresor minskade med 9 % under 2009 jämfört med 2007 års nivå

CO₂-utsläpp från Fortums elproduktion 2009:

- Totalt: 22,0 miljoner ton (2008: 17,6)
- Utanför EU, totalt: 13,8 miljoner ton (2008: 9,8)
- Totala CO₂-utsläpp som omfattas av EU:s utsläppshandel (ETS): 7,7 miljoner ton (2008: 7,2; 2005–2007: cirka 8,7 om året)
- Specifika utsläpp från elproduktion (inklusive Ryssland): 176 g/kWh (2008: 134)

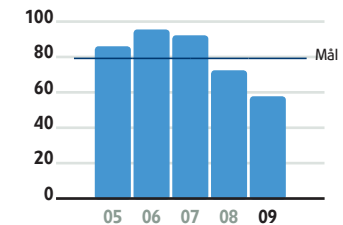
Produktionen inom och utanför EU har olika mål för koldioxidutsläppen.

➔ Läs mer på www.fortum.se/hallbarutveckling.

Nyckeltal, Fortum totalt

	2009	2008
Koldioxidutsläpp, tusen ton	21 796	17 600
Svavelutsläpp, tusen ton	14,3	16,8
Kväveutsläpp, tusen ton	30,8	29,5
Kraftproduktionens koldioxidutsläpp, g/kWh (hel- och delägda anläggningar)	176	134
Förnybara energikällors andel av kraftproduktionen, %	36	38
Koldioxidfria energikällors andel av kraftproduktionen, %	69	75
Förnybara energikällors andel av värmeproduktionen, %	17	19

CO₂-utsläpp från elproduktion i EU, ett femårigt genomsnitt, g/kWh

Koldioxidfri energiproduktion

Fortums viktigaste verktyg för att motverka klimatförändringen är att öka den koldioxidfria produktionen. Förnybara energikällor är en viktig del av framtida energilösningar och användningen av dem kommer att skapa nya affärsmöjligheter för Fortum. Kärnkraft är en viktig del i Fortums koldioxidfria energiproduktion. Företaget utvecklar ständigt sin vattenkraftproduktion och strävar efter att öka användningen av biomassa, avfallsbaserade bränslen och vindkraft. Fortum investerar också i utvecklingen av framtidens förnybara energitekniker, som till exempel vågkraft.

⊕ Läs mer på sidorna 32–35.

Under 2009 stod förnybara energikällor för 48 % (2008: 46) av Fortums elproduktion och 36 % (2008: 32) av värmeproduktionen i EU-länderna. Den totala användningen av biomassa var 8,0 terawattimmar (TWh) (2008: 8,1). År 2009 var andelen biobränslen i Fortums elproduktion 2 % och i värmeproduktionen 11 %. Fortum använder även avfall som bränsle i energiproduktionen. Under 2009 användes 1,4 TWh avfallsbaserade bränslen (2008: 1,7).

I mars 2009 undertecknade Fortum tillsammans med 61 andra europeiska energibolag en deklaration med målet att kraftproduktionen ska vara koldioxidneutral kring år 2050. Tillsammans repre-

Fortums klimatmål inom EU fram till år 2020

- ▶ Specifika koldioxidutsläpp från kraftproduktionen ska, genomsnittligt under en femårsperiod, ligga under 80 g/kWh.
- ▶ Specifika koldioxidutsläpp från värmeproduktionen i varje land ska minska med minst 10 % från 2006 års nivå.

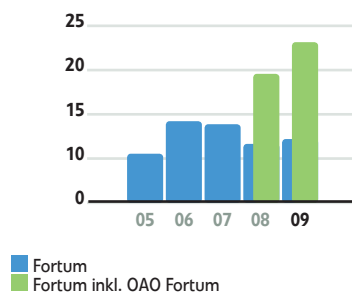
Fortums klimatmål utanför EU

- ▶ Ökad energieffektivitet i kraftverken och minskade specifika utsläpp.

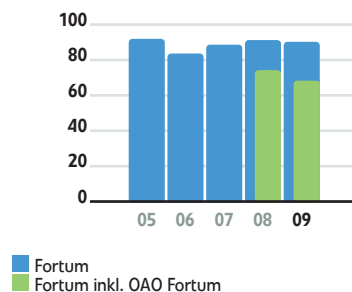
Fortums andra miljöansvarsmål

- ▶ Miljöcertifikat för alla verksamheter år 2010 (OAO Fortum år 2012).
- ▶ Koldioxidutsläppsgräns på 180 g/km för Fortums tjänstebilar från och med april 2009.
- ▶ Koldioxidutsläppen från bolagsrelaterade flygresor under 2009 ska minska med 10 % jämfört med nivån år 2007.

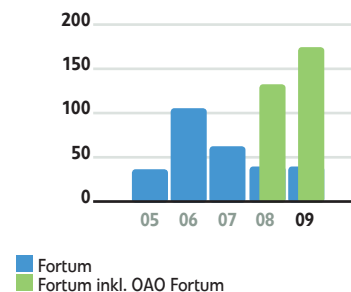
Koldioxidutsläpp, milj. ton

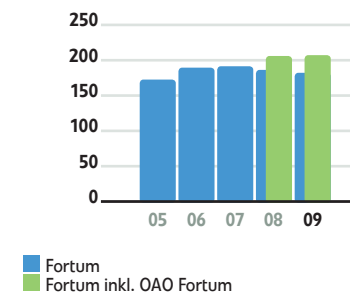
Andel CO₂-fria energikällor i kraftproduktionen, %

CO₂-utsläpp från kraftproduktion g/kWh

CO₂-utsläpp från värmeproduktion, g/kWh

Graferna på sidorna 42–44: Miljöindikatorerna har ännu inte verifierats och kan komma att ändras under en senare granskningsprocess. Siffrorna för totala utsläpp inkluderar Meri-Pori och Kirkniemi kraftverk, även om de var uttarrrenderade under 2009.

senterar dessa bolag 70 % av hela Europas elproduktion. I deklARATIONEN anses användningen av nya energitekniker viktiga för att minska koldioxidutsläppen även i andra nyckelbranscher.

Utöver att minska koldioxidutsläppen följer Fortum de miljömässiga krav som gäller för till exempel utsläpp av svavel, kväveoxider och partikelutsläpp inom EU. Fortums mål är att minska dessa utsläpp från sina verksamheter i Ryssland.

Kyotomekanismerna

Kyotomekanismerna är en viktig del av Fortums klimatstrategi. Företaget har aktivt förbättrat sin kunskap och hantering gällande mekanismerna och har

därmed lyckats förbättra kostnadseffektiviteten i utsläppsminskningarna.

Under 2009 fortsatte Fortum att förbereda det gemensamma projektet för genomförande i Ryssland. Projektplansdokumenten (Project design documents, PDD) för fyra TGC-1-projekt och ett OAO Fortum-projekt gjordes klara under 2009. Fortum beräknar att erhålla cirka 3,5 miljoner ton utsläppskrediter (ERU) från de gemensamma projekten i Ryssland under Kyoto-perioden 2008–2012, istället för de tidigare beräknade 6,5 miljoner ton.

Fortums investeringar i internationella koldioxidfonder började ge utsläppsreduceringar under 2009. Världsbankens Prototyp Carbon Fund (PCF) har delat ut

certifierade utsläppsminskningenheter (CER) sedan januari 2009. Fonden ”The Testing Ground Facility Fund”, som verkar i Östersjöregionen började dela ut utsläppsrätter till sina medlemmar under december 2009. Fortum beräknar att erhålla cirka en miljon utsläppskrediter i utdelning från koldioxidfonderna.

Miljöcertifikat

Omfattande miljöcertifiering är ett sätt att utveckla Fortums verksamheter på ett miljövänligt sätt. Fortums mål är att alla miljösystem i affärsenheter och dotterbolag ska certifieras enligt ISO 14001.

I slutet av 2009 var 99 % (2008: 97 %) av Fortums affärsverksamheter inom

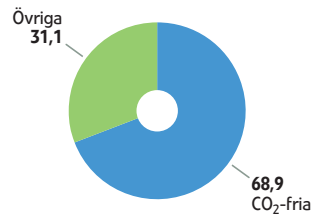
EU miljöcertifierade. Många av verksamheterna har också ISO 9001/9002 och OHSAS 18001 certifikat.

För OAO Fortum i Ryssland är målet att verksamheter ska ha ISO 14001 certifikat år 2012. Miljö-, arbetsmiljö- och kvalitetscertifikaten för affärsverksamheten i Polen var klara i slutet av oktober 2009. Värmeverksamheten i Polen har idag OHSAS 18001 arbetsmiljöcertifikat, ISO 9001 kvalitetscertifikat och ISO 14001 miljöcertifikat.

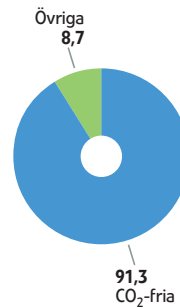
Vattendrag och den biologiska mångfalden

Vattenkraftproduktionen påverkar vattendrag eftersom både vattennivåer

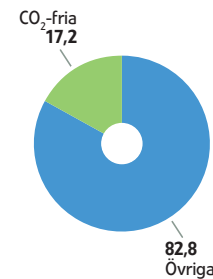
Andel CO₂-fria energikällor i kraftproduktion, %

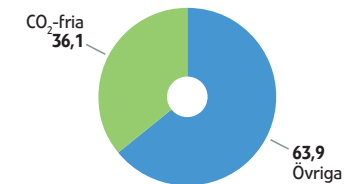
Andel CO₂-fria energikällor i kraftproduktion i Europa, %

Andel CO₂-fria energikällor i värmeproduktion, %

Andel CO₂-fria energikällor i värmeproduktion i Europa, %

och flödesastigheter ändras från deras naturliga tillstånd. I syfte att minska denna påverkan deltar Fortum i projekt för att restaurera älvsystem i Finland och Sverige. Fortum deltar också aktivt i skyddandet av Östersjön.

Fortum antog 2009 nya riktlinjer för biologisk mångfald (Biodiversity Guideline) för att stödja arbetet för den biologiska mångfalden. Fortums direkta påverkan på den biologiska mångfalden kommer främst från användningen av mark- och vattenområden i produktion och distribution av energi.

Ansvar

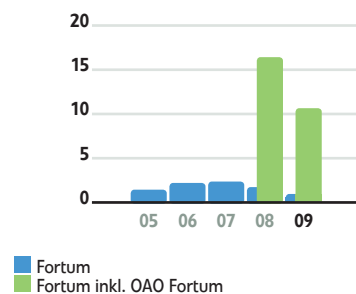
Fortum strävar efter att systematiskt identifiera miljörisker i sin verksamhet.

Vi tillämpar ett internt förfarande för att bedöma alla betydande förvärv och investeringsprojekt utifrån ett hållbarhetsperspektiv. I de fall där skador på miljön orsakats av Fortums tidigare verksamhet har vi utvärderat vårt ansvar och gjort avsättningar för eventuella framtida återställningskostnader. I bokslutet för 2009 utgjorde 11 miljoner euro avsättningar för miljöansvar. De hänför sig i första hand till projekt för sanering av förorenad mark. I enlighet med den finländska kärnkraftslagen har Fortum gjort avsättningar för framtida kostnader för kärnavfallshantering.

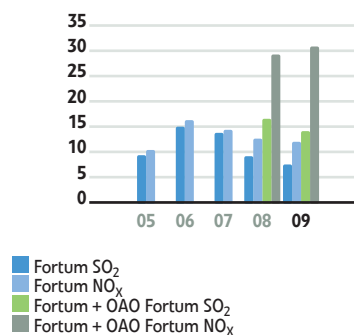
⊕ *Finansiell information redovisas på www.fortum.se/investerare.*

År 2009 registrerade Fortum 17 (2008: 16) fall av överträdelser av miljöbestämmelserna. De flesta fallen gällde mindre tillfälliga överträdelser av gränserna för vattennivåerna i reglerade älvar och reservoarer. Inget av dessa fall har resulterat i någon påföljd för Fortum.

Partikelutsläpp, 1 000 ton

Svavel- och kväveutsläpp, 1 000 ton

Socialt ansvar

Fortums mål är att nå erkännande för sitt samhällsansvar. Detta innebär att Fortum ska driva företaget på ett ansvarsfullt sätt, ha en aktiv dialog med viktiga intressenter samt stödja särskilt utvalda program och projekt.

Aktiv dialog och verksamhetsutveckling är viktiga mål i Fortums målinriktade strategi att vara ett ansvarsfullt energibolag även i framtiden. Fortum vill utveckla sina aktiviteter i samarbete med olika intressenter, som medarbetare, kunder, myndigheter, aktieägare, investerare, affärspartners, organisationer och media.

⊕ Läs mer på www.fortum.se/hallbarutveckling

Bäst resultat för arbetsmiljö i branschen

Fortum strävar efter att ständigt förbättra arbetsmiljön för sina medarbetare och entreprenörer. Den slutgiltiga målsättningen är att skapa en arbetsplats helt utan olycksfall. Som ett resultat av syste-

matiskt och uthålligt arbete har antalet olyckor minskat avsevärt under de senaste åren. Arbetsmiljöfrågorna togs med på företagets strategiska agenda 2009 och målet är att minska olycksfrekvensen till mindre än två. Målet nåddes nästan eftersom frekvensen var 2,4, den bästa prestationen inom arbetsmiljö hittills för Fortum. Inga arbetsrelaterade dödsolyckor inträffade bland Fortums medarbetare. På grund av den pågående integrationsprocessen är OAO Fortum ännu inte inkluderat i denna statistik. OAO Fortum har ett program för yttre miljö, hälsa och arbetsmiljö (EHS) vars syfte är att utveckla verksamheten i Ryssland närmare Fortums standard.

Arbetsmiljön för entreprenörer är lika viktig för Fortum som arbetsmiljön för de egna medarbetarna. 2009 koncentrerades verksamheten på riskbedömning, olycksutredning och utbildning. Ett extra åtagande för arbetsmiljö infördes också som urvalskriterium när avtal skrivs med nya entreprenörer. Under 2009 minskade olycksfallfrekvensen bland entreprenörer till 6,5 (2008: 8,4). OAO Fortum hade under 2009 två arbetsrelaterade dödsolyckor bland anställda hos entreprenörer. Dessa och alla andra olyckor utreddes noggrant, vilket ledde till många förbättringar av arbetsmiljörutinerna.

Den goda säkerhetsutvecklingen under 2009 beror på många positiva faktorer, till exempel ledningens fokus, olycksfallsutredningar med förbättringsåtgärder, hög fokus på iakttagelse och utvärdering av risker samt arbetsmiljökampanjer och revisioner.

Målet för 2010 är att minska olycksfallfrekvensen till mindre än ett och att helt undvika dödsolyckor både i hela koncernen och hos entreprenörer.

Ansvarsfulla inköpsförfaranden

Vid sidan av utvärderingen av ekonomi och kvalitet är hållbarhet en naturlig och integrerad del i alla inköpsprocesser. Fr.o.m. 2008 har målet varit att bifoga riktlinjer till alla inköpsavtal över 50 000 euro. 2009 bifogades riktlinjerna till 85 % av dessa avtal i Finland och Sverige. Under 2009 togs riktlinjerna även i bruk i Polen och i de baltiska länderna.

0

Vårt slutgiltiga mål är en arbetsplats helt utan olycksfall.

Nyckeltal, arbetsmiljö

	2009	2008	2007
Olycksfrekvens ¹⁾ , egna medarbetare	2,4	4,3	2,9
Olycksfrekvens ¹⁾ , entreprenörer	6,5	8,2	12,5
Totalt antal registrerade olyckor/miljoner arbetstimmar	6,0	9,4	7,6
Antal observationsrundor för arbetsmiljö	8 479	8 731	6 450
Antal förbättringsförslag och tillbudsrapporter	4 075	4 317	2 670

¹⁾ Antalet olyckor som har lett till frånvaro under en eller flera hela arbetsdagar eller arbetsskift per miljon arbetstimmar.

Olyckor

	2009	2008	2007
Arbetsolyckor, egna medarbetare	37	63	40
Arbetsolyckor, entreprenörer	51	47	47
Dödsolyckor, egna medarbetare	0	0	1
Dödsolyckor, entreprenörer	2	1	0

Nyckeltalen inkluderar inte OAO Fortum, förutom olyckorna från 2009.

Tillförlitliga elleveranser och stöd till energieffektivitet

Tillförlitliga elleveranser är en förutsättning för ett välfungerande samhälle. Därför är Fortums mål leveranser av el och värme till alla kunder ska fungera utan avbrott. Driftsäkerheten i Fortums elnät var 99,9 % år 2009. Driftsäkerheten i fjärrvärmedistributionen i Norden, de baltiska länderna och Polen var mycket god och inga större störningar inträffade.

En annan viktig verksamhet för Fortum är investeringen i fjärravlästa elmätare. De nya elmätarna förbättrar kundernas möjligheter att följa sin energianvändning, eftersom energisparåtgärder syns direkt på nästa faktura.

➤ Läs mer på sidan 59.

Ansvarsfull aktör på marknaden

Enligt Fortums uppförandekod följer företaget god affärssed i alla delar av verksamheten. I alla länder där verksamhet bedrivs definieras verksamheten av integritet och höga etiska normer. Fortums riktlinjer för marknadsbetende säkerställer att företagets verksamhet inom grossisthandel bedrivs i enlighet med elmarknadslagen och Nord Pools riktlinjer samt god affärssed. Överensstämmelse med riktlinjerna säkerställs dessutom genom fysiska och tekniska restriktioner och med kontinuerlig utbildning av personalen.

Fortum stöder uppdelningen mellan de reglerade affärsverksamheterna och

de konkurrensutsatta, vilket ligger i linje med EU:s direktiv för den inre elmarknaden. Det innebär att eldistributionsverksamheten ska vara oberoende – juridiskt, operativt och beslutsmässigt – från koncernens funktioner som inte är relaterade till distribution. Fortum tror att en fullt genomförd åtskillnad mellan elnät och elhandel ökar konkurrensen på elmarknaderna, vilket i slutändan gagnar konsumenterna. Att verksamheten drivs i enlighet med dessa principer säkerställs genom utbildning av medarbetarna, sekretessavtal med leverantörer och genom att ha separata datasystem när det är tekniskt möjligt.

Samhällsstöd – målinriktade och konkreta aktiviteter

Fortum förnyade sitt sponsorprogram under 2009. Det nya programmet stöder Fortums vision att vara föregångare inom hållbarhet och att vara en energileverantör för nuvarande och kommande generationer. Därför stöder Fortums sponsorprogram bland annat ungdomar, miljö och samhälle.

I Sverige stöder Fortum Svenska Friidrottsförbundet och har utbildat flera friidrottare att agera som klimatambassadörer för hållbar energianvändning. I Finland inledde Fortum en tränarutbildning i samarbete med Finlands fotbolls-förbund. Syftet med samarbetet är att utveckla träningen av unga fotbollsspelare genom att utbilda mindre erfarna instruktörer. I Ryssland stöder OAO

Fortum ishockey genom Tractor Hockey School of Olympic Reserve.

I kultursammanhang har Fortums konststiftelse lånat ut många av sina värdefulla konstverk till olika utställningar. Fortum äger också en Jean Baptiste Vuillaume violin som lånas ut till begåvade studenter vid Sibelius-Akademien i Finland. I Sverige samarbetar Fortum med friluftsmuseet Skansen med syftet att skapa lustfyllda och utbildande aktiviteter om hållbar utveckling för skolelever och övriga besökare.

Utöver idrott och kultur är Fortum engagerat i många samhällsprojekt. Fortum fortsatte att arbeta i en mängd projekt med elever och lärare i grund-

skolor, gymnasium, högskolor, yrkesskolor och universitet. Med hjälp av programmet Energikompassen kan elever vid gymnasier och yrkesskolor i Finland studera energifrågor. I Sverige engageras gymnasieeleverna med hjälp av Energi-Snackis. Syftet med programmen är att öka kunskapen och skapa diskussion om miljöfrågor och att stimulera eleverna till hållbar användning av energi.

Fortum engagerar sig även i projektet För ett rent Östersjön som drivs av stiftelsen John Nurminen. Syftet med projektet är att minska fosforutsläppen från kommunal verksamhet i Polen.

➤ Belysning ger trivsel och trygghet

Fortum samarbetar med många städer, bl.a. Stockholms stad, och regioner i de nordiska länderna. En del i samarbetet syftar till att med bättre belysning öka trivselen och tryggheten för invånarna. Genom dessa samarbeten har Fortum förbättrat belysningen bland annat i parker och gångtunnlar. Belysningsprojekten har genomförts så energieffektivt som möjligt. Invånarna i städerna kan vara med och rösta fram de ställen där belysningen bör förbättras. Under 2009 förbättrades belysningen bland annat vid bussterminalen i Hagalund i Esbo, Finland, i parken Ahdinpuisto i Joensuu, Finland och påbörjades på Mariatorget i Stockholm.

Medarbetare

Utvecklingen av Fortums medarbetares kompetens och effektivitet baseras på kontinuerlig feedback, individuell årlig prestation och utvecklingssamtal, samt på utveckling av HR-verktyg och -processer som stöder verksamheten.

32 %

Kvinnor utgjorde 32 % av ledningen på koncern- och divisionsnivå.

Antalet Fortumanställda minskade under 2009 och antalet medarbetare nådde ett genomsnitt på 13 278 (2008: 14 077). Antalet medarbetare minskade avsevärt i Ryssland där till exempel avvecklingen av drift- och underhållsavtalet med staden Tiumen medförde en minskning av antalet anställda med cirka 750 personer. I Norden var utlokalisering av infrastrukturtjänsterna till Infratek ASA i januari 2009 den största enskilda åtgärden som påverkade antalet anställda. I samband med detta överfördes 646 medarbetare i Sverige, 139 i Norge och 147 i Finland från företagets lönelistor. Företagsförsäljningar och effektivitetshöjande åtgärder minskade

antalet anställda med 4 055 (2008: 318) under 2009.

11 332 av Fortums medarbetare 2009 var fast anställda (2008: 15 064). De flesta arbetade på heltid och 2,1 % arbetade på deltid (2008: 2,2 %). De deltidsanställda hade i huvudsak valt den kortare arbetstiden själva. 30,5 % av medarbetarna och 32,3 % av ledningen på koncern- och divisionsnivå var kvinnor.

Fortums medarbetare är i genomsnitt 46 år gamla, 38 % är över 50 år. Under året rekryterades 451 nya medarbetare. De kommande omfattande pensioneringarna är en utmaning för företaget, men åtgärder har vidtagits för att förbättra Fortums anseende som god arbetsgivare

och därmed attrahera ny arbetskraft. Fortum har investerat i resursplanering, överflyttning av kompetens till yngre medarbetare samt kompetensutveckling av medarbetare.

Integrationen av medarbetare i OAO Fortum och övriga Fortum började år 2008 och fortsatte planligt. Integrationsteamet, bestående av Fortums experter, avslutade sitt arbete under första halvåret 2009. Under 2009 koncentrerades arbetet i Ryssland på att utbilda chefer och medarbetare.

Positiv medarbetarprofil

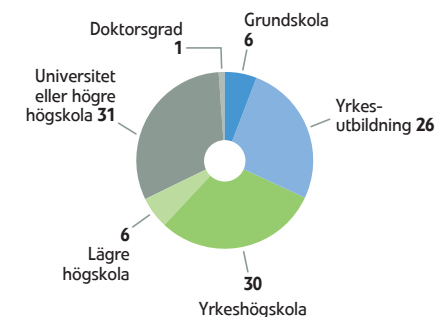
Fortums satsningar på arbetsgivarattraktion har givit mycket goda resultat.

Nyckeltal

	2009	2008	Förändring %
Medelantal anställda	13 278	14 077	-5,7
Antal anställda, 31.12.	11 613	15 579	-25,5
varav fast anställda	11 332	15 064	-24,8
Anställningstid, år	14	15	-6,7
Medelålder	46	44	4,5
Kvinnor, %	31	29	6,9
Kvinnor i ledande position, %	32	33	-3,0
Hälsokostnader i euro per person ¹⁾	484	428	13,1
Kostnader för nöjes- och fritidsaktiviteter % av lönekostnaderna under arbetstid ¹⁾	0,4	0,4	0,0

¹⁾ Finland

Utbildningsnivåer, 31.12.2009, %

Under 2009 förbättrade Fortum sin position avsevärt i flertal undersökningar gällande arbetsgivarattraktion både i Finland och Sverige. I Hallvarsson & Halvarssons undersökning hörde Fortums karriärsidor på internet till de bästa i Europa.

I Finland och Sverige lanserades 2009 programmet Ambassadör som stärker den positiva arbetsgivarprofilen. Cirka 70 aktiva Fortumambassadörer deltog i olika arrangemang och mässor där de informerade om karriärmöjligheterna på Fortum och om Fortum som arbetsplats.

Styrkan i morgondagens talanger

Under 2009 började Fortum använda många nya elektroniska verktyg för att stödja arbetsledare, effektivisera resursplaneringen och i god tid öka beredskapen inför framtidens personalbehov.

Fortums första traineeprogram Fortum Forerunner lanserades i januari 2009. Totalt 13 unga trainees från Sverige, Finland, Polen, Lettland och

Ryssland deltar i det 18 månader långa programmet. Trainees får möjlighet att prova olika arbeten i två affärsenheter. Det pågående programmet har två huvudteman: lyckade affärer i Ryssland och utveckling av den egna ledarförmågan. Programmet kompletterar också befintliga samarbetskanaler och samarbetsprojekt mellan Fortum och universitet.

Utveckling av personalkompetens och effektivitet

Fortums arbete med att utveckla personalens kompetens och effektivitet är baserat på en målmatris, årliga utvecklingsamtal och på utvecklingen av verktyg och processer som stöder verksamheten. Individuella eller teambaserade mål fastställs för att stödja strategin. Uppnådda mål är en förutsättning för bonusutbetalning.

📍 Läs mer på sidorna 74–77.

Arbetsrotation har länge använts aktivt på Fortum i syfte att öka både medar-

betarnas och organisationens kompetens. År 2009 annonserade Fortum 418 lediga platser internt (2008: 573) i Sverige och Finland. 81 Fortumanställda arbetade utomlands under 2009. Omorganisationen som trädde i kraft den 1 oktober ger många Fortummedarbetare möjlighet att utvecklas yrkesmässigt genom att börja ett nytt arbete inom Fortum eller genom arbetsrotation.

Chefsutveckling sker med hjälp av de långsiktiga programmen Fortum Challenger och Fortum Manager. Ett nytt utbildningsprogram, Fortum Expert, lanserades och är avsett för medarbetare som arbetar som experter. Under 2009 startades också Fortum Expert Profile, 360 graders feedback för experter, samt Fortum Leader Profile, ett liknande program för chefer. Fortums interna Masterkurser används för att förbättra ledarskapskunnandet. Totalt deltog 353 medarbetare i Fortums utbildningsprogram.

Fortum har en lång erfarenhet av

personalenkäter och en ny personalundersökning, Fortum Sound, genomfördes under 2009. Svarefrekvensen var 81 %. När svaren hade behandlats beslöt Fortum att satsa mer på intern kommunikation, särskilt gällande socialt ansvar och samarbete mellan enheterna samt hur medarbetarna får beröm och erkännande.

Genom att aktivt utveckla de anställda, HR-funktionen och organisationen kan Fortum möta utmaningarna under det kommande decenniet som ett mer enhetligt, effektivt och skickligt företag.

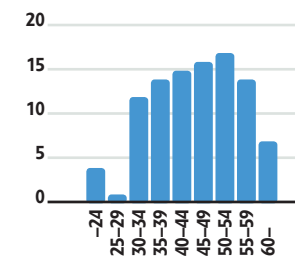
Antal anställda, 31.12.

	2009	2008	Förändring %
Power	3 063	3 520	-13,0
Heat	2 246	2 318	-3,1
Distribution	1 088	1 336	-18,6
Markets	611	635	-3,8
Russia	4 090	7 262	-43,7
Övrigt	515	508	1,4
Totalt	11 613	15 579	-25,5

Antal anställda per land, 31.12.

	2009	2008	Förändring %
Ryssland	4 853	7 262	-33,2
Sverige	2 445	3 436	-28,8
Finland	2 700	3 045	-11,3
Polen	756	767	-1,4
Estland	357	333	7,2
Norge	143	292	-51,0
Övrigt	359	444	-19,1
Totalt	11 613	15 579	-25,5

Åldersfördelning, år, % 31.12.2009

Ekonomiskt ansvar

För Fortum innebär ekonomiskt ansvar att skapa ekonomisk välfärd och att stödja alla de regioner där företaget är aktivt. Dessutom ska vi skapa mervärde för våra aktieägare, kunder, medarbetare, leverantörer och andra viktiga intressenter.

Goda finansiella resultat och långsiktigt lönsamma affärer är förutsättningar för vårt ansvarstagande gentemot miljön och samhället. För oss är dessa saker viktiga därför att vi då aktivt kan arbeta för hållbarhet. Samtidigt ser vi hållbarhet som en framgångsfaktor för affärerna.

Fortum är idag ett av de energiföretag som har lägst utsläpp i de länder där företaget är verksamt. Dessutom är 95 % av Fortums pågående investeringsprogram i EU inriktat på koldioxidfri energiproduktion. För Fortums europeiska produktion, där koldioxid har ett marknadsvärde, ger koldioxidfri energiproduktion en tydlig ekonomisk fördel för Fortum. Detta är ett bra exempel på att

företagets framgång i affärer kan gå hand i hand med hållbarhet.

Marknadsledare på miljömärkt el

Fortum är den största leverantören av miljömärkt el på den nordiska marknaden. Under 2009 började Fortum leverera enbart koldioxidfri el till sina privat- och företagskunder i Sverige och Finland. Dessutom kan kunder i Norge som köper el från andra leverantörer köpa "CO₂FRI ursprungsgaranti" från Fortum och på det sättet minska sina koldioxidutsläpp.

Ursprunget av koldioxidfri el garanteras av de nationella naturskyddsorganisationerna som delar ut certifikat

eller genom det europeiska systemet för ursprungscertifikat.

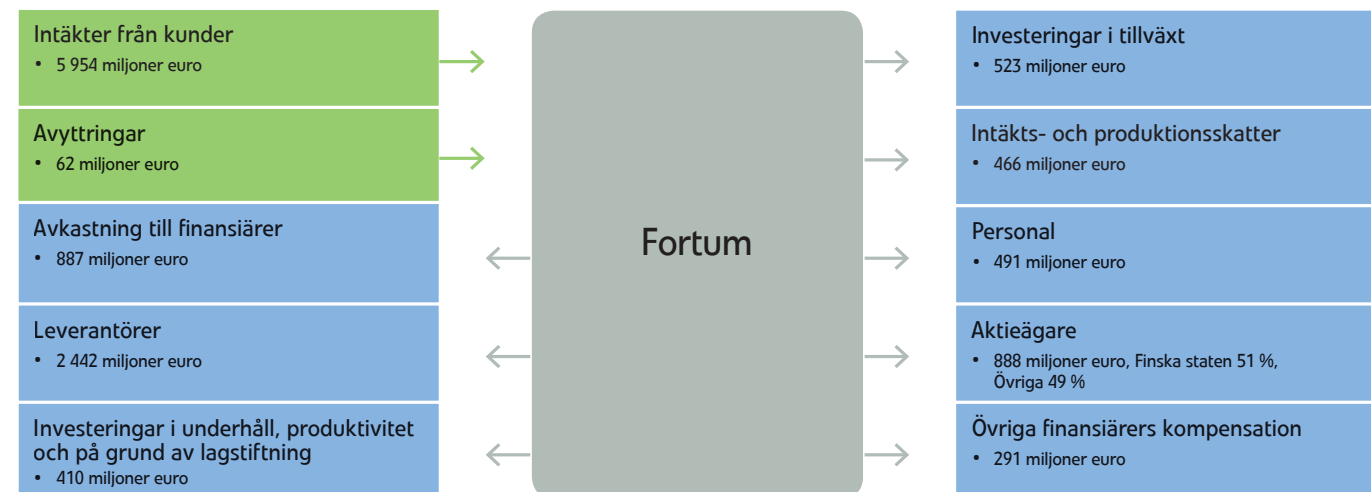
För sina företagskunder erbjuder Fortum "Fortum Carbon Free", el som produceras utan koldioxidutsläpp, och "Fortum Renewable", miljömärkt el som produceras av helt förnybara energikällor.

📖 Läs mer på sidan 61.

Miljövänlig värme

I början av 2009 blev Fortum, genom att kompensera för de koldioxidutsläpp som produktionen skapar, ett av de första värmebolagen i Sverige att erbjuda kunder klimatneutral fjärrvärme i Stockholmregionen. I Finland har Fortums fjärrvärmeverksamhet tilldelats en kvali-

Fortums ekonomiska påverkan 2009

tetsmärkning av organisationen Finsk Energiindustri.

Experter på energieffektivitet

Fortum erbjuder också sina företagskunder tjänster som effektiviserar deras energianvändning. Tjänsten Ecotuning® förbättrar kraftverkens lönsamhet genom att öka deras effekt och minska utsläppen. Tjänsten omfattar optimering av kraftverkets processer och utbildning av personal. Under 2009 startades Ecotuning®-projekt till exempel med Göteborg Energi. Dessutom erbjuder Fortum sina kunder analyser av energieffektivitet och tjänster som förbättrar anläggningens tillgänglighet. Fortum strävar också efter att ständigt förbättra energieffektiviteten på sina egna anläggningar och att minska sina förluster i elnäten.

Med hjälp av aktiv kommunikation och rådgivning om hur energieffektiviteten kan förbättras både hemma och på jobbet uppmuntrar Fortum sina privatkunder och medarbetare att spara energi både hemma och på arbetsplatsen.

Lyckade tillämpningar av klimatanpassad FoU

Fortums vision för forskning och utveckling är att skapa en koldioxidfri framtid, i enlighet med Fortums mål för hållbar utveckling. Fortums aktiviteter inom forskning och utveckling koncentreras därför i hög grad till teknik som motverkar klimatförändringen.

Fortums forsknings- och utvecklingsprogram fokuserar på avskiljning och lagring av koldioxid, ny bioenergiteknik och hållbara energisystem. Även kärnkraft utgör en betydande del av de totala investeringarna i forskning och utveckling. Dessutom är Fortum med i utvecklingen som ska möjliggöra introduktionen av eldrivna fordon, vilket stöder målet att motverka klimatförändringen. Fortums roll är att utveckla och erbjuda infrastrukturlösningar för en storskalig elbilsanvändning.

➔ *Läs mer på sidorna 38–39.*

Utmärkelser och erkännanden

Under 2009 fick Fortum flera viktiga utmärkelser för sitt hållbarhetsarbete. För sjunde året i rad säkrade företaget sin plats i Dow Jones internationella index för hållbar utveckling. För andra året i rad ingick Fortum också i Dow Jones hållbarhetsindex STOXX.

Dessutom finns Fortum för tredje gången i rad med i CDLI (Climate Disclosure Leadership Index), ett prestigefullt erkännande för globala företag med klimatengagemang. Fortum lyckades dessutom förbättra sin placering jämfört med 2008. I Carbon Disclosure Projects rankning var Fortum den bästa nordiska elproducenten och det bästa av de finländska företagen.

Fortum är också med på Storebrands globala "Best in the Class" lista som det mest ansvarstagande energiföretaget. I rapporten som Ethix SRI Advi-

sors och Insight Investment publicerade utnämndes Fortum som det bästa nordiska bolaget som aktivt arbetar för att motverka klimatförändringen.

FORTUM ÄR DEN **4: E** STÖRSTA VÄRMEPRODUCENTEN I VÄRLDEN

OAO Fortum verkar i Tiumen och Tjeljabinsk i Uralområdet och är områdets viktigaste värmeproducent med en total årlig försäljning på 25,6 TWh. Värme produceras vid värmekraftverk (CHP).

KAPITEL 5 DIVISIONER

Fortum har omorganiserats i fyra affärsdivisioner och fyra stabsfunktioner. Förändringen ska öka organisationens effektivitet, resultatansvar och enkelhet. Förändringen trädde i kraft den 1 oktober 2009.

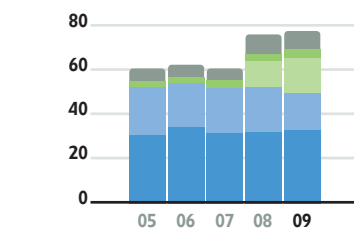
Division Power består av Fortums kraftproduktion, planering och trading på den fysiska marknaden för el samt drift, underhåll och utveckling av kraftverken. Divisionen förser dessutom övriga producenter på marknaden med servicetjänster.

Division Heat har ansvar för kraftvärmeproduktion, fjärrvärmeverksamhet och värmelösningar till företag.

Division Electricity Solutions & Distribution ansvarar för Fortums elförsäljning och ellösningar samt distribution av el i regionala och lokala elnät. Divisionen består av två affärsenheter: Distribution och Markets.

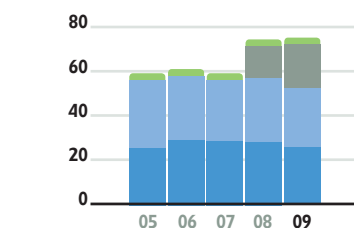
Division Russia består av kraft- och värmeproduktion samt försäljning i Ryssland. Det omfattar OAO Fortum och Fortums över 25 procentiga ägande i TGC-1.

Fortums totala elanskaffning per typ, TWh

■ Inköp
■ Import till nordiska marknader
■ Egna kraftverk i Ryssland
■ Delägda kraftverk i Europa
■ Eegna kraftverk i Europa

Fortums totala elförsäljning per område¹⁾, TWh

■ Övriga länder
■ Ryssland
■ Sverige
■ Finland

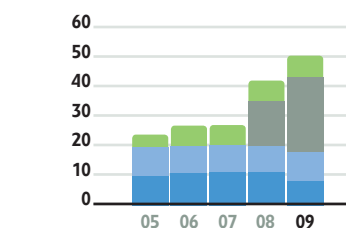
Fortums kraftproduktionskapacitet, 31.12.2009

MW	Finland	Sverige	Ryssland	Övrigt	Totalt
Vattenkraft	1 505	3 161			4 666
Kärnkraft	1 433	1 779			3 212
Kraftvärme	776	536	2 785	174	4 271
Kondenskraft	1 376	297			1 673
Övriga	6	112			118
Totalt	5 096	5 885	2 785	174	13 940

Fortums värmeproduktionskapacitet 31.12.2009

MW	Finland	Sverige	Ryssland	Övrigt	Totalt
Värme	3 540	4 667	13 796	2 327	24 330

Fortums totala försäljning av värme per område, TWh

■ Övriga länder
■ Ryssland
■ Sverige
■ Finland

Fortums kraftproduktion per källa

TWh	2009	2008
Vattenkraft	22,1	22,9
Kärnkraft	21,4	23,7
Kraftvärme	5,8	6,0
Totalt i EU och Norge	49,3	52,6
Kraftvärme i Ryssland	16,0	11,6
Totalt	65,3	64,2

¹⁾ Power, Heat och Markets säljer el till Nord Pool eller externa kunder och köper el från Nord Pool eller andra externa källor. Fortums transaktioner med Nord Pool beräknas som ett netto av köp och försäljning per timme. Divisionen Russia säljer el till den ryska grossistmarknaden.

Power

Division Power har ansvar för Fortums produktion av kraft samt fysisk handel på den nordiska elbörsen Nord Pool. Dessutom erbjuder divisionen drift-, underhåll- och experttjänster för kraftbolag.

Power är verksam i de nordiska länderna och punktvis även på andra marknader där divisionens kompetens kommer till användning. Divisionen är även aktiv i arbetet med att skapa en öppen europeisk elmarknad. Divisionens mål är att bli den bästa energiproducenten inom branschen – nu och i framtiden.

Pålitligt finansiellt resultat

Det finansiella resultatet för Power låg fortfarande på en god nivå, även om divisionens jämförbara rörelseresultat var lägre än 2008. Detta berodde huvudsakligen på den lägre produktionsvolymen av vatten- och kärnkraft. Divisionens erhållna försäljningspris på kraft-

produktion i Norden var 49,8 euro per megawattimme (MWh) (2008: 49,3), dvs. ungefär samma nivå som år 2008, främst tack vare finansiell prissäkring. Divisionens jämförbara försäljningsvolym var 45,2 TWh (2008: 48,4).

Vid årsskiftet uppgick divisionens kapacitet till 9 709 megawatt (MW) (2008: 9 575), varav 9 569 MW (2008: 9 435) i de nordiska länderna och 140 MW (2008: 140) i Storbritannien.

Stark CO₂-fri portfölj

Power har starkt fokus på kärnkraft, vattenkraft och nya energilösningar. Divisionen driver cirka 300 kraftverk i Sverige och Finland, vilka producerade

43,7 terawattimmar (TWh) (2008: 46,9) kraft för den nordiska marknaden under 2009. Under året var cirka 97 % av divisionens produktion koldioxidfri och 49 % av produktionen baserades på förnybara energikällor.

Jämfört med 2008 minskade produktionen av vattenkraft, främst på grund av låga nivåer i vattenmagasin i Norden. Dessutom var 2008 ett ovanligt gott år för vattenkraft. Den termiska elproduktionen minskade i Norden på grund av låga spotpriser samt höga bränsle- och koldioxidpriser. Den minskade kärnkraftsproduktionen i Norden beror i huvudsak på projekt för effektförhöjning och säkerhetsmodifieringar i det svenska kärn-

Nyckeltal

milj. euro	2009	2008	Förändring %
Omsättning	2 596	2 892	-10,2
kraftförsäljning	2 414	2 566	-5,9
övrig försäljning	182	326	-44,2
Rörelseresultat	1 335	1 599	-16,5
Jämförbart rörelseresultat	1 469	1 528	-3,9
Operativt kapital (vid periodens slut)	5 512	5 331	3,4
Avkastning på operativt kapital, %	23,9	29,6	-19,3
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	26,6	28,0	-5,0
Bruttoinvesteringar	154	134	14,9
Antal anställda, 31.12.	3 063	3 520	-13,0

Divisionens kraftproduktion per källa

TWh	2009	2008
Vattenkraft	22,1	22,9
Kärnkraft	21,4	23,7
Kraftvärme	0,2	0,3
Totalt i Norden	43,7	46,9
Värmekraft i övriga länder	1,2	1,0
Totalt	44,9	47,9

Divisionens elförsäljningsvolym i Norden

TWh	2009	2008
Försäljning	48,8	52,1
varav vidareförsäljning	3,6	3,7

Divisionens försäljningspris i Norden

euro/MWh	2009	2008
Pris på kraftproduktion i Norden ¹⁾	49,8	49,3

¹⁾För Division Power i Norden, exklusive vidareförsäljning.

kraftverket Oskarshamn 3, där Fortum är delägare. I alla reaktorer utfördes normala och planerade årliga revisionsarbeten. Särskilt tillgängligheten i kärnkraftverket i Lovisa, Finland, höll en fortsatt rekordhög nivå.

Power använde sina investeringar till arbetsmiljö, uppgradering av existerande anläggningar samt ökning av kapacitet. Dessutom satsades resurser på att öka den förnybara och koldioxidfria kraftproduktionen.

➤ Läs mer om Powers investeringar på sidorna 33-34.

Drift-, underhåll- och experttjänster för kraftproducenter

Power erbjuder drift- och underhålls-

tjänster samt mångsidiga experttjänster till kraft- och värmebolag och till industri-företag som har egen kraftproduktion. Divisionen planerar att erbjuda dessa tjänster på Fortums hemmamarknad och på vissa internationella marknader.

Fortums högspecialiserade tjänster som rör underhåll av turbiner är välkända på marknaden, och under 2009 vann Fortum flera stora upphandlingar gällande dessa. Till Fortums kunder i Finland hör till exempel Rautaruukki, UPM Kymmene och Stora Enso, samt Kraftwerk Burghausen GmbH i Tyskland. Med dessa kunder kommer olika projekt att genomföras under år 2010 och 2011. I Österrike gjorde Fortum ett underhållsarbete för Linz

Strom GmbH under sommaren 2009.

Under 2009 har Fortum hjälpt externa kunder även i många andra större projekt. Vid ett kraftverk i Krakow, Polen, ansvarade Fortum för moderniseringar av kraftverkets förbrännings-teknik. På Lukoil-ägda kraftverket TGC-8 i Ryssland gjorde Fortum ett granskningsarbete. Dessutom har Fortum utfört ett samarbetsprojekt där drifeffektiviteten på Göteborg Energis kraft- och värmeanläggningar förbättrades. Detta arbete utfördes under det nya produkt-namnet Fortum Ecotuning®.

FoU för att motverka klimatförändringen

Den största delen av Fortums forsknings- och utvecklingsaktiviteter sker inom divisionen Power. Huvudinriktningarna är säkerställning av kontinuerlig och effektiv drift av kraftverken samt utveckling av hållbara lösningar för ny energi. Den viktigaste uppgiften är att utveckla och öka tillgängligheten på existerande anläggningar samt att följa utvecklingen av nya produktionstekniker. Inom kärnkraftssektorn fokuseras FoU-arbetet på kärnsäkerhet och kärnavfallshantering. Nya områden för forskning och utveckling är utvecklingen av kärnkraftsverk som producerar både el och värme, förberedelser för en fullskalig demonstrationsanläggning med teknik för avskiljning och lagring av koldioxid samt ett vågkraftsprojekt.

➤ Läs mer på sidorna 38-39.

➤ Nytt drift- och underhållsavtal i Tyskland

År 2008 undertecknade Fortum ett långsiktigt avtal med tyska Trianel Power Kohlekraftwerk Lünen GmbH & Co. för drift- och underhåll av ett nytt kolkraftverk på 750 MW i Lünen. Kraftverket planeras att tas i drift våren 2012 med modern teknik som minskar koldioxidutsläppen med 30 % i jämförelse med andra befintliga kraftverk. Tekniken har utvecklats i Japan och kommer nu att användas för första gången i Europa. Förberedelserna inför starten har inletts och de första 60 medarbetarna har anställts.

Heat

Under 2009 slutförde Heat tre kraftvärmeprojekt (CHP) och de nya anläggningarna producerar idag på maximal effekt.

Division Heat koncentrerar sig på kraftvärme (CHP), fjärrvärme och värmelösningar till företagskunder. Heat äger och driver 22 (2008: 20) kraftvärmeverk och flera hundra värmeverk i Norden, Baltikum och Polen. Heat är också ett kompetenscentrum för fjärrkyla och energiproduktion med avfallsbaserade bränslen. Kunderna är industriföretag, kommuner och fjärrvärmeanvändare. Divisionens mål är att bli en förebild för värmeindustrin. När divisionerna Heat och Russia räknas ihop blir Fortum den fjärde största värmeproducenten i världen.

Avyttringar påverkade försäljningsvolymen

Försäljningen i divisionen Heat uppgick till 22,9 terawattimmar (TWh) (2008: 24,9). I Finland och Sverige uppgick försäljningen till 8,0 TWh (2008: 10,8) respektive 9,8 TWh (2008: 9,1) och i övriga länder till 5,1 TWh (2008: 5,0). Försäljningsvolymen påverkades av några avyttringar och lägre efterfrågan av industrin i Finland. I Norden uppgick försäljningen av industriånga till 2,6 TWh (2008: 4,4) och försäljningen av fjärrvärme till 15,3 TWh (2008: 15,6). Kraftproduktionen på kraftvärmeverken uppgick till 4,4 TWh (2008: 4,7). Det jämförbara rörelseresultatet för divisionen blev 227 miljoner euro (2008: 250).

Minskningen berodde främst på svagare valutor i Sverige och Polen, särskilt under första halvåret.

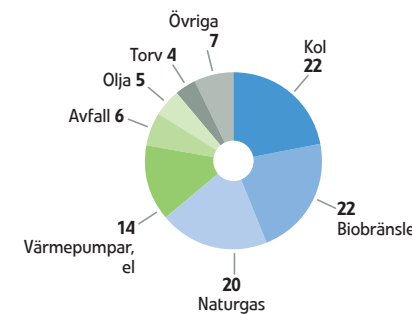
Kraftvärme – framtidens energilösning

Heat bedömer att miljövänlig kraftvärme är en konkurrenskraftig framtida lösning för att producera energi. Den ger många miljömässiga och ekonomiska fördelar. I en kombinerad kraft- och värmeproduktion kan nästan 90 % av energin i bränslet tas tillvara. Kraftvärme spelar en central roll när det gäller att minska miljöpåverkan och att fullfölja åtaganden för att minska växthusgasutsläppen. Därför har Heat ett långsiktigt investerings-

Nyckeltal

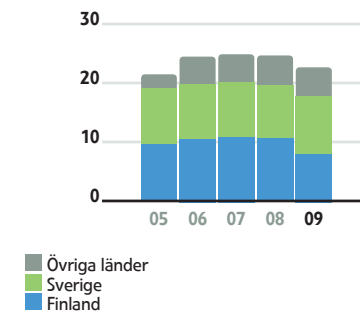
milj. euro	2009	2008	Förändring %
Omsättning	1 394	1 466	-4,9
värmeförsäljning	1 054	1 120	-5,9
kraftförsäljning	224	228	-1,8
övrig försäljning	116	118	-1,7
Rörelseresultat	248	307	-19,2
Jämförbart rörelseresultat	227	250	-9,2
Operativt kapital (vid periodens slut)	3 786	3 468	9,2
Avkastning på operativt kapital, %	7,8	8,9	-12,4
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	7,2	7,3	-1,4
Bruttoinvesteringar	359	431	-16,7
Antal anställda, 31.12.	2 246	2 318	-3,1

Fortums värmeproduktion i Europa per källa, %

23,2 TWh år 2009

Divisionens försäljning av fjärrvärme och industriell ånga per område, TWh

program som koncentrerar sig på kraftvärme för att ersätta gamla anläggningar som enbart producerar värme och för att öka elproduktionen.

Nya kraftverk togs i bruk

Under 2009 startade Fortum produktionen vid tre nya kraftvärmeverk. Ett nytt gaseldat kraftvärmeverk, intill det nuvarande kraftverket, togs i kommersiellt bruk i december 2009 i Esbo, Finland. Den nya anläggningen har en kapacitet på 234 megawatt (MW) värme och 214 MW el. Investeringen minskar de specifika koldioxidutsläppen med 10 %. Anläggningen ska öka divisionens elproduktion med cirka 1 TWh. Dessutom investerade Fortum i en ny 13 kilometer lång fjärrvärmeledning i Esbo, Finland.

I mars togs ett nytt torv- och biomassaeldat kraftvärmeverk i bruk i Tartu, Estland. Anläggningens kapacitet är 50 MW värme och 25 MW el. I juni inleddes produktionen vid ett nytt gaseldat kraftvärmeverk i Jelgava, Lett-

land. Anläggningen producerar 5 MW värme och 4 MW el. Dessa två anläggningar bidrar tillsammans med cirka 0,1 TWh om året till divisionens elproduktion.

Divisionen Heat håller på att bygga nya kraftvärmeverk i Częstochowa, Polen och i Pärnu, Estland. Nya investeringar planeras också i Sverige.

➔ Läs mer på sidorna 32–33.

Den långsiktiga konkurrenskraften säkras

Heat har systematiskt arbetat för att skapa och behålla optimal värmeverksamhet och anläggningstillgångar. Åtgärder inleddes i Finland redan under 2008 vid försäljningen av produktionsanläggningen i Jyväskylä, gasturbinverket i Hyvinge och värmeverksamheten i Torneå.

Processen fortsatte under 2009 med försäljning av några resterande objekt som inte tillhörde kärnverksamheten. I maj såldes torvkärr i Jyväskylä till Vapo

Oy och i augusti såldes kraftvärmeverket i Karleby, Finland, till staden Karleby.

Mot en hållbar framtid

Hållbar och säker energiproduktion är avgörande för konkurrenskraftiga affärer. Divisionens långsiktiga mål är att senast 2020 minska de specifika koldioxidutsläppen i värmeproduktionen med 10 % jämfört med år 2006. Divisionen fortsätter arbetet att bromsa klimatförändringen genom att öka kraftvärme- och fjärrvärmeproduktionen och med hjälp av mer förnybara bränslen i energiproduktionen.

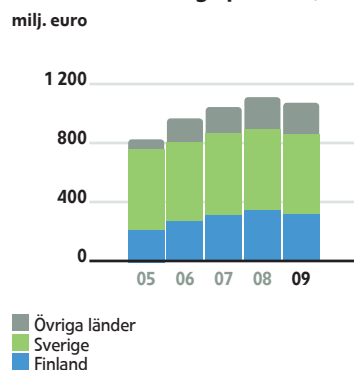
Verksamheten i Polen fick i oktober sina miljö-, säkerhets- och kvalitetsmärkningar. Värmeverksamheten har OHSAS 18001 säkerhetscertifikat, ISO 9001 kvalitetscertifikat och ISO 14001 miljöcertifikat. Heats verksamheter i Finland, Polen och Lettland är nu alla helt certifierade.

Lönsam tillväxt

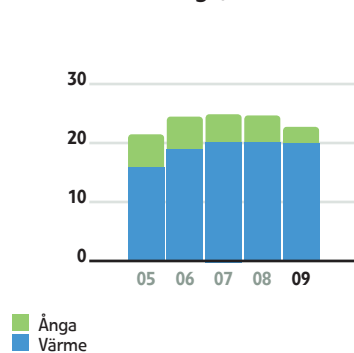
Under de kommande åren ska Heat fokusera på lönsam tillväxt, hållbar verk-

samhet, nöjda kunder på sina huvudmarknader och att framgångsrikt slutföra det långsiktiga investeringsprogrammet för kraftvärmen. Heat ska aktivt undersöka nya tillväxtpotentialer.

Divisionens försäljning av fjärrvärme och industriell ånga per land, milj. euro

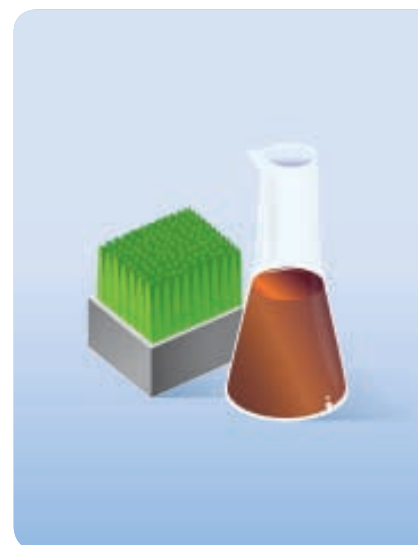

Divisionens försäljning av fjärrvärme och industriell ånga, TWh

Fortum, Metso, UPM och VTT utvecklar tillsammans ett rent energialternativ med bio-olja

I november 2009 meddelade Fortum att företaget tillsammans med flera finländska partners kommer att delta i ett projekt för utveckling av bio-olja. Projektet ska utveckla ett nytt integrerat affärskoncept baserat på bio-olja. Integration av bio-olja med kraftvärme och användningen av bio-olja som koldioxidfritt bränsle är ett lovande alternativ bland de olika metoder som finns för att minska koldioxidutsläppen i värmeproduktion.

Electricity Solutions and Distribution: Distribution

Fjärrstyrda frånskiljare och smarta elmätare är två konkreta exempel på utvecklingen som leder oss mot mer automatiserade, flexibla och tillförlitliga nät – framtidens "smarta nät". Planeringen av och investeringarna i våra elnät baseras på konsumenternas behov och måste stämma överens med den långsiktiga hållbara utvecklingen i samhället.

Distribution äger, driver och utvecklar lokala och regionala distributionsnät. Distribution levererar också säker el med en driftsäkerhet på 99,9 % till 1,6 miljoner kunder i Sverige, Finland, Norge och Estland. Fortums nät har en total längd på 156 100 kilometer, vilket motsvarar 3,5 varv runt jorden.

Under 2009 uppgick eldistributionsvolymen på lokal- och regionnäten till 25,9 terawattimmar (TWh) (2008: 25,8) respektive 16,4 TWh (2008: 17,7). Eldistributionen via regionala elnät uppgick till 13,6 TWh i Sverige (2008: 14,8) och 2,8 TWh i Finland (2008: 2,9).

Marknadsandelen för eldistribution när det gäller levererad volym i lokalnät

med upp till 20 kV var 20 % i Finland (2008: 19), 15 % i Sverige (2008: 14), 3 % i Norge (2008: 3) och 3 % i Estland (2008: 3). På den finländska elmarknaden får en ensam aktör stå för högst 25 % av den el som distribueras i 0,4 kV-nätet i landet. I slutet av 2009 var Fortums andel 20 %.

Långsiktig effektivitet och lönsamhet i fokus

Affärsenhetens jämförbara rörelseresultat uppgick till 262 miljoner euro (2008: 248). Kallare väder ledde till ökad försäljning under 2009 jämfört med 2008. Resultatet påverkades av en svagare svensk valuta. Huvuddelen av kostnaderna för att avsluta det svenska AMM-projektet (AMM

Meter Management) togs redan 2008 och påverkade alltså inte 2009 års resultat.

Distributions målsättning är att skapa långsiktig effektivitet och lönsamhet genom utveckling av verksamheten. Ett effektivitetsprogram som påbörjades år 2008 slutfördes under 2009. Syftet med programmet var att förbättra kundservicen, öka effektiviteten i interna processer och säkerställa den långsiktiga lönsamheten i affärsverksamheten. Programmet har också inneburit en centralisering av personal till huvudkontoret i Finland samt till Stockholm och Karlstad, vilket har fortsatt enligt plan. De positiva effekterna av programmet har börjat ge utdelning.

I Sverige genomfördes den andra fasen av utlokalisering av fältpersonal, också detta enligt plan. I augusti tecknades ett avtal med Eltel Networks som berörde 65 anställda. Genom att slutföra utlokaliseringen har Fortum medverkat till att skapa en väl fungerande extern marknad för byggtjänsterna.

Säker eldistribution

Säker eldistribution till kunderna är Distributions högsta prioritet. För att ytterligare säkerställa och förbättra driftsäkerheten gör företaget fortlöpande investeringar i sina elnät.

Planeringen av och investeringarna i våra elnät baseras på konsumenternas behov och måste stämma överens med den långsiktiga hållbara utvecklingen i samhället. Under 2009 säkrades 900 km

Nyckeltal

milj. euro	2009	2008	Förändring %
Omsättning	800	789	1,4
distribution på lokalnät	685	669	2,4
distribution på regionnät	75	77	-2,6
övrig försäljning	40	43	-7,0
Rörelseresultat	263	248	6,0
Jämförbart rörelseresultat	262	248	5,6
Operativt kapital (vid periodens slut)	3 299	3 032	8,8
Avkastning på operativt kapital, %	8,7	8,1	7,4
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	8,6	8,2	4,9
Bruttoinvesteringar	193	296	-34,8
Antal anställda, 31.12.	1 088	1 336	-18,6

Antal elnätskunder per område, 31.12.

tusental	2009	2008
Sverige	895	877
Finland	611	606
Norge	99	99
Estland	24	24
Totalt	1 629	1 606

Volym, distribuerad el på lokalnät

TWh	2009	2008
Sverige	14,0	14,0
Finland	9,4	9,3
Norge	2,3	2,3
Estland	0,2	0,2
Totalt	25,9	25,8

mellanspänningsledningar genom kabeldragning i marken eller andra åtgärder, till exempel installation av fjärrstyrda fränkskiljare i näten. Med hjälp av dessa kan driftcentralen snabbare identifiera och isolera fel i nätet. Färre kunder drabbas av strömavbrott och fel åtgärdas snabbare. De nya smarta elmätarna med tvåvägskommunikation ger också driftcentralen mer detaljerad information om fel på hushållsnivå. Fjärrstyrda fränkskiljare och smarta elmätare är två konkreta exempel på utveckling mot mer automatiserade, flexibla och tillförlitliga nät – framtidens ”smarta nät”.

Förberedelser inför AMM-installationer i Finland

Under 2009 slutfördes installationen av fjärravlästa elmätare i Sverige. Totalt 844 000 nätkunder har nu en fjärravläst elmätare – smart elmätare – och får fakturor baserade på sin faktiska elförbrukning. Kunderna får bättre kontroll över och förståelse för sin elförbrukning. Det gör energieffektivisering enklare vilket både konsumenterna och miljön vinner på. Lagen om månadsvis mätaravläsning i Sverige trädde i kraft den 1 juli 2009.

Under 2010 startar installationen av fjärravlästa elmätare i Finland. I slutet av augusti 2009 tecknade Fortum ett avtal med tjänsteleverantören Telvent. Det totala värdet av investeringen, som inkluderar inköp av de fjärravlästa elmätarna, installation, drift och utveckling av systemet samt underhåll och service

inkluderat uppgår till cirka 170 miljoner euro under en nioårsperiod. Totalt kommer 550 000 nätkunder i Finland att få en ny smart elmätare installerad. Den nya lagen om timvis mätaravläsning i Finland träder i kraft den 1 januari 2014.

Planeringen av ett AMM-system i Norge fortsätter. Preliminärt kommer en lag grundas om detta år 2016.

Utveckling av regelverk

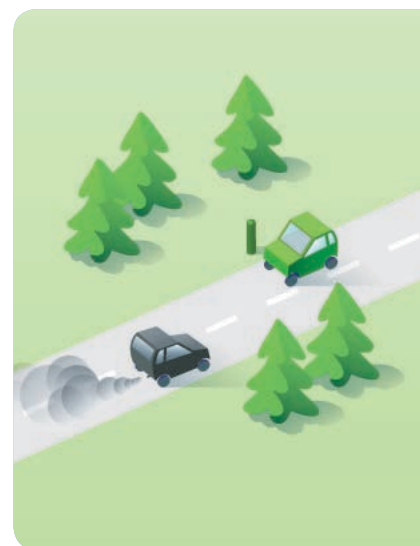
Distribution av el regleras och övervakas av nationella myndigheter. Fortums mål är att säkerställa en konsekvent utveckling av framtida regelverk.

Under 2009 togs nya steg mot ett mer harmoniserat regelverk i Norden när Sveriges Riksdag formellt antog regelverket Ex-Ante som träder i kraft år 2012. Regleringen innebär att elnätspriserna måste godkännas i förväg. Energi-marknadsinspektionen genomförde en utredning av hur kapitalkostnader ska beräknas och av grundprinciper i den nya inkomstregleringsmodellen. Detta förslag har presenterats för regeringen och beslut väntas under första halvåret 2010. Energi-marknadsinspektionen lanserade också en rapport med principerna för övergångsperioden 2008–2011. Syftet är att få en smidig övergång från det nuvarande regelverket ex-post till nya regelverket ex-ante. Fortum bedömer att det nya regelverket kommer att ge mer stabilitet och förutsägbarhet för den svenska distributionsverksamheten under de kommande åren.

I Finland utvecklas inkomstreglerings-

metodiken löpande och parametrar finjusteras. Det finländska energimarknadsverket (EMV) påbörjade projektet ”Road map 2020”, ett projekt som ska se över helheten i nuvarande inkomstregleringsmodell och -parametrar. Den nuvarande regleringsperioden löper ut år 2011.

Det norska parlamentet Stortinget har under året ändrat energilagen och startat utredningar kring elmarknadens utveckling. Stortinget beslöt också att starta en utredning för att analysera om den nuvarande regleringen styr mot de politiska målen. Den norska energimarknadsinspektionen (NVE) förväntas arbeta fram detaljerade regler kring minimikrav på bemanning av verksamheten.

El i transportsektorn hjälper mot klimatförändringen

2008 lanserade Distribution ett koncernövergripande projekt för att studera en storskalig introduktion av elbilar i Finland och Sverige. Projektet fortsatte under 2009 med test av olika tekniker och laddlösningar för elbilar.

2009 samarbetade Fortum med Mitsubishi för att marknadsföra iMiEV, den första elbilen för en större marknad. Fortum utvecklar även en ny eldriven konceptbil tillsammans med finländska Valmet Automotive.

Under året installerade Fortum cirka 100 laddningsställen i Stockholm tillsammans med bl.a. Stockholms Stad, Stockholm Parkering, Skanska och Preem bensinstationer.

Electricity Solutions and Distribution: Markets

Våra kunder har nytta av Fortums omfattande kunskaper om den nordiska konsumentmarknaden och av Fortums förmåga att utveckla produkter och tjänster över nationsgränserna.

Fortum är ett av de ledande elhandelsbolagen på den nordiska elmarknaden. Cirka 1,2 miljoner (2008: 1,3 miljoner) privat- och företagskunder i Sverige, Finland och Norge använder företagets miljövänliga produkter och tjänster.

Markets köper all sin el via elbörsen Nord Pool. Dessutom köper Markets miljömärkt el från nordiska producenter och är den ledande leverantören av miljömärkt och koldioxidfri el i Norden.

Hårdare konkurrens på nordiska konsumentmarknader

Markets sålde totalt 30,0 terawattimmar (TWh) el (2008: 36,6) under 2009. Den fortsatt hårda konkurrensen på den

nordiska konsumentmarknaden och den lägre energianvändningen inom industrin minskade försäljningen. Cirka 70 % av den totala elproduktionen såldes till företagskunder och 30 % till privatkunder. Markets säljer även el till andra återförsäljare i Sverige och Finland.

Konsumenterna på den nordiska marknaden byter allt oftare elleverantör. I t.ex. Finland bytte cirka 200 000 kunder elleverantör under 2009. Detta innebär en hårdare konkurrens om kunder. Markets har dock medvetet prioriterat lönsamhet framför ett stigande antal kunder.

Även den ekonomiska krisen har påverkat Markets elförsäljning. Försälj-

ningsvolymerna minskade under året och särskilt till företagskunderna eftersom industrin använde mindre el och eftersom elavtalen med några stora företagskunder löpte ut.

Balanserad ekonomi

Markets ekonomiska resultat förbättrades avsevärt och det jämförbara resultatet steg till 22 miljoner euro under 2009 (2008: -33). De åtgärder som genomförts inom ramen för det omfattande ekonomiska förbättringsprogrammet, som togs fram 2008, har varit effektiva och vänt Markets resultat till klart positivt. Förnyade produkter, justerad prissättning och hård kostnadskontroll har varit avgö-

Nyckeltal

milj. euro	2009	2008	Förändring %
Omsättning	1 449	1 922	-24,6
kraftförsäljning	1 417	1 865	-24,0
övrig försäljning	32	57	-43,9
Rörelseresultat	22	-35	162,9
Jämförbart rörelseresultat	22	-33	166,7
Operativt kapital (vid periodens slut)	147	188	-21,8
Avkastning på operativt kapital, %	16,8	-14,0	220,0
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	18,6	-15,3	221,6
Bruttoinvesteringar	1	3	-66,7
Antal anställda, 31.12.	611	635	-3,8

Internet en viktig försäljnings- och kommunikationskanal

Fortum ser det som ett av sina viktigaste mål att bromsa klimatförändringen. Fortum vill att kunderna ska kommunicera med företaget via internet, vilket minskar pappersanvändningen och har en positiv effekt på klimatförändringen.

Under 2009 lanserade Fortum e-faktura för sina privatkunder i syfte att minska antalet pappersfakturer och på så sätt minska miljöpåverkan. Innan e-fakturer och ökad kommunikation via internet inleddes blev pappershögen av fakturer och andra dokument som skickades till kunderna cirka två kilometer hög om året.

rande för resultatförbättringen.

I början av 2009 stärkte Markets i Finland länken mellan de aktuella Kesto-avtalen för privatkunder och prisutvecklingen på grosstmarknaden för el, som en konsekvens av produktförnyelse. Elavtalens pris uppdateras nu varje kvartal och prissättningen är mer tydlig än tidigare. Tydligheten har också förbättrats genom att kunderna får information om varje inköps- och prisperiod i förväg. Kunderna kan också använda Fortums onlineservice för att hämta information om priser för den kommande perioden. Den nya prissättningen har klart förbättrat lönsamheten på Kesto-avtalen.

Även det nya fastprisavtalet Takuu och det rörliga prisavtalet Tarkka är nära och tydligt bundna till det fluktuerande grossistpriset på el.

Koldioxidfri el i fokus för konsumentprodukterna

Utöver priset blev även själva elproduktionen en konkurrensfaktor under 2009. Allt fler privatkunder och företag vill att elleverantören informerar om hur den producerar elen som säljs. Kundernas växande intresse påverkar också hur den sålda elen produceras. Hur och var elen produceras har blivit en av de viktigaste produkttegenskaperna.

Under 2009 började Markets sälja enbart koldioxidfri el till sina privatkunder. I Finland produceras elen till alla kunder enbart med vattenkraft, men kunderna kan även, för ett något högre

pris, välja el producerad med vindkraft. I Sverige får alla kunder även automatiskt el som produceras utan koldioxidutsläpp. Genom att betala ett lite högre pris kan kunderna välja el som antingen produceras med vatten- eller vindkraft.

Fortum garanterar elens ursprung i Norge. Norrmän som köper el från andra leverantörer kan minska sitt koldioxidavtryck genom att köpa ”CO₂FRI ursprungsgaranti” från Fortum.

Även produkterbjudandet riktat till företagskunder har förnyats under året och all el som säljs till dem är nu koldioxidfri. De mest miljömedvetna företagskunderna kan även välja att köpa el som produceras med förnybara energikällor.

Öppen dialog med kunderna

Att lyssna på kunderna och engagera dem i en öppen dialog om företagets alla tjänster är centralt för Markets framgång. Fortum har därför under flera år arrangerat kundråd i olika finländska kommuner. I dessa råd diskuteras Fortums tjänster, elpriser, pristrender och produktnyheter. På det sättet får Fortum värdefull feedback om verksamheten direkt från kunderna.

På rådsmötena under 2009 gavs också viktiga synpunkter på Fortums utvecklingsprojekt. En av de mest intressanta frågorna var förnyelsen av prissättningen på avtalet Kesto i Finland.

Kundnöjdhet mäts också i undersökningar som görs i olika länder. Exempel på detta är EPSI/SKI kundnöjdhets-

undersökningar som görs varje år i Finland och Sverige. Undersökningarna, som görs av ett opartiskt externt företag, speglar kundnöjdheten bland elkunderna. Dessutom jämförs resultaten med de viktigaste konkurrenternas resultat.

Många nya intressanta möjligheter i sikte

Fjärravlästa elmätare, smarta nät, småskalig lokal elproduktion, en gemensam nordisk konsumentmarknad och e-fakturerering är några exempel på utvecklingsprojekt som kommer att ändra elmarknaden under de kommande åren och ge elhandelsbolagen möjligheter att erbjuda sina kunder helt nya tjänster. Till exempel gör den automatiska mätaravläsningen det möjligt att följa elanvändningen i realtid, timme för timme, vilket gör att elhandelsbolagen kan utveckla elavtal som baseras på helt nya prissättningsmodeller.

Russia

OAO Fortums effektiviseringsprogram fortskrider enligt plan. Genom bland annat tekniska förbättringar, introduktion av portföljhantering och portföljhandel samt besparingar i inköpsprocesser är OAO Fortum en bra bit på väg att nå det årliga effektivitetsmålet på 100 miljoner euro år 2011.

Divisionen Russia består av kraft- och värmeproduktion samt försäljning i Ryssland. I segmentet ingår OAO Fortum (tidigare TGC-10) och Fortums ägarandel på cirka 25 % i TGC-1. I slutet av år 2009 ägde Fortum 94,5 % av OAO Fortum, inklusive aktier ägda av OAO Fortums helägda dotterbolag. OAO Fortum är fullständigt konsoliderat fr.o.m den 1 april 2008.

Den totala installerade kapaciteten för OAO Fortum inklusive dotterbolag är cirka 2 800* megawatt (MW) el och cirka 15 800 MW värme, med en årsproduktion på 16,0 terawattimmar (TWh) el och 25,6 TWh värme. Värme produceras främst på kraftvärmeverk, men även i

värmepannor. Företaget äger och driver regionala fjärrvärmenät i många städer i Ryssland.

TGC-1 är ett regionalt produktionsbolag som är verksamt i den nordvästra delen av Ryssland, från St. Petersburg till Kolahalvön. Produktionskapaciteten för el är över 6 200 MW och för värme 17 200 MW. Det pågående investeringsprogrammet kommer att öka företagets kraftproduktionskapacitet med 1 600 MW. Fortum är bolagets näst största ägare.

Under 2009 var division Russias jämförbara rörelseresultat, -26 miljoner euro, en förbättring med 66 miljoner euro jämfört med föregående år. Ökningen kommer huvudsakligen från

OAO Fortums effektiviseringsprogram och en högre marginal på elförsäljningen.

Den ekonomiska krisens utmaningar

OAO Fortum är verksam i Tiumen- och Tjeljabinskområdena i Ural och västra Sibirien där den snabba utvecklingen inom industri- och byggbranscherna har ökat efterfrågan på el. Men den ekonomiska kris som drabbade Ryssland i slutet av 2008 påverkade kraftigt elkonsumtionen i området. I Tiumenområdet, där industriproduktionen domineras av olje- och gasindustrier, var efterfrågan på el 2009 på samma nivå som under 2008. Samtidigt finns det tecken på att efter-

Nyckeltal

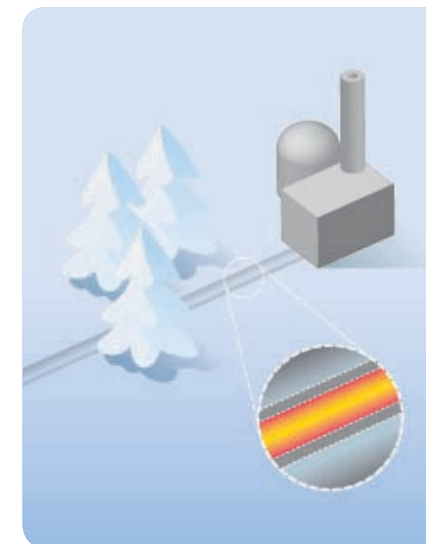
milj. euro	2009	2008	Förändring %
Omsättning	623	489	27,4
kraftförsäljning	390	332	17,5
värmeförsäljning	219	141	55,3
övrig försäljning	14	16	-12,5
Rörelseresultat	-26	-91	71,4
Jämförbart rörelseresultat	-26	-92	71,7
Operativt kapital (vid periodens slut)	2 248	2 205	2,0
Avkastning på operativt kapital, %	-0,3	-3,7	91,9
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	-0,3	-3,8	92,1
Bruttoinvesteringar	218	1 748	-87,5
Antal anställda ¹⁾ , 31.12.	4 090	7 262	-43,7

¹⁾ 1 januari 2009 flyttades cirka 1 100 anställda över från division Russia till division Power.

* Exklusive OJSC Kurgan Generating Company i Kurgan, Ryssland, där Fortum har beslutat att sälja sitt aktieinnehav. Fortum räknar med att avsluta affären och överföra ägandet under första halvåret 2010.

➔ Förbättrad energieffektivitet i Tjeljabinsk

Fortum och förvaltningen för Tjeljabinskregionen har kommit överens om omfattande samarbete inom området för energieffektivitet. Den största insatsen enligt programmet är en automatisering och uppgradering av fjärrvärmesystemet i Tjeljabinsk, vilket kommer att minska energiförlusterna med över 30 % i området samt påtagligt minska bränsleförbrukning och utsläpp. Det är unikt i Ryssland med ett projekt i denna storlek. Projektet kommer delvis att finansieras genom höjda avgifter för fjärrvärme, som är kontrollerade av regionens förvaltning. När projektet är färdigt kommer konsumenterna få billigare leveranser av fjärrvärme med hög leveranssäkerhet.

frågan i Tjeljabinskområdet, som domineras av stålindustri, har återhämtat sig. Där har den årliga ökningen under fjärde kvartalet 2009 varit cirka 6 % medan efterfrågan minskade cirka 12 % under tredje kvartalet.

Värmepriserna är reglerade och sätts av lokala myndigheter inom de gränser som anges på federal nivå. På grund av de sociala följderna som den ekonomiska krisen har orsakat har värmepriserna legat på en ohållbart låg nivå i de områdena där OAO Fortum är verksamt.

På grund av utvecklingen har OAO Fortum vidtagit åtgärder för att minska kostnaderna och öka effektiviteten. I enlighet med Fortums strategi och inom ramen för att rekonstruera verksamheten avslutade OAO Fortum den 1 juli 2009 sitt olönsamma avtal med staden Tiumen gällande driften av det lokala fjärrvärmånätet. 750 anställda flyttades över till en ny fjärrvärmeoperatör i Tiumen och totalt reducerades antalet anställda hos OAO Fortum och dess dotterbolag med 2 000 personer. Detta uppnåddes bland annat genom att centralisera många funktioner och genom att optimera samt rationalisera processer.

OAO Fortums investeringsprogram

OAO Fortums pågående investeringsprogram kommer att öka kraftproduktionskapaciteten från nuvarande 2 800 MW till 5 050 MW. Under 2010 ska tre projekt i programmet slutföras. Värdet av den resterande delen av programmet,

beräknat på växelkursen vid årsskiftet 2009, uppskattas till 1,8 miljarder euro från och med januari 2010.

På grund av det minskade kraftbehovet ser för närvarande den ryska regeringen över investeringsprogrammen för de elproducerande företagen. Fortum har bekräftat sitt åtagande att uppfylla OAO Fortums investeringsprogram. Däremot är vissa projekt, som är uppskjutna med 1-3 år, föremål för granskning med gynnsamma framtidsutsikter.

➔ *Läs mer på sidan 33.*

Fokus på miljö, hälsa och arbetsmiljö

OAO Fortum kommer att fortsätta sitt arbete för yttre miljö, hälsa och arbetsmiljö (EHS) i syfte att uppnå en standard i nivå med Fortums europeiska anläggningar. Under 2009 skapades en ny organisation för miljö, hälsa och arbetsmiljö för OAO Fortum. Målet är att få certifieringen ISO 14001 år 2012.

Inom området för teknikutveckling har effektivitetsförbättringar inom fjärrvärmens en hög prioritet då det finns en mycket stor potential för energibesparingar och lägre utsläpp. Arbetet för att minska riskerna för att medarbetarna blir utsatta för asbest har påbörjats och enligt plan ska all asbest tas bort eller kapslas in till slutet av 2015 för att helt förhindra exponering av asbestdamm. Ett annat fokusområde handlar om att minska utsläppen av rökgas, partiklar och svaveldioxid.

Under 2009 satte OAO Fortum igång ett ambitiöst hälso- och arbetsmiljöprogram som gäller alla anläggningar och medarbetare. Målet med programmet är att börja tillämpa Fortums sätt att arbeta med arbetsmiljö år 2012. Under året utrustades alla OAO Fortums medarbetare med nödvändig skyddsutrustning och med nya arbetskläder som uppfyller Fortums standard. Utvecklingen av en regelbunden EHS-rapportering, baserad på Fortums rapportering, har påbörjats. Dessutom har ett omfattande utbildningsprogram som berör alla medarbetare utvecklats.

Reformen av energisektorn fortskrider

Ett av de viktigaste antagandena i förvärvet av OAO Fortum är att den ryska reformen av energisektorn fortskrider. Som tidigare meddelats har andelen kraft som sålts med konkurrensmässiga priser ökat från 30 % till 50 % den 1 juli 2009 och från 50 % till 60 % i början 2010. Andelen ska öka från 60 % till 80 % i början av juli 2010 och grossistmarknaden för elhandel förväntas vara helt avreglerad år 2011.

Reglerna för den långsiktiga kapaciteten på marknaden övervägs för närvarande av den ryska regeringen och ett beslut väntas före utgången av år 2010.

OAO Fortum kommer att fortsätta vara ett viktigt fokusområde

I Ryssland kommer Fortum att koncentrera sig på att utveckla OAO Fortum och

få de lokala produktionsenheterna att komma upp till en nivå närmare Fortums övriga tillgångar. Fortum är övertygad om att överföringen av kompetens till de ryska kraft- och värmeproduktionsanläggningarna leder till att både energi- och miljöeffektivitet kan förbättras.

Förvärvet av OAO Fortum skapar en plattform för tillväxt på den fjärde största energimarknaden i världen. Som en strategisk industriell investerare bekräftar Fortum sitt åtagande för en långsiktig verksamhet i Ryssland.

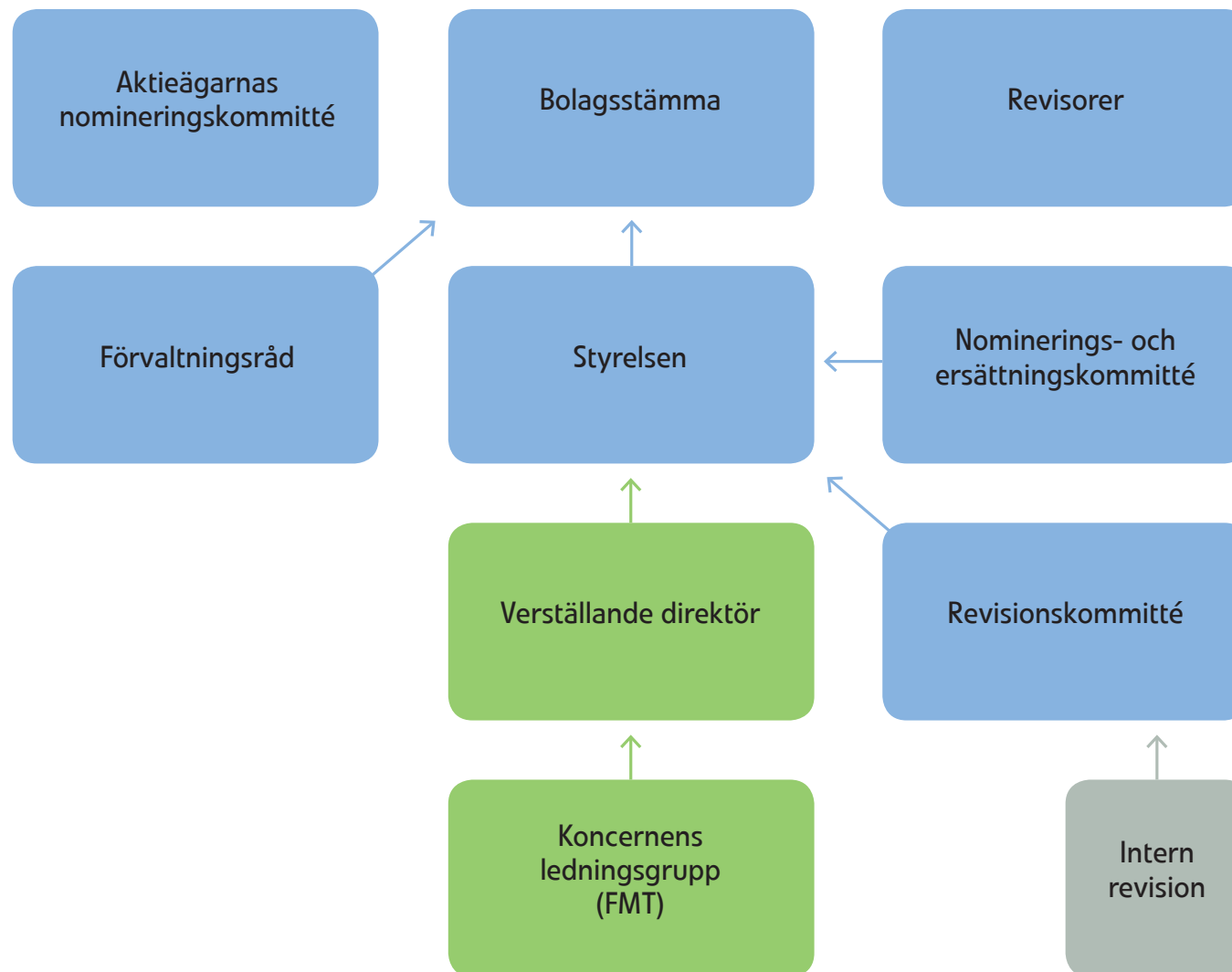
DET GENOMSNITTLIGA DELTAGANDET VID SAMTLIGA STYRELSEMÖTEN VAR **95 %**

En väldefinierad och transparent bolagsstyrning ger en god bas för en ansvarsfull, värdeorienterad företagsverksamhet och -övervakande funktioner. Det är ett krav som är till nytta för Fortums aktieägare, den finansiella marknaden, affärspartners, anställda och allmänheten. Bolagsstyrningens mål är att skydda aktieägarnas rättigheter, öka tydligheten, underlätta styrelsens arbete och svara för effektivt upprätthållande av lagar och regleringar.

KAPITEL 6 FÖRVALTNING

Koncernstyrelsens och den verkställande direktörens skyldighet att administrera och leda företaget regleras i den finländska aktiebolagslagen som kompletteras av den finländska koden för bolagsstyrning. På följande sidor presenteras Fortums bolagsstyrningsrapport, så som förordnas i koden för bolagsstyrning, samt information om ledningens ersättningar och en presentation av ledningen.

⊕ Fortums insideradministration presenteras på företagets webbplats www.fortum.se/insideradministration.

Bolagsstyrningsrapport

Bolaget styrs enligt finländsk lag, bolagets bolagsordning och den finländska koden för bolagsstyrning, som publicerades 2008. Den här bolagsstyrningsrapporten har utarbetats enligt Rekommendation 51 i koden och kapitel 2, paragraf 6 i lagen för värdepappersmarknaden. Bolagsstyrningsrapporten utfärdas separat från bolagets verksamhetsberättelse.

Fortum följer reglerna för NASDAQ OMX Helsinki Ltd, där bolaget är noterat, och de regler och bestämmelser som den finländska finansinspektionen satt upp. Fortums huvudkontor finns i Esbo, Finland.

Bolaget följer den finländska koden för bolagsstyrning, med undantag för Ilona Ervasti-Vaintola, ledamot i revisionskommittén och riskkommittén, som har blivit beroende av bolaget under hösten 2009 (korsvis övervakningsförhållande) och att styrelsens nominerings- och ersättningskommitté inte är involverad i nomineringsprocessen till bolagsstyrelsen. För detta ändamål har bolagsstämman inrättat en särskild

nomineringskommitté bland aktieägarna. *Koden för bolagsstyrning finns på Värdepappersmarknadsföreningens webbplats (www.cgfinland.fi).*

Fortum utarbetar konsoliderade bokslut och delårsrapporter i enlighet med den internationella redovisningsmetod (IFRS) som antagits av EU, lagen för värdepappersmarknaden samt den finländska finansinspektionens gällande normer och reglerna för NASDAQ OMX Helsinki Ltd. Koncernens verksamhetsberättelse och moderbolagets årsredovisning utarbetas enligt den finländska bokföringslagen och efter den finländska bokföringsnämndens åsikter och riktlinjer. Revisionsberättelsen omfattar verksamhetsbe-

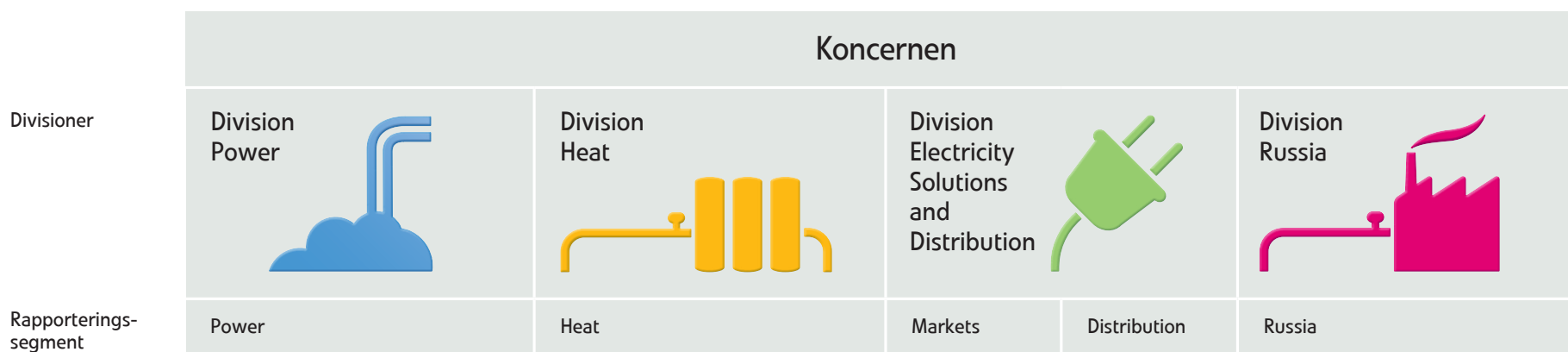
rättelse, koncernens bokslut och moderbolagets årsredovisning.

Koncernens organisation

De beslutsfattande organ som sköter och övervakar koncernens förvaltning och verksamhet är den ordinarie bolagsstämman, förvaltningsrådet, styrelsen med dess två utskott samt verkställande direktören biträdd av Fortums ledningsgrupp. Styrelsen övervakar bolagets resultat, ledning och organisation. Förvaltningsrådet, styrelsen och koncernens ledningsgrupp är separata organ, och ingen person är ledamot i mer än ett av dem.

Det dagliga ansvaret för verksam-

Fortums finansiella rapporteringsstruktur

heten på koncernnivå vilar på verkställande direktören biträdd av koncernens ledningsgrupp och på divisionsnivå finns en divisionschef biträdd av respektive enhets ledningsgrupp.

Bolagsstämma

Aktieägarnas rätt att fatta beslut i bolagsfrågor utövas på en i laga ordning sammankallad bolagsstämma av de aktieägare som är närvarande, eller av deras befullmäktigade ombud. Enligt bolagsordningen och den finländska koden för bolagsstyrning ska styrelsen utfärda kallelse till ordinarie bolagsstämma. Kallelsen utfärdas tidigast två månader och senast 21 dagar innan den ordinarie bolagsstämman genom meddelande i två dagstidningar som styrelsen väljer.

Ordinarie bolagsstämma hålls en gång om året, senast i juni månad. En extra bolagsstämma hålls då styrelsen eller förvaltningsrådet finner anledning till detta eller när lagen föreskriver att ett sådant möte måste hållas.

Aktieägarnas nomineringskommitté

Genom beslut på Fortums ordinarie bolagsstämma utsågs aktieägarnas nomineringskommitté som ska förbereda förslag på styrelseledamöter och deras ersättning inför nästa ordinarie bolagsstämma. Kommittén består av representanter för de tre största aktieägarna samt två expertledamöter: styrelsens ordförande och ytterligare en represen-

tant som väljs av styrelsen bland dess ledamöter och som saknar koppling till bolagets större aktieägare. De tre aktieägare vars andel av totala antalet röstberättigade aktier i bolaget var störst den 2 november 2009 hade rätt att utse de ledamöter som ska representera aktieägarna i kommittén. Om en aktieägare inte skulle ha velat utnyttja sin rätt att utse ledamöter skulle rätten ha gått vidare till den nästkommande aktieägaren. De största aktieägarna fastställdes utifrån den ägarinformation som fanns dokumenterad i aktieägarregistret.

Följande personer valdes till aktieägarnas nomineringskommitté i november 2009: Pekka Timonen, generaldirektör, Statsrådets kansli, avdelningen för ägarstyrning, Harri Sailas, verkställande direktör, Ömsesidiga Pensionsförsäkringsbolaget Ilmarinen och Jorma Huuhtanen, generaldirektör, Folkpensionsanstalten. Matti Lehti, Fortums styrelseordförande, fungerade som expertledamot. Dessutom har Fortums vice styrelseordförande, Sari Baldauf, nominerats som expertmedlem.

På mötet den 1 februari 2010 fattade aktieägarnas nomineringskommitté beslut om att föreslå att följande personer väljs till styrelsen på den ordinarie bolagsstämman som äger rum den 25 mars 2010: Matti Lehti som ordförande, Sari Baldauf som vice ordförande och som ledamöter Esko Aho, Ilona Ervasti-Vaintola, Birgitta Johansson-Hedberg, Christian

Ramm-Schmidt och Joshua Larson.

Förvaltningsrådet

Förvaltningsrådet ansvarar för att aktieägarnas intressen tillvaratas.

Ledamöterna i förvaltningsrådet, dess ordförande och vice ordförande väljs av den ordinarie bolagsstämman för ett år i taget. En person som uppnått 68 års ålder kan inte väljas till ledamot av förvaltningsrådet. Förvaltningsrådet består av minst sex och högst tolv ledamöter. I februari 2010 var antalet ledamöter 11. På förvaltningsrådets möten deltog även tre personalrepresentanter som inte är ledamöter i förvaltningsrådet. Mer än hälften av förvaltningsrådets medlemmar måste vara närvarande för att mötet ska vara beslutsmässigt. Under 2009 hade förvaltningsrådet fem möten. Genomsnittlig närvaro vid mötena var 83,5 %.

Representanter för de anställda i Fortums förvaltningsråd var Jouni Koskinen, Tapio Lamminen (ersattes av Kari Ylikauppila från 1 september 2009) och Sebastian Elg. Nuvarande personalrepresentanters mandat upphör i slutet av 2010.

Styrelsen

Styrelsen ansvarar för koncernens förvaltning och för att verksamheten följer gällande lagar och förordningar, däribland den finländska aktiebolagslagen, Fortums bolagsordning, de anvisningar som har getts av bolagsstämman

Den ordinarie bolagsstämmans uppgift är bland annat att:

- ▶ Anta bokslut och koncernbokslutet
- ▶ Besluta om utdelningsbara medel
- ▶ Välja ledamöter till förvaltningsrådet och styrelsen
- ▶ Besluta om ansvarsfrihet för förvaltningsrådet och styrelsen samt för den verkställande direktören
- ▶ Besluta om ersättning till förvaltningsrådet, styrelsen och revisorerna
- ▶ Välja en revisor.

Förvaltningsrådets huvudsakliga uppgifter är att:

- ▶ Övervaka hur bolaget sköts av styrelsen och verkställande direktören
- ▶ Ge sitt utlåtande om bokslutet och revisionsberättelsen till den ordinarie bolagsstämman
- ▶ Diskutera förslag som framförts av styrelsen rörande ärenden som innebär avsevärd nedskärning eller expansion av bolagets verksamhet eller en väsentlig ändring av bolagets organisation.

och de riktlinjer som utfärdats av förvaltningsrådet. Styrelsens ansvar beskrivs i styrelsens arbetsordning. Styrelsen består av fem till åtta ledamöter som väljs för en ettårsperiod vid den ordinarie bolagsstämman. Ettårsperioden löper ut i slutet av den första ordinarie bolagsstämman efter valet. Mer än hälften av ledamöterna måste vara närvarande för att styrelsen ska vara beslutsmässig. En person som fyllt 68 år kan inte väljas in i styrelsen.

Under 2009 hade styrelsen elva möten, av vilka två var telefonkonferenser. Det genomsnittliga deltagandet vid samtliga styrelsemöten var 95,4 %. Utöver styrning och övervakning av bolagets opera-

tiva och finansiella utveckling var årets huvudsakliga diskussionsämnen Fortums strategi och finansiella ställning samt risker och finansiell rapportering. Till huvudfrågorna hörde också utnämningen av en ny verkställande direktör, den nya verksamhetsorganisationen, Lovisa 3-ansökan och andra kärnkraftsärenden, OAO Fortums integration i Ryssland och investeringar i nya kraft- och värmeverksamheter samt avyttringsfrågor. Under året följde styrelsen noga utvecklingen på elmarknaden i de nordiska länderna, i Europa och i Ryssland samt implementeringen av Fortumkoncernens nya verksamhetsorganisation. Styrelsen fortsatte även hantera ärenden avseende

hållbar verksamhetsutveckling samt ledningens prestationer och ersättning.

Samtliga ledamöter i styrelsen, med undantag av Ilona Ervasti-Vaitola (som är beroende av bolaget), är oberoende av bolaget och de betydande aktieägarna i bolaget. Verkställande direktören, finansdirektören och chefsjuristen (som är styrelsens sekreterare) deltar regelbundet i styrelsemötena. Andra medlemmar i Fortums ledningsgrupp deltar när så krävs för att förse styrelsen med information eller på inbjudan av styrelsen.

Styrelseordföranden förbereder tillsammans med verkställande direktören de ärenden som ska behandlas och de beslut som ska fastställas under styrelsemötena.

Styrelsens arbetsordning

Styrelsen har godkänt en arbetsordning som ska styra arbetet. En sammanfattning av arbetsordningens huvudinnehåll visas på nästa sida.

Utvärdering av styrelsen

Styrelsen gör en årlig utvärdering av det egna arbetet för att ytterligare utveckla arbetet i styrelsen. Bedömningsprocessen analyserar effektiviteten i arbetet, styrelsens storlek och sammansättning, förberedandet av dagordningen och dess nivå och öppenhet för diskussioner, samt ledamöternas förmåga att bidra till en oberoende bedömning.

Vid bolagsstämman 2009 valdes följande personer in i förvaltningsrådet med ett förordnande på ett år:

Namn	Födelseår	Utbildning	Huvudsysselsättning
Ordförande Markku Laukkanen	1950	Pol. mag.	Riksdagsledamot
Vice ordförande Sanna Perkiö	1962	Tekn. dr.	Riksdagsledamot
Martti Alakoski	1953		Fackföreningsordförande
Tarja Filatov	1963		Riksdagsledamot
Sampsa Kataja	1972	Jur. kand.	Riksdagsledamot
Kimmo Kiljunen	1951	Pol. mag.	Riksdagsledamot
Katri Komi	1968	Agr. mag.	Riksdagsledamot
Panu Laturi	1972	Pol. mag.	Generalsekreterare, Gröna Förbundet i Finland
Juha Mieto	1949		Riksdagsledamot
Jukka Mäkelä	1960	Civ.ing.	Riksdagsledamot
Helena Pesola	1947	Pol. mag.	Direktör, FPA

På den ordinarie bolagsstämman 2009 valdes följande sex personer till styrelsen:

Namn	Födelseår	Utbildning	Huvudsysselsättning
Ordförande Matti Lehti	1947	Ekon. dr.	Direktör
Vice ordförande Sari Baldauf	1955	Ekon. mag.	Direktör
Esko Aho	1954	Pol. mag.	Executive Vice President, Corporate Relations and Responsibility, Nokia Corporation
Ilona Ervasti-Vaitola	1951	Jur. kand., häradsbörjning	Koncernens chefsjurist, direktör för juridiska ärenden, Sampo Abp:s styrelsesekreterare, medlem i koncernens ledningsgrupp.
Birgitta Johansson-Hedberg	1947	Fil. kand., psykolog	Direktör
Christian Ramm-Schmidt	1946	dipl. ekon.	Senior Partner, Merasco Capital Ltd.

Koncernstyrelsens huvudsakliga uppgifter:

- ▶ Strategisk utveckling och styrning av bolagets verksamhet och verksamhetsområden
- ▶ Kontroll av att verksamheten följer gällande lagar och förordningar, bolagets bolagsordning och de riktlinjer som har getts av förvaltningsrådet
- ▶ Fastställande av utdelningspolicyn
- ▶ Säkerställande av att redovisningen och ekonomin administreras på rätt sätt
- ▶ Utnämning av den högsta ledningen
- ▶ Övervakning av centrala risker samt förmedling av information till verkställande direktören om hur dessa ska hanteras
- ▶ Fastställande av den årliga verksamhetsplanen
- ▶ Godkännande av delårsrapporter, koncernbokslut, verksamhetsberättelser och moderbolagets årsbokslut
- ▶ Verkställande av de arbetsuppgifter för bolagets styrelse som anges i aktiebolagslagen samt i bolagsordningen
- ▶ Beslut om större investeringar, avyttringar och affärstransaktioner
- ▶ Val av ledamöter till styrelsekommittéerna.

Utvärdering av styrelsens arbete:

- ▶ Årlig självutvärdering.

Rutiner för styrelsemöten:

- ▶ Sammanfattas enligt tidigare överenskommet schema för att diskutera angivna ärenden och andra frågor när ett möte bedöms vara nödvändigt
- ▶ Ordföranden fastställer dagordningen utifrån förslag från de andra styrelsemedlemmarna, verkställande direktören och styrelsens sekreterare
- ▶ Ordföranden ska sammankalla ett möte om en styrelseledamot eller verkställande direktören vill att ett särskilt ärende ska behandlas
- ▶ Handläggning av rapporter från styrelsekommittéerna och verkställande direktören
- ▶ Underlag ska vara ledamöterna tillhanda fem dagar före varje möte.

Styrelsens kommittéer

Styrelsen har utsett en revisions- och riskkommitté samt en nominerings- och ersättningskommitté, med vardera tre ledamöter. Alla ledamöter i dessa kommittéer är styrelseledamöter. Ledamöterna utses för ett år i taget och förordnandet löper ut i slutet av första ordinarie bolagsstämman efter valet. Alla ledamöter i styrelsen har rätt att delta i kommittéernas möten. Styrelsens sekreterare fungerar också som sekreterare i kommittéerna. Styrelsen har antagit skriftliga direktiv för kommittéerna. Huvudinnehållet i dessa regler beskrivs nedan.

Revisions- och riskkommittén

Revisions- och riskkommittén hjälper styrelsen att fullgöra sina tillsynsskyldigheter i enlighet med de uppgifter som specificeras för revisionskommittéer i den finländska koden för bolagsstyrning.

Revisions- och riskkommittén granskar årligen sina direktiv, godkänner direktiven och planen för den interna revisionen och utför en självutvärdering av sitt arbete. Dessutom har kommittén regelbundna möten med de externa revisorerna för att diskutera revisionsplanen, revisionsberättelsen samt resultatet av revisionen.

Revisions- och riskkommittén rapporterar regelbundet sitt arbete till styrelsen efter varje möte.

Efter bolagsstämman i april 2009 valde styrelsen bland de egna ledamöterna Birgitta Johansson-Hedberg till ordförande i revisions- och riskkom-

mittén samt Ilona Ervasti-Vaintola och Christian Ramm-Schmidt till ledamöter.

Kommittén höll fem möten under 2009. Det genomsnittliga deltagandet vid samtliga möten var 93,3 %. Även externa revisorer, finansdirektören, chefen för internrevisionen, bolagets controller och chefsjurist i egenskap av kommitténs sekreterare samt andra parter som bjudits in av kommittén var regelbundna deltagare på kommitténs möten.

Till årets huvudfrågor hörde granskning av delårsrapporter, finansiella rapporter, rapporter och policier från internrevision och riskhantering samt bolagsstyrningsrapporten, övervakning av vissa viktiga projekt, bland annat integrationen av OAO Fortum i Ryssland, förberedelse av en rekommendation för val av extern revisor samt efterlevnad av regler och utveckling av interna kontroller.

Nominerings- och ersättningskommittén

Efter bolagsstämman i april 2009 valde styrelsen bland de egna ledamöterna Matti Lehti till ordförande i nominerings- och ersättningskommittén samt Esko Aho och Sari Baldauf till ledamöter. Kommittén höll möte sex gånger under 2009. Deltagandet vid samtliga möten var 94,4 %. Andra regelbundna deltagare vid kommitténs möten var verkställande direktören, personaldirektören och chefsjuristen i egenskap av kommitténs sekreterare.

Arbetsordning för revisions- och riskkommittén:

- ▶ Följa med bokslutsrapporteringsprocessen
- ▶ Övervaka den finansiella rapporteringsprocessen
- ▶ Följa med effektiviteten av bolagets internkontroll, eventuell internrevision och riskhanteringsystemen
- ▶ Behandla den beskrivning av de viktigaste delarna av internkontroll och riskhantering som rör den finansiella rapporteringsprocessen, som ingår i bolagets bolagsstyrningsrapport.
- ▶ Följa med den lagstadgade revisionen av bokslutet och koncernbokslutet
- ▶ Bedöma den lagstadgade revisorns eller revisionsfirmans oberoende, särskilt de tilläggstjänster de erbjuder åt det företag som ska revideras
- ▶ Förbereda via styrelsen förslag om val av revisor som aktieägarna ska ta ställning till vid ordinarie bolagsstämma
- ▶ Granska bolagsstyrningsrapport
- ▶ Övervaka bolagets finansiella ställning
- ▶ Godkänna instruktionerna för den interna revisionen
- ▶ Granska planer och rapporter för den interna revisionen
- ▶ Vara i kontakt med revisorn och granska de rapporter revisorn skapar för kommittén.

Arbetsordning för nominerings- och ersättningskommittén:

- ▶ Diskutera, bedöma och lämna förslag för koncernens och koncernledningens lönestruktur och bonus- och incitamentprogram
- ▶ Övervaka bonussystemens funktion för att säkerställa att ledningens bonus-system gör att bolagets mål uppnås och att de baseras på personliga prestationer
- ▶ Upprätta nomineringsförslag till styrelsen vad gäller nomineringsfrågor rörande verkställande direktör och den ledning som rapporterar direkt till verkställande direktören
- ▶ Utvärdera prestationerna för den verkställande direktören och den ledning som rapporterar direkt till den verkställande direktören.

Kommittén rapporterar sitt arbete till styrelsen regelbundet efter varje möte.

Till huvudfrågorna under året hörde utnämning av verkställande direktör, ny verksamhetsorganisation för Fortum-koncernen, utvärdering av högsta ledningens prestationer och ersättning samt angivande av mål för koncernens ledningsgrupp.

Verkställande direktören

Verkställande direktören har till uppgift att leda koncernens verksamhet och förvaltning i enlighet med den finländska aktiebolagslagen och relaterad lagstiftning, samt enligt styrelsens anvisningar. Civilingenjör och ekonomie magister Tapio Kuula (född 1957) har varit verkställande direktör sedan maj 2009.

Verkställande direktören bitrads av Fortums ledningsgrupp. Verkställande direktörens insatser utvärderas årligen av styrelsen. Utvärderingen baseras på objektiva kriterier, bland annat bolagets resultat och i vilken utsträckning verkställande direktören har lyckats uppnå de mål som styrelsens nominerings- och ersättningskommitté tidigare har satt upp.

Fortums ledningsgrupp och organisation

För närvarande består Fortums ledningsgrupp av nio personer, inklusive den verkställande direktören som övriga medlemmarna rapporterar till. Chefsjuristen fungerar som sekreterare i ledningsgruppen. Ledningsgruppen

träffas regelbundet en gång i månaden. Dessutom hålls möten rörande strategi- och verksamhetsplanering, liksom resultatuppföljning och personalfrågor som chefsutvärderingar.

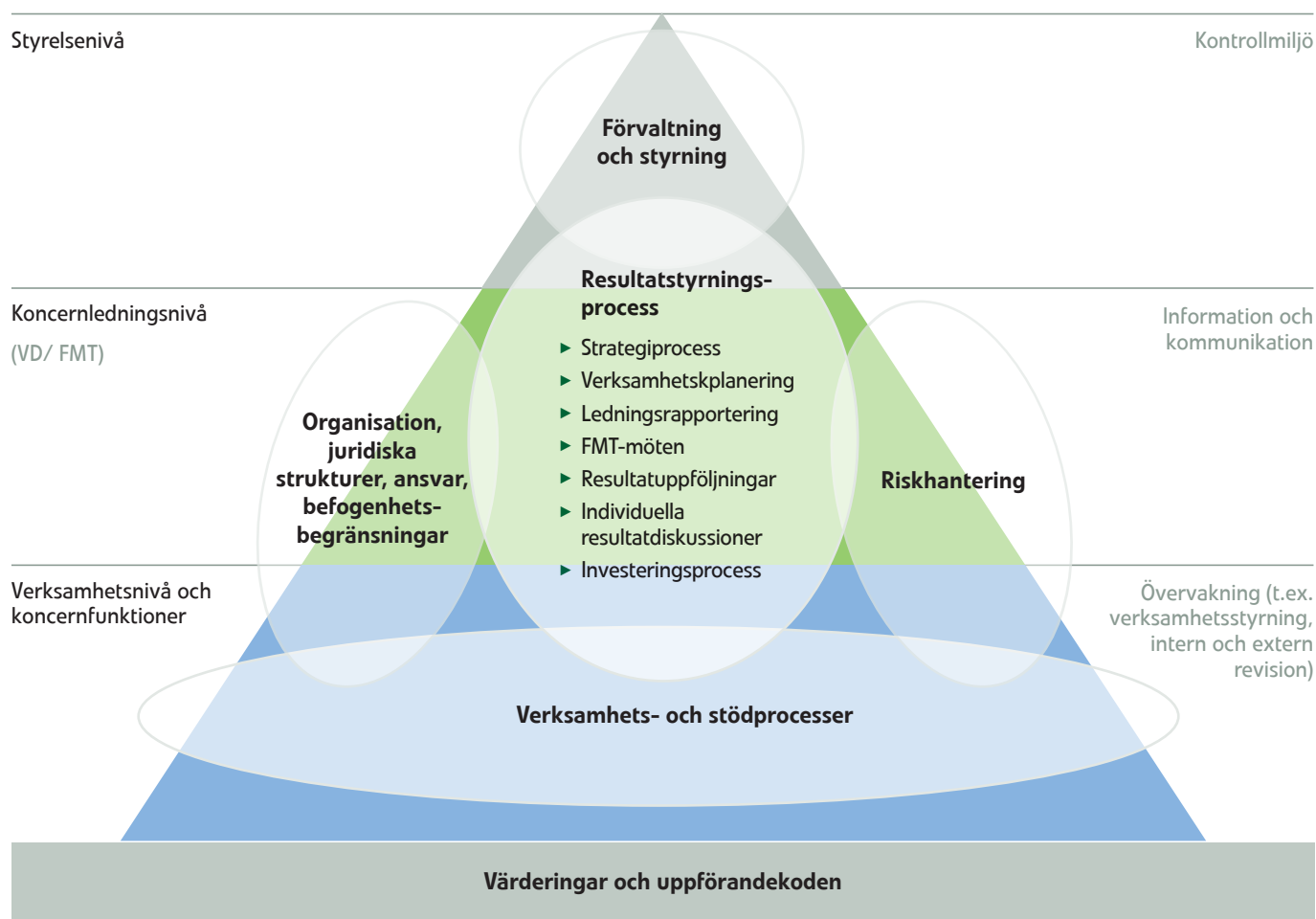
Till ledningsgruppens uppgifter hör fastställande av strategiska mål, förberedelse av koncernens årliga affärsplan, resultatuppföljning, investeringsplanering och uppföljning samt beslut om sammanslagningar, förvärv och avyttringar enligt befogenhet. Varje medlem av ledningsgruppen ansvarar för den dagliga verksamheten och genomförandet av verksamhetsbeslut inom hans/hennes respektive organisationer.

Fortum omorganiserade verksamhetsstrukturen till fyra divisioner och fyra stabsfunktioner för att öka organisationens effektivitet, resultatansvar och enkelhet. Ändringen trädde i kraft 1 oktober 2009.

De nya divisionerna är Power, Heat, Russia och Electricity Solutions and Distribution. Division Power består av Fortums produktion av kraft samt fysisk och finansiell handel. Dessutom erbjuder divisionen drift-, underhåll- och utvecklingstjänster för kraftverk samt experttjänster för kraftproducenter. Division Heat består av kraftvärmeproduktion, fjärrvärmeverksamhet och värmelösningar till företagskunder. Division Electricity Solutions and Distribution ansvarar för elförsäljning och ellösningar samt eldistribution. Divisionen består av två affärsområden: Distribution och

Fortums ramverk för internkontroller

Markets. Division Russia består av kraft- och värmeproduktion samt försäljning i Ryssland. I divisionen ingår OAO Fortum och Fortums mer än 25 % andel i TGC-1.

Stabsfunktionerna på koncernnivå består av ekonomi, samhällsrelationer och hållbar utveckling, personal, strategi och FoU.

Internrevision

Fortums internrevision ansvarar för att bedöma och säkerställa lämpligheten och effektiviteten hos de interna kontrollerna i bolaget. Dessutom utvärderar den olika verksamhetsprocessers effektivitet, riskhanterings tillräcklighet och efterlevnaden av lagar, bestämmelser och interna instruktioner.

Revisionsverksamheten är baserad på de internationella yrkesstandarderna för internrevision.

Bolagets internrevision är fristående från divisionerna och övriga enheter inom Fortum. Den rapporterar till koncernstyrelsens revisions- och riskkommitté samt i administrativt syfte till finansdirektören. Syftet, behörigheten och ansvarsområdet för bolagets internrevision definieras formellt i ett verksamhetsdirektiv. Revisions- och riskkommittén godkänner verksamhetsdirektivet och den årliga revisionsplanen.

Externrevision

Bolaget har en revisor, som ska vara en revisionsfirma godkänd av Centralhandelskammaren i Finland. Revisorns

förordnande löper ut i slutet av den första ordinarie bolagsstämma som följer på valet.

På Fortums bolagsstämma den 7 april 2009 valdes Deloitte & Touche som revisor med Mikael Paul, auktoriserad revisor, som huvudansvarig.

Internkontroll och riskhanteringssystem för den finansiella rapporteringen

System för riskhantering och internkontroll Fortums styrelse godkänner koncernens riskpolicy i vilken mål, principer och ansvarsfördelning för riskhantering i koncernen fastställs och Fortums

riskhanteringsprocess definieras.

Fortums riskhanteringsprocess ingår även i internkontrollerna, och kontrollstrukturen på processnivå har skapats utifrån en riskbaserad synvinkel. Samma synsätt används också för den finansiella rapporteringsprocessen. Fortums ramverk för internkontroller bygger till stora delar på ramverket som infördes av Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO).

⊕ Läs mer om Fortums riskhanteringsprocess och största risker i det engelskspråkiga bokslutet, som finns att läsa på www.fortum.se/investerare

Kontrollmiljö

Fortum har ett internt kontrollsystem som ger stöd vid tillämpningen av stra-

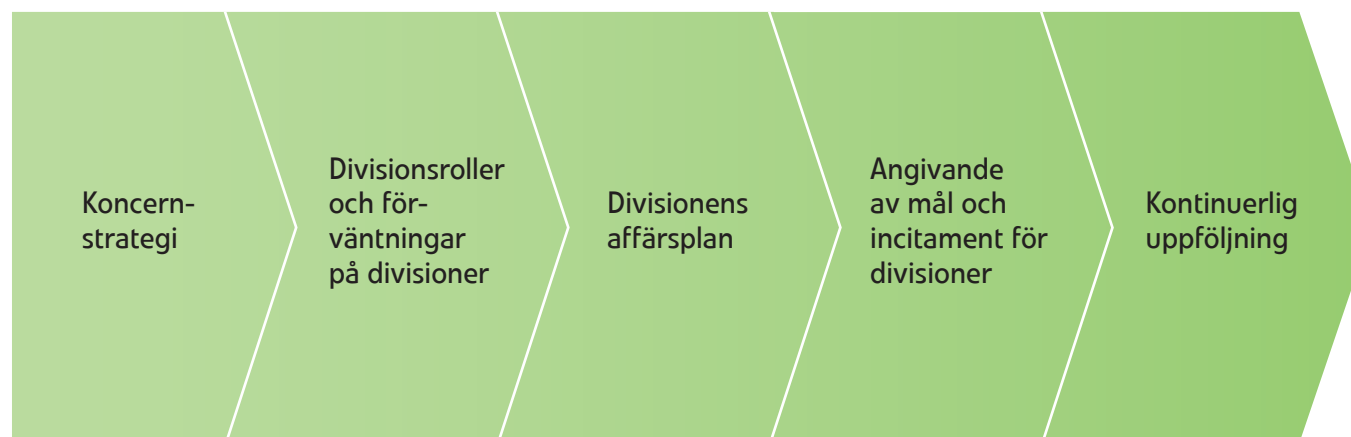
tegin och säkerställer att regler efterföljs. Värderingar och uppförandekod utgör stommen för internkontrollerna. Ramverket består av strukturer på koncernnivå, processer på företagsnivå samt kontroller på verksamhets- och stödprocessnivå. Revisions- och riskkommittén, som utses av styrelsen, ansvarar för risktillsynen inom koncernen. Corporate Risk Management är en oberoende funktion hos finansdirektören som leds av en Chief Risk Officer som rapporterar riskexponeringen varje vecka och månad till finansdirektören och verkställande direktören och regelbundet till revisions- och riskkommittén samt upprätthåller bolagets

ramverk för riskhantering. Ägarskapet för den övergripande kontrollstrukturen för finansrapporteringsprocessen ligger hos enheten koncernkontroll och redovisning under ledning av corporate controllern, som är en del av finansdirektörens stab.

Riskbedömning

Som en del av Fortums riskhanteringsprocess identifieras och analyseras årligen risker som rör den finansiella rapporteringen. Dessutom analyseras och åtgärdas alla nya risker i takt med att de identifieras. Kontrollriskbedömningen utgjorde grunden när ramverket för internkontroll på processnivå skapades

Fortums resultatstyrningsprocess

och samma sak gäller för kontrollpunkterna som förebygger fel i den finansiella rapporteringsprocessen. Resultaten från kontrollriskbedömningen och kontrollerna på processnivå har rapporterats till revisions- och riskkommittén. Kontrollramverket har inte förändrats under 2009, men ansvaret för att implementera det har setts över som en del av omorganisationen.

Kontrollaktiviteter

Fortums organisation är fortfarande decentraliserad och befogenheter och ansvar har i hög grad delegerats till divisionerna i form av kontrollansvar även om vissa områden som riskkontroll för råvarumarknaden har blivit mer centraliserad i den nya organisationen. Varje division har sin egen personal och andra resurser. Kontrollaktiviteter tillämpas inom alla verksamhetsprocesser och ur ett finansiellt rapporteringsperspektiv sörjer de för att eventuella fel eller avvikelser förebyggs, upptäcks och korrigeras. Fortums policystruktur säkerställer att alla aktiviteter styrs upp.

Controllerhandboken anger riktlinjerna för finansiell rapportering. Enheten för koncernkontroll och redovisning definierar utformningen av kontrollpunkterna och interna kontroller bevakar hela processen för finansiell rapportering. Den del av organisationen som ansvarar för att kontrollerna utförs ansvarar också för effektiviteten

av kontrollerna. Det finns kontroller på transaktionsprocessnivå och periodiska kontroller. De periodiska kontrollerna är kopplade till processerna för månads- och årsrapporteringarna och innefattar uppgörelser och analytiska granskningar som säkerställer de finansiella rapporternas riktighet.

Information och kommunikation

I controllerhandboken ingår redovisnings- och investeringsmanualer, rapporteringsinstruktioner samt handlingsprogram. Allt är samlat på intranätet och tillgängligt för alla som är involverade i processen för finansiell rapportering. Dessutom anordnar enheten för koncernkontroll och redovisning samt enheten för riskhantering regelbundna möten där information om processer och tillvägagångssätt utbyts för att säkerställa enhetlig tillämpning av processerna. Investerarrelationer och Koncernkommunikation ansvarar för instruktionerna för hur ekonomisk information sprids tillsammans med Koncernkontroll.

Uppföljning

Finansiella resultat följs upp i månadsrapporteringen. Dessutom ingår kvartalsvisa möten för resultatuppföljning med ledningen för koncernen och divisionerna i Fortums resultatstyrningsprocess för granskning av det finansiella resultatet. Resultatet granskas slutligen av revisions- och riskkommittén och av styrelsen.

Resultatuppföljningen har en övervakande roll också när det gäller att säkerställa att internkontrollerna fungerar. Som en del av Fortums ramverk för internkontroll har alla divisioner skyldighet att utvärdera effektiviteten av de kontroller de ansvarar för. När det gäller processen för finansiell rapportering ansvarar controllerteamet på divisions- och koncernnivå för denna bedömning. Dessutom granskar internrevisionen processen för finansiell rapportering.

Hur kontrollerna egentligen fungerar följs upp med en självvärderingsprocess och för vissa områden har ett korsvis test av kontroller införts under 2009.

Ersättningar

Den finländska koden för bolagsstyrning från 2008 kräver att Fortum-koncernen upprättar en löne- och ersättningsrapport. Dessutom utfärdade den finländska regeringens finanspolitiska ministerutskott, som representerar staten som ägare, i september 2009 anvisningar för hanteringen av premier och pensionsförmåner för företagsledningen i bolag där staten är ägare. Fortum beaktar både kodens och riktlinjernas rekommendationer i sina ersättningar.

Ersättningar inom Fortum följer Fortum-koncernens ersättningspolicy samt Fortums globala löne- och förmåns-policy. Koncernens ersättningspolicy tar hänsyn till bolagets finansiella resultat och externa marknadsuppgifter, där jämförelsegruppen framför allt innefattar motsvarande poster i liknande bolag. Ersättningsnivåerna beslutas av styrelsen. Ersättning till ledamöterna i förvaltningsrådet och styrelsen beslutas vid Fortums ordinarie bolagsstämma.

Fortum erbjuder konkurrenskraftig ersättning till koncernledning och övrig ledning för att attrahera och behålla bolagets nyckelpersoner i alla länder där Fortum är verksamt. Ersättningspaketen

innehåller konkurrenskraftiga grundlöner, ändamålsenliga förmåner och stimulerande kortsiktiga (STI) samt långsiktiga (LTI) incitamentsprogram.

Kortsiktiga incitamentsprogram (STI)

Fortums kortsiktiga incitamentsprogram är ett årligt bonusprogram som stöder koncernens värderingar, finansiella mål och strukturella förändringar, samt säkerställer att individuella resultatmål överensstämmer med målen för koncernen och divisionen. Alla Fortum-anställda omfattas av årsbonussystemet, undantaget vissa medarbetargrupper i Polen och Ryssland. Kriteri-

erna som används för att bestämma storleken på bonusen till den högsta ledningen (verkställande direktören och andra medlemmar i Fortums ledningsgrupp) fastställs årligen av styrelsen efter rekommendationer av styrelsens nominerings- och ersättningskommitté. Storleken på den årliga bonusen avgörs av koncernens finansiella resultat och hur väl individen lyckats uppnå de individuellt uppsatta målen. Den maximala bonusnivån till högsta ledningen är 40 % av personens årslön, inklusive löneförmåner.

För chefer med ansvar för divisioner är bonusprogrammet utformat så att det ska återspegla både divisionens och koncernens finansiella resultat. Kriterierna för hur det avgörs om en person lyckats nå sina personliga mål beslutas gemensamt av den anställde och hans eller hennes chef vid ett årligt målsamtal. Verkställande direktörens insatser utvärderas av styrelsen.

Under 2009 uppgick utbetalningarna av årsbonus till ledningsgruppen, inklusive både den nya och f.d. verkställande direktören, till 951 599 euro, vilket är 0,27 % av den sammanlagda lönen och ersättning som betalades i koncernen.

Ersättning till den verkställande direktören

Ersättningar till samt anställningsvillkor för verkställande direktör Tapio Kuula finns presenterat på nästa sida.

Tidigare verkställande direktör Mikael Lilius har erhållit grundlön fram till sin

Ersättningar utbetalda under 2009

Tusen euro	Verkställande direktör 1.5. – 31.12.	Verkställande direktör hela året 2009	Andra medlemmar i ledningsgruppen 1.10. – 31.12.	Andra medlemmar i ledningsgruppen 1.1 – 30.9.
Lön och löneförmåner	604	745	805	1 114
Resultatbaserade bonusar ¹⁾	-	134	-	605
Totalt	604	879	805	1 719

Den verkställande direktören har också en beräknad bruttointkomst på 275 163 euro baserat på aktietilldelningen i februari 2009 från LTI-planen 2003–2008. Motsvarande siffra sammanlagt för de övriga medlemmarna av Fortums ledningsgrupp vid utbetalningstidpunkten (med undantag av nuvarande och före detta verkställande direktör) var 929 114 euro. Dessa aktier tilldelades på våren 2006 efter intjäningsperioden med ett värde som inte fick överstiga deltagarens årslön och de levererades efter den treåriga begränsningsperioden.

¹⁾ Resultatbaserade bonusar för 2008 betalades ut under våren 2009.

pensionering den 31 december 2009. Under 2009 betalade Fortum Mikael Lilius 864 783 euro i löner och förmåner och 346 729 euro i prestationsbonus för 2008. Dessutom hade han en kalkylmässig bruttoinkomst om 725 504 euro som är baserad på aktieutdelningen under februari 2009 enligt LTI-planen 2003–2008.

Mikael Lilius är berättigad till årsbonus för 2009. Bonusen baseras uteslutande på koncernens finansiella resultat. Enligt villkoren på Fortums LTI incitamentsprogram är värdet på intjänad LTI-bonus och tilldelade aktier begränsade till summan av den verkställande direktörens månadsersättning i

december 2009 gånger tolv.

Bonusutbetalning enligt LTI och STI sker under första kvartalet av 2010.

Långsiktiga incitamentsprogram (LTI)

Fortums långsiktiga aktiebaserade incitamentsprogram är resultatbaserat och långsiktigt. Programmet lanserades 2003 för att bidra till att koncernens långsiktiga mål uppnås genom att viktiga medarbetare attraheras och stannar kvar i bolaget.

Incitamentsprogrammets syfte och generella struktur

Syftet med ett långsiktigt incitamentsprogram är att fungera som aktierelaterat

incitamentssystem för de högsta cheferna i bolaget och erbjuda deltagarna att ta del av bolagets framtida framgångar. Bolaget förväntar sig att gynnas av att medarbetarna genom sitt aktieäggande har eget intresse i bolagets framgång.

Fortums långsiktiga incitamentsprogram är kontinuerliga och fördelade på årliga aktieplaner där deltagarna har möjlighet att tjäna in bolagets aktier i form av långsiktiga incitament. En ny aktieplan startar årligen efter styrelsens beslut.

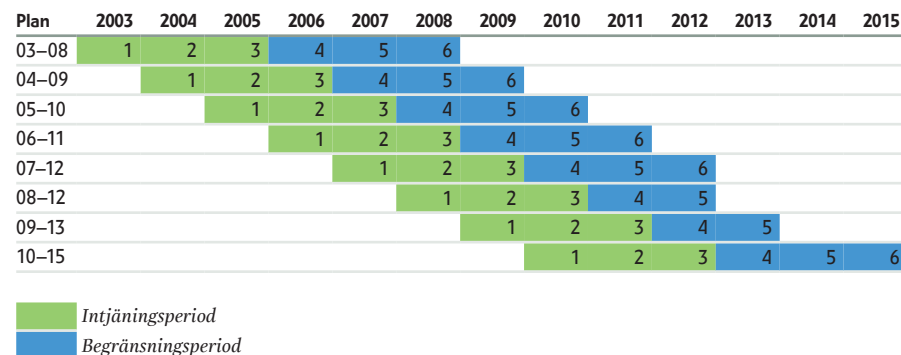
Fortums långsiktiga incitamentsprogram innebär att varje aktieplan startar med en intjäningsperiod på tre år där deltagaren kan förtjäna rättigheter

till aktier om intjäningsvillkoren, som styrelsen har fastställt, uppfylls. Efter intjäningsperioden drar företaget av alla skatter och andra avgifter och deltagaren får nettobalansen av de intjänade aktierätterna i form av så kallade prestationsbaserade aktier. Efter intjäningsperioden följer en begränsningsperiod då de prestationsbaserade aktierna inte får disponeras eller flyttas. Under begränsningsperioden kan aktiernas värde stiga eller sjunka, vilket innebär antingen en risk eller en vinst för deltagarna. Enligt den finländska regeringens finanspolitiska ministerutskottsansvisningar för statligt ägda bolag, utgiven i september 2009, kan det maximala aktievärdet (före skatt) som en

Anställningsvillkor för verkställande direktör Tapio Kuula

Lön och löneförmåner	Grundlön 70 000 euro/mån. Därutöver tjänstebil och mobiltelefon som löneförmåner.
Kortsiktiga incitament (årsbonus)	Årsbonusen avgörs utifrån kriterier fastställda av styrelsen. Maximal nivå är 40 % av årslönen + löneförmånerna. Årslön = 12 x lön i december för året i fråga.
Långsiktiga incitament	I enlighet med Fortums aktuella långsiktiga aktiebaserade incitamentsprogram (LTI). Maximala värdet av aktier som tilldelas (före skatt) får ej överstiga årslönen.
Pension	Pensionsålder är 63 år. Verkställande direktören har en premiebaserad pensionsplan. Den årliga inbetalningen är 25 % av årslönen. Årslönen består av grundlön, löneförmåner och årsbonus. I det fall uppdraget upphör före pensionsåldern har personen rätt till ersättning enligt pensionsplanen.
Uppsägning	Uppsägningstiden för båda parter är 6 månader. Avgångsvederlag (om bolaget säger upp avtalet) = 6 månaders uppsägningstidsersättning + avgångsvederlag motsvarande den senaste lönen x 18.

Tabellen visar intjänings- och begränsningsperioderna

deltagare kan beviljas efter intjäningsperioden inte överstiga deltagarens årslön.

Enligt den finländska regeringens finanspolitiska ministersutskotts anvisningar för statligt ägda bolag kommer begränsningsperioden för de nya aktieplanerna att förlängas från två till tre år 2010 och den sammanlagda löptiden för den individuella planen förlängs från fem till sex år.

Val och utslutningsregler av deltagarna för LTI-program

Fortums styrelse beslutar själv vilka medlemmar i Fortums högsta ledning som är berättigade att delta i LTI-program. Deltagarna är berättigade att

delta i sådana individuella program där det har funnits en pågående intjäningsperiod under hans/hennes deltagande. Styrelsen kan dock utesluta individuella deltagare från LTI- och framtida program oavsett om deltagaren har varit med i dessa eller de individuella programmen.

För att vara berättigad att delta i ett program får den individuella deltagaren inte samtidigt vara medlem i bolagets personalfond.

Rekommendationerna från statens ägarstyrning

Fortums nuvarande LTI-arrangemang uppfyller rekommendationerna för statligt ägda bolag och koden för bolags-

styrning från 2008.

Fortum har inga optionsprogram. Teckningsperioden för det senaste optionsprogrammet (2002B) började i oktober 2006 och avslutades maj 2009. Medlemmarna i Fortums nuvarande ledningsgrupp har inga kvarvarande aktieoptioner 2009.

Information om ersättningar finns i bokslutet, vilket finns tillgängligt på engelska på www.fortum.se/ersattningar

Pensioner

Fortums finländska chefer omfattas av det finländska pensionssystemet ArPL, som betalar ut pension baserad på tjänsteår och inkomster enligt ett obligatoriskt lagstadgat system. Enligt det finländska pensionssystemet räknas grundlön, incitament och beskattningsbara löneförmåner som inkomster, däremot inte vinster som realiserats från optionsrätter eller från ledningens aktiebaserade incitamentsprogram. Den finländska pensionslagstiftningen erbjuder flexibel pensionsålder mellan 63 och 68 år utan inskränkningar i pensionen. För den verkställande direktören är pensionsåldern 63 år och för de andra medlemmarna i koncernens ledningsgrupp är pensionsåldern 60 eller 63 år och pensionen som betalas kan maximalt bli 66 % eller 60 % av lönen. I det första fallet försäkras pensionerna och betalas ut av Fortums pensionsfond och i det andra fallet försäkras pensionerna av ett försäkringsbolag.

Pensionsfond i Finland

Fortum har en pensionsfond i Finland som endast omfattar anställda i Finland och som stängdes 1991. Fonden erbjuder vissa tilläggs pensionsförmåner till personer inom dess verksamhetsområde. De viktigaste av dessa är fullt garanterad pension om 66 % och den lägre pensionsåldern 60 år för kvinnor och vissa män. I slutet av 2009 var antalet anställda som omfattas av fonden 820 (1 020).

Utöver de personer som omfattas av pensionsfonden finns ungefär tvåhundra andra Fortumanställda som får ytterligare pensionsförmåner baserat på system hos tidigare arbetsgivare. Dessa förmåner försäkras av försäkringsbolag. Majoriteten av dessa personer är sådana som tidigare var anställda av före detta E.ON Finland.

Pensioner i Sverige

I Sverige omfattas majoriteten av Fortums anställda av den lagstadgade pensionen och av en kompletterande kollektivavtalsbaserad pensionsplan, ITP (Industrins Tilläggs pension) för tjänstemän och SAF/LO (Svenskt Näringsliv/Landsorganisationen) för arbetare. Därutöver har ungefär 240 nyckelpersoner valt bort en del av ITP-planen och blivit medlemmar i Birka-planen som är en alternativ ITP-baserad pensionsplan. Birka-planen garanterar en bestämd pension av den slutliga pensionsberättigande lönen vid tidpunkten för pensioneringen och stängdes för nya medlemmar 2003.

Till ledningen tilldelade aktier eller aktier som kommer att tilldelas

Namn	År 2009 ¹⁾	År 2010 ¹⁾	År 2011 ²⁾
Tapio Kuula	8 682	8 422	5 661
Mikael Frisk	6 292	6 041	3 759
Timo Karttinen	5 174	5 166	3 272
Juha Laaksonen	7 227	7 014	5 170
Maria Paatero-Kaarnakari	2 643	2 539	1 745
Anne Brunila (fr.o.m. 1 oktober 2009)	-	-	-
Alexander Chuvaev (fr.o.m. 1 oktober 2009)	-	-	-
Per Langer (fr.o.m. 1 oktober 2009)	2 688	2 989	2 518
Matti Ruotsala (fr.o.m. 1 oktober 2009)	-	-	-
Mikael Lilius (t.o.m. 30 april 2009)	22 423	-	-
Christian Lundberg (t.o.m. 30 september 2009)	6 667	-	-
Maria Romantschuk (t.o.m. 30 september 2009)	-	-	-

¹⁾ Tilldelade antal aktier

²⁾ Beräknat antal aktierätter efter uppskattad skatt baserad på information från tidigare år.

Under 2006 lanserade Fortum därför en ny alternativ ITP-baserad pensionsplan, ÖVER 10, för nyckelpersoner som tjänar över tio inkomstbasbelopp. Planen är premiebaserad och både nuvarande och nya anställda kan teckna den. Ett begränsat antal anställda i Sverige täcks också av separata pensionsplaner, som grundar sig på tidigare avtal med tidigare arbetsgivare.

Fortums personalfond

Fortums personalfond (omfattar endast anställda i Finland) har funnits sedan år 2000. Styrelsen bestämmer villkoren för fondens årliga vinstutdelningsbonus. De personer som ingår i koncernens aktiebaserade LTI-program är inte berättigade att bli medlemmar i den här fonden. Medlemmarna i personalfonden är tillsvidare- och visstidsanställda i koncernen. Personal som anställs i bolaget blir medlemmar från och med månaden efter det att anställningen har varat i sex månader. Medlemskapet i fonden upphör när medlemmen har fått ut hela sin andel av fonden.

De vinstandelar som delas ut till fonden fördelas jämnt mellan medlemmarna. Alla medlemmars andel delas upp i ett bundet belopp och ett belopp som kan lyftas. När medarbetaren har varit medlem i fem år kan han eller hon varje år överföra max 15 % av kapitalet från det bundna beloppet till det belopp som kan lyftas. Fondens senaste räkenskapsperiod avslutades den 30 april

2009 och då hade fonden av sammanlagt 3 155 medlemmar. I slutet av april 2009 bidrog Fortum med 4,7 miljoner euro till personalfonden i form av en årlig vinstutdelningsbonus som baseras på 2008 års finansiella resultat. Det sammanlagda beloppet för medlemmarnas andelar i fonden var 20,9 miljoner euro. Storleken på det belopp som kan lyftas fastställs för varje år och betalas ut till de medlemmar som vill använda sina uttagsrätter.

Ersättning till ledamöter i förvaltningsrådet

Alla ledamöter i förvaltningsrådet får ett fast månatligt arvode och ett mötesarvode. Personalrepresentanterna får enbart mötesarvode. Alla ledamöter har rätt till ersättning för resekostnader i enlighet med företagets resepolicy. Ledamöter i förvaltningsrådet erbjuds inte LTI-arrangemang, de erbjuds inte att delta i andra incitamentsprogram och de omfattas inte av någon av Fortums pensionsplaner.

Den ordinarie bolagsstämman har bekräftat följande arvoden för förvaltningsrådet:

euro/månad	2009	2008
Ordförande	1 000	1 000
Vice ordförande	600	600
Ledamöter	500	500
Mötesarvode	200	200

Total ersättning som Fortum betalat till förvaltningsrådet

euro	2009	2008
Ordförande	13 000	14 000
Vice ordförande	8 200	8 000
Ledamöter	59 425	54 423

Ersättning till styrelseledamöter

Alla styrelsemedlemmar får ett fast månatligt arvode och ett mötesarvode. Mötesarvodet utbetalas även för kommittémöten och dubbla arvoden betalas till ledamöter som bor utanför Finland i Europa. Alla ledamöter har rätt till ersättning för resekostnader i enlighet med företagets resepolicy.

Styrelseledamöter erbjuds inte LTI-program, de erbjuds inte att delta i andra incitamentsprogram och de omfattas inte av någon av Fortums pensionsplaner.

Den ordinarie bolagsstämman har bekräftat följande ersättning för styrelsens arbete:

euro	2009	2008
Ordförande	66 000	66 000
Vice ordförande	49 200	49 200
Ledamöter	35 400	35 400
Mötesarvode	600	600

Total ersättning som Fortum betalat till styrelsen

euro	2009	2008
Ordförande	75 275	70 250
Vice ordförande	58 200	54 259
Övriga styrelseledamöter	195 588	220 850

Styrelsen (31.12.2009)

Matti Lehti

- Styrelsens ordförande, född 1947, ekonomie doktor
- Ordförande i nominerings- och kompensationskommittén

Huvudsysselsättning:

- Direktör

Tidigare erfarenheter:

- Helsingfors Handelshögskola, kansler
- Verkställande direktör och koncernchef samt styrelseledamot, TietoEnator Abp, Tietotehdas Ab och TietoGroup
- Vice vd, Rautakirja Ab

Parallella förtroendeuppdrag:

- Fonden för Företagsekonomisk Forskning, ordförande
- Helsingfors Handelshögskolas stöd Stiftelse, vice ordförande

Oberoende ledamot i Fortums styrelse sedan 2005.

Aktieinnehav i Fortum 31.12.2009: 2 000 (31.12.2008: 0)

Sari Baldauf

- Vice ordförande, född 1955, ekonomie magister
- Medlem i nominerings- och kompensationskommittén

Huvudsysselsättning:

- Direktör

Tidigare erfarenheter:

- Nokia-koncernen, flera positioner på ledningsnivå. Medlem i koncernens ledningsgrupp.

Parallella förtroendeuppdrag:

- Styrelsemedlem, CapMan Plc, F-Secure Corporation, Daimler AG och Hewlett-Packard Company
- Styrelsemedlem, Finnish Cultural Foundation och Näringslivets Delegation EVA
- Vice ordförande, International Youth Foundation
- Styrelseordförande, Savonlinna Opera Festival

Oberoende ledamot i Fortums styrelse sedan 2009.

Aktieinnehav i Fortum 31.12.2009: 2 300

Esko Aho

- Född 1954, magister i statsvetenskap
- Medlem i nominerings- och kompensationskommittén

Huvudsysselsättning:

- Nokia Abp, Executive Vice President, Corporate Relations and Responsibility. Medlem av Group Executive Board.

Tidigare erfarenheter:

- Överbudsman, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- Finlands statsminister
- Riksdagsledamot
- Partiledare för Centern i Finland
- Gästföreläsare vid Harvarduniversitetet i USA

Parallella förtroendeuppdrag:

- Teknologiindustrin ry, vice ordförande
- Russian Venture Company, styrelseledamot

Oberoende ledamot i Fortums styrelse sedan 2006.

Aktieinnehav i Fortum 31.12.2009: 0 (31.12.2008: 0)

Ilona Ervasti-Vaintola

- Född 1951, juris kandidat, vice häradshövding
- Medlem i revisions- och riskkommittén

Huvudsysselsättning:

- Sampo Abp, koncernens chefsjurist, direktör för juridiska ärenden, styrelsesekreterare. Medlem i koncernens ledningsgrupp.

Tidigare erfarenheter:

- Mandatum Bank Abp, chefsjurist och direktionsmedlem
- Mandatum & Co Ab, direktör, partner
- Föreningsbanken i Finland Ab, chef för avdelningen för finansjuridiska ärenden, jurist

Parallella förtroendeuppdrag:

- Styrelsemedlem: Fiskars Abp och Finska Litteratursällskapet
- Ordförande för Centralhandelskammarens lagutskott, ordförande och medlem i Centralhandelskammarens nämnd för företagsförvärv

Beroende av bolaget (korsvis övervakningsförhållande) och oberoende av de betydande aktieägarna i företaget. Ledamot i Fortums styrelse sedan 2008.

Aktieinnehav i Fortum 31.12.2009: 4 000 (31.12.2008: 4 000)

Birgitta Johansson-Hedberg

- Född 1947, filosofie kandidat, psykolog
- Ordförande i revisions- och riskkommittén

Huvudsysselsättning:

- Direktör

Tidigare erfarenheter:

- Vd och koncernchef, Lantmännen
- Vd och koncernchef, Föreningssparbanken
- Skandinavisk chef, Wolters Kluwer

Parallella förtroendeuppdrag:

- Styrelseordförande: Umeå Universitet, Vinnova, A-banan
- Styrelseledamot: Sveaskog, Finansinspektionen, NAXS, Rieber&Son ASA, Sveriges Radio, Vectura Consulting och The Forest Company Limited

Oberoende ledamot i Fortums styrelse sedan 2004.

Aktieinnehav i Fortum 31.12.2009: 900
(31.12.2008: 900)

Christian Ramm-Schmidt

- Född 1946, civilekonom
- Medlem i revisions- och riskkommittén

Huvudsysselsättning:

- Senior Partner, Merasco Capital Ltd

Tidigare erfarenheter:

- Verkställande direktör i Baltic Beverages Holding AB (BBH)
- Verkställande direktör i Fazer Biscuits Ltd, Fazer Chocolates Ltd. och Fazer Konfektyr-gruppen
- Direktör, ISS ServiSystems Ab

Parallella förtroendeuppdrag:

- Styrelseledamot: Suomen Lähikauppa Ab och Boardman Ab

Oberoende ledamot i Fortums styrelse sedan 2006.

Aktieinnehav i Fortum 31.12.2009: 3 500
(31.12.2008: 3 500)

Koncernens ledningsgrupp (31.12.2009)

Tapio Kuula

- VD och koncernchef sedan 2009
- Född 1957, civilingenjör, ekonomie magister
- I ledningsgruppen sedan 1997
- Verksam inom koncernen sedan 1996

Tidigare befattningar:

- Fortum Abp, Direktör, 2005–2009
- Fortum Power and Heat Oy, VD, 2000–2009
- Fortum Abp, Sektordirektör, Kraft och Värme, 2000
- Fortum Power and Heat Oy, VD, 1999
- Imatran Voima Ab, Direktör, styrelseledamot, medlem i ledningsgruppen, 1997

Parallella förtroendeuppdrag:

- OAO Fortum, styrelseordförande
- Teollisuuden Voima Abp, vice styrelseordförande
- Ömsidiga Pensionsförsäkringsbolaget Varma, medlem i förvaltningsrådet
- Lappeenranta tekniska universitet, medlem i styrelse
- East Office of Finnish Industries Ab, medlem i styrelse

Aktieinnehav i Fortum 31.12.2009: 73 147
(31.12.2008: 64 465)

Anne Brunila

- Direktör för koncernens samhällsrelationer och hållbar utveckling sedan 2009
- Född 1957, ekonomie doktor
- I ledningsgruppen sedan 2009
- Verksam inom koncernen sedan 2009

Tidigare befattningar:

- Skogsindustrin rf., Vd, 2006
- Finansministeriet, många positioner, 2002
- Finlands Bank, rådgivare åt direktionen, 2002
- Europeiska kommissionen, rådgivare, 2000
- Finlands Bank, många positioner, 1992

Parallella förtroendeuppdrag:

- Kone Abp, styrelseledamot
- Sampo Abp, styrelseledamot
- Aalto-högskolestiftelsen, styrelseledamot
- Näringslivets Forskningsinstitut ETLA, styrelseledamot
- Näringslivets Delegation EVA, styrelseledamot
- Statens ägarstyrning inom statsrådets kansli, medlem av expertgruppen
- Internationella handelskammarens finländska delegation, medlem

Aktieinnehav i Fortum 31.12.2009: 0

Alexander Chuvaev

- Divisionsdirektör, Russia; VD för OAO Fortum; Landsansvarig för Ryssland sedan 2009
- Född 1960, civilingenjör
- I ledningsgruppen sedan 2009
- Verksam inom koncernen sedan 2009

Tidigare befattningar:

- GE Oil & Gas, Regional Executive Director, Russia and CIS, 2009
- SUEK, Investment Development Director, Russia 2008
- JSC Power Machines, Managing Director, Russia, 2006–2008
- GE Oil & Gas, Regional General Manager, Russia, 2006
- JSC OMZ, Chief Operations Officer, Russia, 2005
- GE, olika positioner i USA och Kanada, 1999
- Solar Turbines Europe S.A., många positioner i Europa och USA, 1991

Aktieinnehav i Fortum 31.12.2009: 0

Mikael Frisk

- Koncernens personaldirektör sedan 2001
- Född 1961, ekonomie magister
- I ledningsgruppen sedan 2001
- Verksam inom koncernen sedan 2001

Tidigare befattningar:

- Nokia Mobile Phones, Vice President, HR Global Functions, 1998
- Nokia-Maillefer, Vice President, HR, Lausanne, Schweiz, 1993
- Nokia NCM Division, HR Development Manager, 1992
- Oy Huber Ab, HR Development Manager, 1990

Parallella förtroendeuppdrag:

- Talentor Group Ab, styrelseledamot
- Staffpoint Ab, styrelseledamot

Aktieinnehav i Fortum 31.12.2009: 31 642
(31.12. 2008: 25 350)

Timo Karttinen

- Divisionsdirektör, Electricity Solutions and Distribution; Landsansvarig för Finland och Norge sedan 2009
- Född 1965, civilingenjör
- I ledningsgruppen sedan 2004
- Verksam inom koncernen sedan 1991

Tidigare befattningar:

- Fortum Abp, Utvecklingsdirektör, 2004
- Fortum Power and Heat Oy, Chef för affärsenheten Portfolio Management and Trading, 2000
- Fortum Power and Heat Oy, Direktör för Electricity Procurement and Trading, 1999
- Imatran Voima Ab, Direktör för Electricity Procurement, 1997

Parallella förtroendeuppdrag:

- Fingrid Abp, vice styrelseordförande
- Finsk Energiindustri rf, vice styrelseordförande
- Gasum Abp, medlem i förvaltningsrådet
- AS Eesti Gaas, medlem i förvaltningsrådet
- Finlands Näringsliv, medlem i kommittén för handelspolitik och energi

Aktieinnehav i Fortum 31.12.2009: 43 796
(31.12. 2008: 38 622)

Juha Laaksonen

- Koncernens ekonomidirektör sedan 2000
- Född 1952, diplomekonom
- I ledningsgruppen sedan 2000
- Verksam inom koncernen sedan 1979

Tidigare befattningar:

- Direktör, M&A, Fortum Abp, 2000
- Direktör, Finance & Planning Fortum Oil & Gas Abp, 1999
- CFO, Neste Abp, 1998

Parallella förtroendeuppdrag:

- Kemira Abp, styrelseledamot
- Teollisuuden Voima Ab, styrelseledamot
- Kemijoki Ab, medlem i förvaltningsrådet
- Sato Abp, styrelseordförande
- OAO Fortum, styrelseledamot
- Fortums Konststiftelse, ordförande

Aktieinnehav i Fortum 31.12.2009: 27 227
(31.12. 2008: 20 000)

Per Langer

- Divisionsdirektör, Heat; Landsansvarig för Sverige, Polen och Baltikum sedan 2009
- Född 1969, civilekonom
- I ledningsgruppen sedan 2009
- Verksam inom koncernen sedan 1999

Tidigare befattningar:

- Fortum Power and Heat Ab, affärsenhetschef för Heat, 2007
- Fortum Power and Heat Ab, affärsenhetschef för Portfolio Management and Trading, 2004
- Fortum Abp, chefspositioner, 1999
- Gullspång Kraft, chefspositioner, 1997

Parallella förtroendeuppdrag:

- Karlskoga Energi och Miljö, styrelseledamot
- AS Fortum Tartu, styrelseordförande

Aktieinnehav i Fortum 31.12.2009: 5 489

Maria Paatero-Kaarnakari

- Senior Vice President, Koncernstrategi och FoU, sedan 2009
- Född 1955, teknologie magister
- I ledningsgruppen sedan 2007
- Verksam inom koncernen sedan 1985

Tidigare befattningar:

- Fortum Abp, Koncernens strategi-direktör, 2007
- Fortum Abp, Direktör vid enheten för Koncernutvecklingen, 2000
- Neste Abp, Direktör, Strategiplanering 1998
- Neste Polyester Inc, USA, Chef, Affärsutvecklingen 1997
- Neste koncernen, olika chefsbefattningar 1985–1996

Aktieinnehav i Fortum 31.12.2009: 4 044
(31.12. 2008: 5 751)

Matti Ruotsala

- Divisionsdirektör, Power, sedan 2009
- Född 1956, civilingenjör
- I ledningsgruppen sedan 2009
- Verksam inom koncernen sedan 2007

Tidigare befattningar:

- Fortum Power and Heat Oy, affärsenhetschef för Generation, 2007
- Valtra Ltd, Vd, 2005
- AGCO Corporation, Vd, 2005
- Konecranes Plc, operativ chef och vice VD, 2001
- Konecranes Plc och Kone Abp, flera ledande positioner, 1982

Parallella förtroendeuppdrag:

- Kemijoki Ab, styrelseordförande
- PKC Group Abp, styrelseordförande
- Teollisuuden Voima Abp, styrelseledamot
- OKG Aktiebolag, styrelseledamot
- Forsmarks Kraftgrupp AB, styrelseledamot
- Halton Group Ltd, styrelseledamot
- Larox Abp, styrelseledamot

Aktieinnehav i Fortum 31.12.2009: 0

Finansiell information 2010

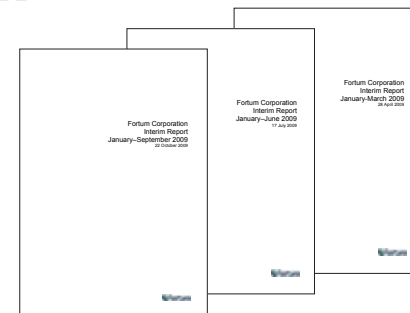
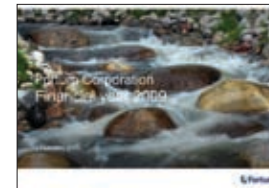
Fortum publicerar tre delårsrapporter under 2010:

- delårsrapport januari-mars 27 april
- delårsrapport januari-juni 16 juli
- delårsrapport januari-september 21 oktober

Delårsrapporterna publiceras ca kl. 9.00 EET och tillhandahålls på finska och engelska samt går även att läsa på Fortums hemsida www.fortum.com.

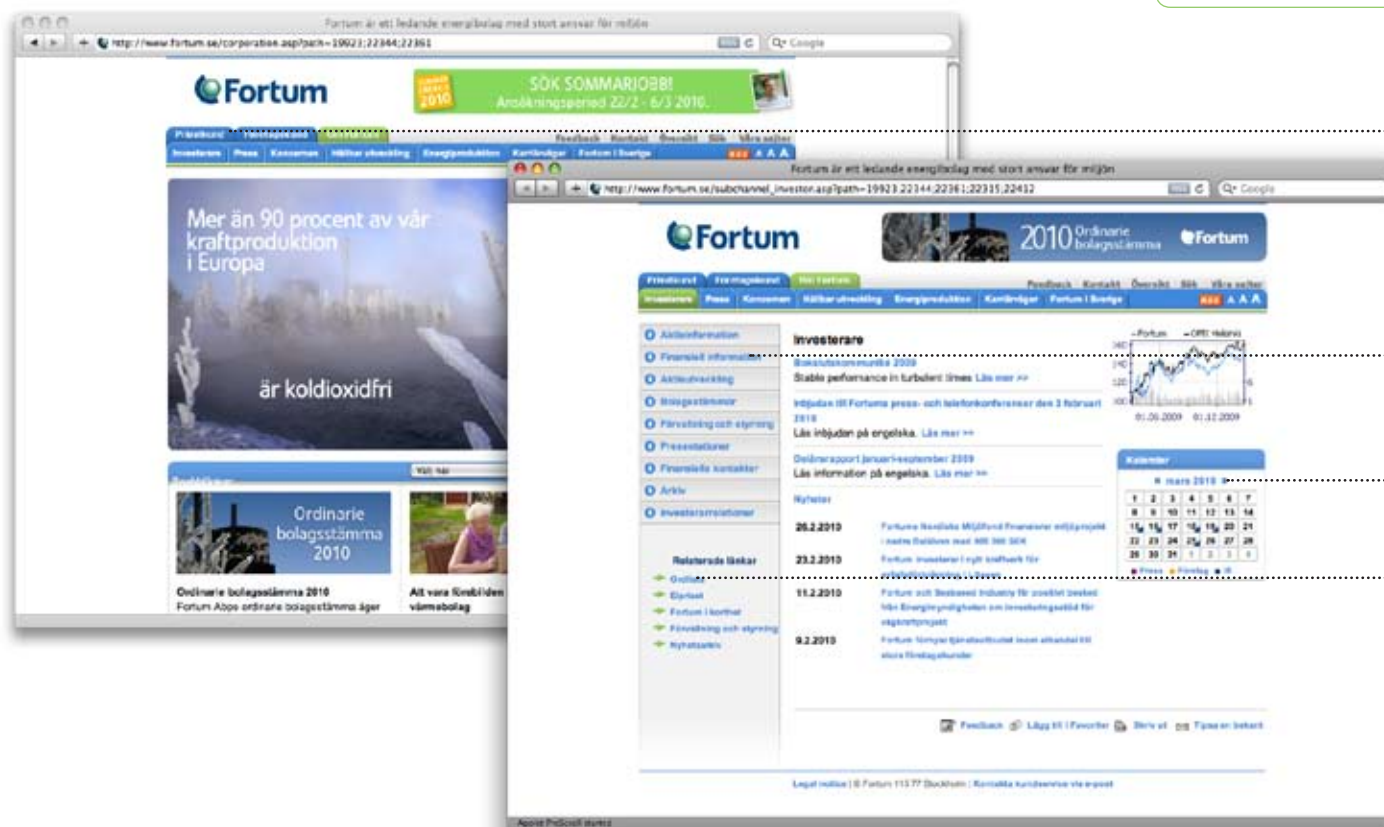
Fortums ledning håller regelbundet presskonferenser för analytiker och media. Materialet finns tillgängligt på företagets hemsida. Ledningsgruppen ger även enskilda och gruppvisa intervjuer. Fortum tillämpar en tyst period på 30 dagar före publiceringen av resultaten.

LÄDDA NER INVESTERINGSINFORMATION
PÅ WWW.FORTUM.COM

Investeringsinformation på webben

Fortum placerade sig på fjärde plats i Hallvarsson & Halvarsson (H&H) Webranking 2009 som inkluderade 800 europeiska företag. Fortum kom på första plats i H&H Webranking i Finland.

Information till investerare

Årsredovisningar och delårsrapporter inklusive webbutsändningar.

Kalender över kommande händelser.

Ordlista med energienheter, energi- och finansiell terminologi.

Information för aktieägarna

Ordinarie bolagsstämma

Ordinarie bolagsstämma för Fortum Abp hålls den 25 mars 2010 klockan 13.00 EET i Finlandiahuset, adress: Mannerheimvägen 13 e, 00100 Helsingfors. Mottagandet av de aktieägare som anmält sig till stämman inleds klockan 12.00.

Utbetalning av utdelning

Styrelsen föreslår för bolagsstämman att Fortum Abp skall betala en utdelning på 1,00 euro per aktie för 2009, sammanlagt 888 miljoner euro baserat på antalet registrerade aktier 2 februari 2010.

Fakta om Fortum-aktien

Noterad på NASDAQ OMX Helsinki
Handelskod: FUM1V
Antal aktier den 2 februari 2010:
888 367 045
Sektor: Kraftförsörjning

Kontaktinformation för investerare

Mika Paloranta, IR-direktör
tel. +358 10 452 4138,
fax +358 10 452 4176,
e-post: mika.paloranta@fortum.com

Rauno Tiihonen, IR-chef
tel. +358 10 453 6150,
fax +358 10 452 4176,
e-post: rauno.tiihonen@fortum.com

Beställning av ekonomisk information

Fortum Abp, Mail Room,
PB 1, FI-00048, FORTUM, Finland,
tel. +358 (0)10 452 9151,
e-post: juha.ahonen@partners.fortum.com

Information för investerare finns tillgänglig på nätet på www.fortum.se/investerare

---

Årsredovisning 2009

Grafisk formgivning, illustrationer och produktion: Milton Ab
Fotografier: Tomi Parkkonen (pärm, 7, 9, 11, 17, 78–81), Suomen kuvapalvelu (innerpärm), Petri Hakala (14), Stefan Sjödin (15, 30, 82), Fortum (15), Pekka Koski, Veho (15), Lovisa kraftverk (15, 40), Johner (22), Natalia Zaitseva (52), Fennopress (64).
Papper: Invercote Creato 300 g, Galerie Art Matt 130/100 g. Tryck: Libris Oy 2010

Detta är en berättelse om framsteg och systematiskt arbete som vi har gjort för att nå våra långsiktiga mål. Vi tror på vår kompetens och strävar alltid efter att leverera bättre resultat.

Läs hur vår historia utvecklas under 2010 och framöver.

